قال الرسول ﷺ

من رأى منكم منكرا فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه
فإن لم يستطع فبقلبه وذلك أضعف الإيمان . **رواه مسلم**

ڕەددبە بەڵگەی صەحیح بۆ کتێبی

(حوکمی ڕیش لە ئیسلامدا) ی

م. ئەیوب عەلی زەلمی

نوسینی

ئاوات جلال محمد

سەرپەرشتیاری پەروەردەیی

2019

تەفسیری نوور

هۆکاری نووسین

پاش پێدانی ئەم پەدد بە بەڕێزم. ئەیوب عەلی
نوسەری کتێبەکە وە وەڵام نە دانەوەی بۆ ئاشناکردنی
هەمووان وبە تایبەت خوێنەرانی کتێبی (حوکمی ڕیش
لە ئیسلام) دا بە نادروستی ئامانەتی زانستی
و تانەدان لە فەرمودەی صەحیح کە لە مسلم دا
هاتوە بە نادروست لاوازکردنی فەرمودەکان
سەلماندنی صەحیحی و مەقبولی فەرمودەکان بە بەڵگە
کە کتێبەکە نەقل کردنی ووتە وبۆچونەکانی.
(عبدالله الجديع و الاغماری) ە لەمانە خاوەنی بۆچوون
گەلی نەشازن
لەگەڵ چەندین نەیەکانی تر.....

بسم الله الرحمن الرحيم

ناسنامە

ناوی کتێب : ڕدد و وەڵامی دروست بۆ نە پێکانەکانی کتێبی(حوکمی ڕیش لە ئیسلامدا)

نوسین : ئاوات جلال محمد

پێداچونەوە : م. نزار ابوبکر علی

بابەت : ئاینی

دیزاین : ئاوات جلال

نۆبەی چاپ : چاپی یەکەم

ساڵی چاپ : ٢٠١٩

چاپ : ناوەندی سارا

لە بە ڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان

ژمارەی سپاردن (١٧٤٩) ی ساڵی ٢٠١٩ ی پێداوەرە

بسم الله الرحمن الرحيم

ڕەددو وەڵامی دروست
بە بەڵگەی صحیح
بۆ
کێیی حوکمی ڕیش لە ئیسلام دا
(هێشتنەوە, کورتکردنەوە, تاشین)

ئەیوب علی زەڵمی

نوسینی

ئاوات جلال محمد

سەرپەرشتیاری پەروەردەیی

پێداچونەوە

مامۆستا / نزار ابو بکر علی

١٤٤١ کۆچی ٢٠١٩ زایینی

پەیام

- جێبەجێکردنی ئەرکی ئایینی.
- ئیسلام مافی هەمووانە ئەرکە لەکوێدا ئەپێکان هەبوو بە بەڵگەی صحیح ودروستی بەیان بکرێت.
- وتەم لە کتێبەکەیە ئەک کەسایەتی
- ئەمە کۆتا قسەمە لە ئێستاو داهاتوودا لەسەر ئەم بابەتە بەپێی ئەم فەرمودەیە :

في سنن ابي داود عن أبي أمامة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أنا زعيم ببيت في ربض الجنة لمن ترك المراء وإن كان محقا .

- بەیانکردنی حوکمی دروستی ڕیش له ئیسلام دا

بە بەڵگە صە حیحەکان:

١- هێشتنەوە و دەستکاری نەکردنی کە (ئەمری پێغەمبەرە ﷺ بە قەول کردار ئیقرار).

٢-لە کاتی حەج و عومرەدا لە مشت زیاتر لێیدەگیرێت, کرداری (ابن عمرو ابو هریرە) یە ڕەزای خوا لە هەموویان جێگای خیلافە.

٣- تاشینی ڕیش حەرامە بە ئجماع.

- گەیاندی ئەم پەیامە بە هەمووان و بەتایبەت خوێنەرانی کتێبی حوکمی ڕیش لە ئیسلام دا

م.ئەیوب عەلی زەڵمی

ناوەڕۆک

خستنەڕوی بەڵگە بۆ صەحیحی فەرمودەکانی پەیوەست بەڕیش .

خستنەڕوی بەڵگە بۆ صەحیحی فەرمودەکانی پەیوەست بە (فطرة) کە لە مسلم دا هاتووە کە تانە لێدراون .

بەیانکردنی جەهلی عبدالله الجبرین و الغماری کە تانە لە فەرمودەی صەحیح ئەدەن وە هەڵگەڕاوەیی ئەوان لە ئەهلی سونەو جەماعە و قسەی ئەهلی عیلم لەسەریان.

خستنەڕوی پێناسەی (حدیث الحسن) و چۆن چەسپاوە بۆ حومکی شەرعی لای زانایانی پێشین و سەردەم .

خستنەڕوی حوکمی ڕیش لای هەرچوار پێشەواکە بەبەڵگە کە تاشین حەرامە, ئەگەر (ڕا) هەیە بۆ لێگرتنی لەمشت زیاتر لەکاتی حەج و عومرەداو جێگای خلافە.

وەلاّم دانەوەی گشت ئەپێکانەکان بە بەڵگەی صەحیح و دروست.

پێشەکی

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَشْكُرُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَتُوبُ إِلَيْهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ

عن أبي سعيد الخدري قال الرسول ﷺ: من رأى منكم منكرا فليغيره بيده ، فإن لم يستطع فبلسانه ، فإن لم يستطع فبقلبه ، وذلك أضعف الإيمان .رواه مسلم ٣٤

كاتێك برایەكی خۆشەویست كتێبی (حوكمی ڕیش لە ئیسلام دا) پێدام بۆ خوێندنەوە, پێم ووت: خوێندوتەتەوەو نوسەرەكەی دەناسیت. ووتی: بەڵێ ئاشنامە, لەوكاتەدا دڵخۆش بوم بەوەی ئەگەر تێبینیەك هەبێت پێی بگەیەنین, كاتێك پێشتر هیچ نوسینێكی ئەو بەڕێزەم نەخوێندبووەوەو نەمدەناسی, بەڵام كاتێك كتێبەكەم خوێندەوە زۆر دڵتەنگ بوم, لەم ڕۆژگارەدا

کەزەمەنی زۆری کتێب و سەرچاوە و زانیاری تەکنەلۆجیاو ئەنتەرنێت و گوگڵ و ئاسانی لە بەردەستدا بون بۆ گەیشتن بەزانیاریەکان, کتێبێك بنوسرێت پڕبێت لە نەپێکان و بیروبۆچونی کەسانێك کە نەشازن و هەڵگەڕاوەن لە عەقیدەی ئەهلی سونەو جەماعە, شوێنکەوتنی ئەم کتێبە بۆ بیروبۆچونەکانیان داڕشتنی لە سەر بۆچونەکانیان و کارکردن بۆسەرخستنی بۆچونەکانیان.

بە براکەم, ڕاگەیاند کە ئەم کتێبە پڕە لە نادروستی و شوێن کەوتنی بیرو بۆ چونی کەسانێکی ناسراوو بە نەشازیان لای ئەهلی عیلم, ئایا ئەگەر ڕەددێکی دروست (بەبڵگەی صحیح) بۆ ئەم کتێبە بنوسین, بەو نوسەرە بڵێ کە قەبوڵی دەکات, دەگەڕێتەوە بۆ بەڵگە دروستەکان کە بەیانی دەکەین! ئەویش پێی ڕاگەیاندو وتبوی بەخۆشحاڵیەوە.

منیش دڵخۆشبوم و ئەم ڕەددەم نوسی و بردم بۆی و یەکترمان ناساند, بەڕێزەوە وەریگرت و کتێبێکی هەدیە کردم بەناوی { (گرویە ڕزگاربووەکە لەبەر ئەشتەری زانست دا)*} سوپاسم کردو پێمڕاگەیاند ئەگەر تێبینی هەبو سەبارەت بەم کتێبە پێت بگەیەنین قبوڵی دەکەیت, وتی: بەخۆش حاڵیەوە, *لە داهاتودا إنشاءالله ڕەددی ئەمەش بڵاو دەکەینەوە,

وتم: کەی ئەم ڕدده دەخوێنیتەوە تا بێم بەیەکەوە گفتوگۆی بکەین لەسەر دروستیەکان ڕیککەوین.

وتی: لە ماوەیەکی زۆر کەمدا پەیوەندیت پێوە دەکەم, ئەوا زیاتر لە ساڵیك تێپەڕی هیچ وەڵامێکی نەبو! بۆیە ئەم ڕددەم بڵاوکردوە وەك ئەرکێکی ئاینی لەسەرمان تا هەمووان و بەتایبەت خوێنەرانی کتێبی (حوکمی ڕیش لەئیسلام دا) بە دروستیەکان ئاشنابین...

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين .. وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

بسم الله الرحمان الرحيم

قال تعالى

مَن يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَن يُضْلِلْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ.

الأعراف ١٧٨

ئەوەی خوا ڕێنموویی بکات ئەوە هەر ئەو ڕێنموویی وەرگرە، ئەوەش کە گومڕای بکات ئەوە هەر ئەوانە زەرەرمەندن.

قال تعالى

(قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ).

البقرة ٣٢

فریشتەکان وتیان: پاکی و بێگەردی و ستایش هەر شایستەی تۆیە، ئێمە هیچ زانستێکمان نیە، تەنها ئەوە دەزانین کە تۆ فێرت کردووین، بەڕاستی تۆ پەروەردگارێکی زاناو دانایت.

قال تعالى

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا ۖ قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَٰكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ الحجرات ١٤

هەندێک لەبیابان نشینە عەرەبەکان وتیان :باوەڕمان هێناو و موسڵمانین، پێیان بڵێ: نەخێر، باوەڕتان نەهێناوە، بەڵام بڵێن: بەناچاری موسوڵمان بووین، هێشتا باوەڕ نەچۆتە ناو دڵەکانتانەوە و تیایدا جێگیر نەبووە چاوەڕێ دەکرێت کەباوەڕ بهێنن، خۆ ئەگەر بەڕاستی ئێوە گوێڕایەڵی فەرمانی خواو پێغەمبەری خوا بن، ئەوەخوای گەورەلەپاداشتی چاکەکانتان هیچ کەم ناکاتەوە، چونکەبەڕاستی خوا لێخۆشبوو میهرەبانە.

قال تعالى

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ البقرة ٢٨٥

پێغەمبەر و ئیمانداران باوەڕیان هەیە بەوەی لە لایەن پەروەردگاریانەوە هاتۆتە خوارەوە، هەموویان باوەڕیان هەیە بە خواو فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرەکانی دەڵێن هیچ جۆرە جیاوازیەک ناکەین لە نێوان هیچ

پێغەمبەرێ لە پێغەمبەرەکانی خوادا لە باوەڕدا، هەروەها وتیان : گوێڕایەڵ و ملکەچین بۆ بە دیهێنەرمان پەروەردگارا لێخۆش بوونی تۆمان دەوێت و سەرئەنجام هەر بۆ لای تۆیە گەڕانەوە.

قال الله تعالى

مَّن يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا (النساء ٨٠)

ئەوەی فەرمانبەرداری پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بکات، ئەوە بەڕاستی فەرمانبەرداری خوای کردووە، ئەوەش پشتی هەڵکردووە ئەوە خۆی زەرەرمەند دەبێت خۆ ئێمە تۆمان نەناردوە تا ببیتە چاودێر بەسەر ئەوانەوە.

قال الله تعالى

مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ق ١٨

هەر قسەیەکی لەدەم دەردەچێت خێرا چاودێرێکی ئامادە، تۆماری دەکات.

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ آل عمران ٣١

ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بە ئیماندارانی بڵێ: ئەگەر ئێوە خواتان خۆش دەوێت دە شوێنی من بکەون و لە فەرمانی من دەرمەچن، ئەوکاتە خوایش ئێوەی خۆش دەوێت و لە گوناهو هەڵەکانیشتان خۆش دەبێت، ئەو خوایە لێ خۆشبوو و میهرەبانە.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا النساء ٥٩

ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، فەرمانبەردارو گوێڕایەڵی خواو پێغەمبەرو فەرمانڕەواکان بکەن کە لە خودی خۆتانن لە بیروباوەڕو پابەندیدا، خۆ ئەگەر لە شتێکدا بوو بەکێشەتان دەربارەی حوکمی خوایی، ئەوە ئەو کێشەیە بگێڕنەوە بۆ لای خواو پێغەمبەرەکەی (صلى الله عليه وسلم) (کە قورئان و سوننەت دەگەیەنێت)، ئەگەر ئێوە باوەڕتان بەخواو بە ڕۆژی قیامەت هەیە، ڕەفتارکردنتان بەو شێوەیە چاکترین و جوانترین سەرچاوەیە بۆ چارەسەری کێشەکانتان.

قال الرسول ﷺ

(الحلال بين والحرام بين وبينهما مشتبهات لايعلمها كثير من الناس فمن أتقى المشبهات إستبرأ لدينه وعرضه.....)

البخارى ٥٢

قال الرسول ﷺ

(رفع القلم عن ثلاث النائم حتى يستيقظ وعن الصغير حتى يكبر وعن المجنون حتى يعقل أويفيق) نسائي ولغيره فيه المبتلى و ترمذى- ابي داود- ابن ماجه- احمد..

قال الرسول ﷺ

(لايؤمن احدكم حتى اكون احب اليه من ولده ووالده والناس اجمعين) البخارى ١٥ مسلم ٤٤ النسائي ٥٠٢٩ ابن ماجه ٦٧

اللهم علمنا ما ينفعنا وانفعنا بما علمتنا انك انت العليم الحكيم . اللهم اجعل ما كتبناه حُجةً لنا لا علينا يوم نلقاك .

سەرەتا باشترە کورتە و پوختەی حوکمی ڕیش لە ئیسلامدا بزانین پێش چونە ناو وردەکاری بابەتەکە:

حوکمی دروستی ڕیش لە ئسلام دا بە بەڵگەی صەحیح لای زانایانی پێشین و سەردەم بابەت هیشتنەوەو لێگرتن .

لە پێنج فەرمودەی صەحیحدا هاتوە کە ئیمام بوخاری و موسلم گێڕاویانەتەوە کە باس لە هێشتنەوەی ڕیش و بەردانەوەی دەکات بە پێنج وشەی جیاواز کە ماناکانی نزیکن لە یەکەوە: (أوفُوا) و(أرخُوا)، و(أرجُوا) و(وفِّروا) و(أعفُوا) .

١- حديث عبد الله بن عمرَ رضي الله عنهما مرفوعًا: ((أحفُوا الشَّوارِبَ، وأوفُوا اللِّحَى)) رواه مسلم.

٢- حديث أبي هريرة رضي الله عنه مرفوعًا: ((جزُّوا الشَّواربَ، وأرخُوا اللِّحَى)) رواه مسلم، وجاء بلفظ (أرجُوا) بالجيم.

٣- حديث عبد الله بن عمر رضي الله عنهما مرفوعًا: ((وفِّروا اللِّحَى، وأحفُوا الشوارِبَ)) رواه البخاري.

٤-حديث عبد الله بن عمر رضي الله عنهما مرفوعًا: ((أنهِكوا الشوارِبَ، وأعفُوا اللِّحَى)) رواه البخاري، ومسلم بلفظ: (أحفُوا الشوارِبَ).

٥- حديث عبدالله بن عمر رضي الله عنهما مرفوعًا: ((أحفُوا الشوارِبَ وأعفُوا اللِّحَى)) ،رواه مسلم.

ئەم وشانە هەموو بە واتای هێشتنەوەو دەستکاری نەکردن و زۆرکردنی دێت و بۆ ئەمرن (وجوب) :

١- أوفُوا: بەواتای هێشتنەوەو تەواوی بێکەمی, لە تاج العروس هاتووە (أوفي الشيء واتە تەواوی و زۆری) و بە پێوەری زمان (واتە بەتەواوی تەواو کردن).

٢- أرخُوا: بەواتای بەردانەوەو دریژی و وازلێهێنان وەك (أرخى العِمامةَ) واتە بە درێژی بەریدەروە .

٣- **أرجُوا**: واته تاكۆتا كه هاتوه (**أحفُوا الشوارِبَ**) وبەدوايدا (**وأرجُوا اللِّحَى**) واته تاكۆتا و لای مەبەن .

٤- **وفِّروا**: به واتای زۆركردن و ابن فارس دەڵێت به پێوەری زمان (وفر) به مانای زۆری و تەواوی دێت و له **قاموسی المحيط** (وفره توفيرا: واته زۆريكرد) و بەزمانی عەرەب (وفره : زۆرييه).

٥- **أعفُوا**: له بنەڕەتدا بەواتای وازلێهێنان دێت و له **تاج العروس** داهاتووه وەك (عفا الله عنك – واته وازی له سزادانت هێنا) يان (عفوت عن فلان - واته وازم لێهێنا تولّەم لێی نەسەند).

دەبينين به پێی هەموو ئەم وشانەی سەرەوە كه به واتای هێشتنەوەو زۆركرن دێن و به **ئەمر** هاتون كه (وجوب) دەگەيەنن, و بەدڵنيايی ئەمانه بەكردارەكی وتەو ئيقرار له پێغەمبەر(ﷺ) هاتون وە نەهاتووە لەوەوە هەرگيز له ڕيشی گرتبێت به پێچەوانەوە هاتووە كه ئەو { (**كَثَّ اللِّحيةِ**) رواه البخاري و مسلم و (**كثيرَ شَعرِ اللِّحيةِ**) رواه مسلم واته: ئەو ڕيش چڕوپڕو موو زۆر, به موو زۆری ريشيش هاتووە} لەوەصفی ژمارەيەك له هاوەڵان دا هاتووە كه مووی ريشيان زۆر بووەو له هيچ پێشينێكەوە نه هاتووە كه ڕيش تاشرابێت.

لە مەوە کۆدەنگی زانایان هاتوە بە حەرامی ڕیش تاشین .

لە وتەیاندا هاتوە :

ابن حزم دەڵێت: (کۆبون لە سەر ئەوەی ڕیشتاشین حرامە خۆ چواندنەو نابێت.) و ابن تەیمیە قسەی لەسەر ئەمە نەکردوە, واتە پێڕازی بووە لە (مراتب الاجماع - لاپەڕە ١٢٠) دا و لە (الاقناع فی مسائل الاجماع - ٢/٢٩٩) .

ابن باز دەڵێت: لە (مجموع الفتاوی – ٣/٣٧٣) دا حوکمی ڕیش خلافە لای زانایان لە هێشتنەوەو لێگرتنی بەڵام کەس لە ئەهلی علم ڕێی بە تاشین نەداوە بە حەرامیان داناوە .

بەڵام لێگرتن و کورتکردنەوەی ڕێکخستنی :

١- ئەگەر ئەمە ببێتە هۆی دەرنەکەوتنی و بەردانەوەی زۆری و پڕی و چڕن نابێت, لەبەر ڕونی دەقەکانی کە هاتون بەردانەوەی و هێشتنەوەی زۆری کە بۆ (وجوب) ن .

٢- خیلاف لەمەدایە ئەگەر ئەمە نەبێتە هۆی لە دەستدانی بەردانەوەی و زۆری, بۆ دوو وتە :

یەکەم / نابێت هیچی لێلابرێت, بە بەڵگەی وشەی (إعفاء) کە لەم وشەیە مانای وازلێهێنانیان وەرگرتووە, بەڵام ئەوانی تر دەڵێن: مانای وشەکانی تر بەوە وەرناگرن کە ڕێیی نەدانبێت لە لێگرتن.

دووەم / دەشێت لێبگیرێت بەمەرجی هێشتنەوەو بەردانەوەی بە بەڵگەیان بە (اعفاء) کە لە زماندا واتای زۆری دێت وەك لە پێشدا هات و نموونە هێنانەوەیان بە هاوەڵان ابن عمرو ابو هریرە ڕەزای خوا لە هەموویان، بەوەی لە مشت زیاتربووە گرتویانە, لە خیلافدا هاتووە کە**ئەمە** لە کاتی نوسك (حج و عمرە)دا یان هەموو کات, و ئەم خیلافە(بنەڕەتی لە بەڵگە)دا ناگۆڕێ لەبەر **ئەمە** ابن عبد البر لە(الاستذکار- ٣١٧/٤) ئەگەر ڕێپێدراو نەبوایە لە هەمووکات لە حەجدا ڕێپێدراو نەدەبو— ئەمە ئیجتهادی خۆیەتی بێ دەلیلە وەرناگیرێت, هۆکاری ئەم خیلافەش گێڕەرەوەی فەرمودەکەیە ابن عمر خوا لەخۆی باوکی ڕازی بێت (اعفوا اللحی) و خۆشی لە ڕیشی دەگرت ئەوەی لە مشت زیاتر بوایە لەکاتی حەج و عومرەدا. لەمەدا:

١- ئەوانەی دەڵێن: نابێت لێبگیرێ دەڵێن: بە بەڵگەی بنەمای (عبرەت بە ڕیوایەتەکەیە نەك بەڕای گێڕەرەوەکەی). { قاعدة: (العِبرةُ بروايةِ الرّاوي لا برأيِه). }، ويبقى الشأن ليس للراوي عصمة؛ وإنما العصمة للنص.

٢- ئەوانەی دەڵێن: دەشێت لێبگیرێت بە بەڵگەی بنەمای (گێڕەرەوە باشتر دەزانێت چی دەگێڕێتەوە) { قاعدة: (الرَّاوي أدرى بما روى) }, کە ابن عمر موخالەفەی گێرانەوەکەی خۆی نەکردووە بەڵکو ئەمە مانای (اعفاء) لای ئەو.

هەندێک لە ئەهلی عیلم دەڵێن دەشێ لێبگیرێت ئەوەی لە مشت زیاتر بو لەوانە:

ئیمام مالك, ئیمام احمد, عطاء ابن رواح, ابن عبدالبر, ابن تیمیه, لای ئەمان لەمشت زیاتر شیاوە لابردنی چونکە مەرجی هێشتنەوەو بەردانەوەو زۆری لەدەستنادات .

* ابو الولید الباجی دەڵێت: لە(المنتقي شرح الموطأ – ٣٦٧/٤) دا: (ابن قاسم لە مالك)ەوە دەگێڕێتەوە: دەشێت بگیرێت لەڕیش ئەو مووانەی بەرزدەبنەوەو نەشازن. بە مالك دەڵێن: ئەگەر زۆر درێژ بوو, **ئەو**ە دەبینم بەلێگرتن و بڕینی و هاتووە لە ابن عمرو ابی هریرە کە لە ڕیشیان لە مشت زیاتر بوایە لێیان دەگرت لەحەج و عومرەدا).

* الخلاَّل دەڵێت: لە کتێبی(الوقف و الترجل – لاپەڕە ١٢٩)دا حربّ پێی ووتم: پرسیار کرا لە ئیمام احمد لە لێگرتنی ڕیش, وتی ابن

عمر لە(مشت) زیاتربوایە لێیدەگرت وەك ئەوەی چو بێت بۆلای, وتم: ئەی (إعفاء) كە لە پێغەمبەر (ﷺ) هاتووە, وتی: ئەمە (إعفاء)ە لای ئەو.

* المرداوی لە(الانصاف – لاپەڕە ١٢١/١)دا دەڵێت: ڕیش دەهێڵرێتەوە و دەشێت ئەوەی لە مشت زیاتر بو بگیرێت و ئەمە لە (ئیمام احمد)ەوە هاتوە.

* شیخ اسلام ابن تەیمیە دەڵێت: لە(شرح العمدة – ٣١٧/٤)دا ڕیش دەهێڵدرێتەوەو دەشێت لە مشت زیاتر لێیبگیرێت و ئەوەی نەشازە و بەرزدەبێتەوە .

* العراقی دەڵێت: لە(طرح التثرب – لاپەڕە ٤٩/٢) دا بە هێشتنەوەی ڕیش و بەردانەوەیی و زۆری لێیناگیرێت وەك لە سێڵ دەگیرێت و لەگەڵ بەڵگەی ئەوانە بە هێشتنەوەی و دەستكاری نەكردنی وەك خۆی.

* ابن الهمام دەڵێت: لە(فتح القدیر – لاپەڕە ٢٧٠/٢)دا لابردنی بەشێكی یان هەمووی كردەوەی مەجوسەو عەجەمەكانە.

وتەی ئەهلی عیلم بە لابردنی لە مشت زیاتر زۆرە و لای هەندێك لە هاوەڵان و تابعین **ئەمە** ڕەت نەکراوەتەوە.

لە وانەی ئەهلی عیلم کە دەڵێن ناێت لەڕیش بگیرێت بە هیچ شێوەیەک و مانەوەی لە سەر خۆرسکی خۆی :

* الحافظ ابن حجر دەڵێت: لە (الفتح – لاپەڕە ١٠/٣٥٠) دا الطبري دەڵێت زۆرێك لە سەر ڕونی فەرمودەکەن دەڵێن: بە هێشتنەوەی لێنەگرتنی.

* النووی دەڵێت: لە (المجوع – لاپەڕە ١/٢٩٠) دا بە ڕونی لە فەرمودەکەدا هاتوە هێشتنەوەی و دەستکاری نەکردنی وەك خۆی (وأعفوا اللّحی). لە(شرح صحيح مسلم – لاپەڕە ٣/١٥١) دا دەڵێت: پێوستە ڕیش هێشتنەوە وەك خۆیی و کورت نەکردنەوەی .

* شێخ ابن باز دەڵێت: لە (مجموع الفتاوى – لاپەڕە ٤/٤٤٣) پێویستە هێشتنەوە و بەردانەوەی و زۆری دەستکاری نەکردنی .

* شێخ ابن عثيمين دەڵێت: لە (فتاوى على الدرب – لاپەڕە ١٠/١٧٣) دا پێویستە هێشتنەوەی ڕیش وەك خۆی دەستکاری

نەکردنی بە کورت کردنەوە و تاشین . وە لە (مجموع الفتاوی -لاپەڕە ٨٥/١١) دا دەڵێت: دەگوترێت دەشێت کورت کردنەوە بەتایبەت لە مشت زیاتر , هەندێك لە ئەهلی عیلم ئەمەیان وتووە لەوەی ابن عمر وە هاتووە لە بوخاری دا کە لەکاتی حەج و عومرە دا کە لە مشت زیاتر بوبێت لێی گرتووە , بەڵام ئەوەی لە بنەڕەتی فەرمودەکاندا بۆ (عموم) هاتووە هیچ بارێکی تایبەتی لێبەدەر نەکردووە).

**** وە کەمێک لە زانایان دەڵێن پێویستە (وجوب)ە ئەوەی لە مشت زیاتر بوو بگیرێت بۆ هەرکات, ئەمانە هیچ دەلیلێکیان لا نییە .

پوختە و کورتەی ئەوەی لە پێشدا هات بۆحوکمی ڕیش لە ئیسلامدا :

یەکەم / ڕیش تاشین بە کۆ دەنگ (الاجماع) حرامە .

دووەم / باشترین و پارێزاوترین ئەوەیە دەرچوون لە خیلاف هێشتنەوەی و بەردانەوەی و زۆرکردنی , ئیقتیداکردن بە{ پێغەمبەر (ﷺ) } بە کرداری و ووتەی و ئیقراری.

سێیەم / ئەوەی خیلافی لەسەرە واتای ووشەی (إعفاء) بە پێش خستنی کام لە دوو بنەما کە { **یەکەم** / بنەمای بە بەڵگە وەرگرتنی ڕیوایەتەکە نەك بە گێڕەرەوەکەی ||| **دووەم** / بنەمای گێڕەرەوە زاناترە بەوەی دەیگێڕێتەوە } { **قاعدة: (العِبرةُ بروايةِ الرَّاوي لا برأيِه)** **وقاعدة: (الرَّاوي أدرى بما روى)** } :

(أ) لێگرتن و کورتکردنەوەی کە کاربکاتە سەر هیشتنەوەی و زۆریەکەی ئەمەش حەرامە چونکە موخالەفەی ئەمرکردنە بە(**إعفاء , إرخاء , توفير**) کە لە فەرمودەکاندا هاتووە, بە پاساوی ئەوەی لە مشت زیاتر بووە و دەگاتە سەر سنگ .

(ب) لێگرتن لێی کە کار نەکاتە سەر پڕیی و چریی و زۆری , ئەمەش واتە کە لە مشت زیاتربێت وە **ئەمە** لە کۆن و نوێدا جیگای خیلافە لای زانایان .

(ج) کۆی ئەوانەی دەڵێن لێدەگیرێت, کەسیان نەیان ووتووە لە مشت کەمتر لێدەگیرێت .

(د) سەرپێچیەکان جیاوازن, تاشین گەورە ترینیانە بەو پێیە تا دەگاتە حەدی کەمتر لە مشت .

ئەمەش ڕاوبۆچونی هەر چوار سەر مەزهەبەکەیە { **ئیمام (ابو حنیفه , مالك , شافعی , أحمد)**} وە لە لاپەڕەکانی دواتردا بە ووردی و درێژی ئاماژەی پێدەدەین .

سەرچاوە /

الدرر السنية /مسألة الإعفاء والأخذِ منَ اللِّحية وتقصيرِها د. عَلَوي بن عبد القادر السَّقَّاف المشرف العام على مؤسسة الدرر السنية ١٧ ربيع الأول ١٤٣٠

بەڕێز / مامۆستا ئەیوب

الحمدلله كه ئێمه له بازنەی موسوڵمانیداین. قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا ۖ قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَٰكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ . الحجرات ١٤ {هەندێک لەبیابان نشینە عەرەبەکان وتیان باوەڕمان هێناو و موسڵمانین، پێیان بڵێ: نەخێر، باوەڕتان نەهێناوە، بەڵام بڵێن: بەناچاری موسوڵمان بووین، هێشتا باوەڕ نەچۆتە ناو دڵەکانتانەوە و تیایدا جێگیر نەبووە چاوەڕێ دەکرێت کەباوەڕ بهێنن، خۆ ئەگەر بەڕاستی ئێوە گوێڕایە ڵی فەرمانی خواو پێغەمبەری خوا بن، ئەوەخوای گەورەلەپاداشتی چاکەکانتان هیچ کەم ناکاتەوە، چونکەبەڕاستی خوا لێخۆشبوو میهرەبانە} .

وە نزا دەکەین و کاردەکەین بچینە بازنەی ئیمانداران بەوەی کە سەمیعنا ئیتاعەبکەین. آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. (البقرة ٢٨٥). { پێغەمبەرو ئیمانداران باوەڕیان هەیە بەوەی لە لایەن پەروەردگاریانەوە هاتۆتە خوارەوە، هەموویان باوەڕیان هەیە بە خواو فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرەکانی دەڵێن هیچ جۆرە جیاوازیەک

ئاکەین لە نێوان هیچ پێغەمبەرێ لە پێغەمبەرەکانی خوادا لە باوەڕدا، هەروەها وتیان: گوێڕایەڵ و مل کەچین بۆ بەدیهێنەرمان پەروەردگارا لێخۆش بوونی تۆمان دەوێت و سەرئەنجام هەر بۆ لای تۆیە گەڕانەوە .}

وە بێ هەڵوێستەکردن ئیتاعەی الرسول ﷺ بە ئیتاعەی الله بزانین

قال تعالى

{ مَّن يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا } (النساء ٨٠)

{ئەوەی فەرمانبەرداری پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بکات، ئەوە بەڕاستی فەرمانبەرداری خوای کردووە، ئەوەش پشتی هەڵکردووە ئەوە خۆی زەرەرمەند دەبێت خۆ ئێمە تۆمان نەناردوە تا ببیتە چاودێر بەسەر ئەوانەوە

وە خومان لە شوبوهات بپارێزین قال الرسول ﷺ (الحلال بين والحرام بين وبينهما مشتبهات لايعلمها كثيرمن الناس فمن أتقى المشبهات استبرأ لدينه وعرضه.....) البخاری ٥٢ , وەك هەندێك لە پێشین خوالیان خوشبێت دەفەرمون وازمان لە زۆر حەڵاڵ هێنا لەترسی شوبهات ,جا چی بڵێین وە بنوسین لە سەرمان دەنوسرێت .

قال تعالى

{مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ} ق ١٨.

هەر قسەیەکی لەدەم دەردەچێت خێرا چاودێرێکی ئامادە، تۆماری دەکات .

وە نەزانین و جەهل لە وانەنین کە لەسەرمان نانوسرێن.قال الرسول ﷺ رفع القلم عن ثلاثة عن النائم حتى يستيقظ وعن المبتلى حتى يبرأ وعن الصبي حتى يكبر" ٤٣٩٨ سنن ابي داود. جا کتێبە کە کاری کردوە بۆ سەرخستنی بۆچونی (مەکروهی) تاشینی ڕیش, ئایا حوکمی مەکروهی بۆ کێیە غێر بۆ الله؟.ئایا ئەمە خۆشەویستیمانە بۆ الله؟ کاریك ئەنجام بدەین لای الله مەکروهبێت وە ئیتباعی الرسول ﷺ نەبیت !

جا ئەم چەند تێبینی و هەڵوێستەیە بە خۆم و بەڕیزتان دەڵێم بۆ خۆپاراستنمان لە نەپێکانمان و وروژاندنمان پێی.(قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ال عمران ٣١ . { ئەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم بە ئیمانداران بڵێ: ئەگەر ئێوە خواتان خۆش دەوێت دە شوێنی من بکەون و لە فەرمانی من دەرمەچن، ئەوکاتە خوایش ئێوەی خۆش دەوێت و لە گوناهو هەڵەکانیشتان خۆش دەبێت، ئەو خوایە لێخۆشبوو و میهرەبانە .} .

ئایا له دنیادا عاقلاڵن ئەگەر یەکێکیان بەڕاستی خوش بوێت کارێك دەکەن لای ئەو مەکروهبێت. ؟ وَلِلَّهِ مَثَلُ الأَعلى .

حوکمه شەرعیەکان له ئیسلامدا:

ڕیش دادەنرێ بەیەکێك لە شەعائیرە دیارەکانی ئیسلام, کەموسوڵمانان بە بەردانەوەی و تەعزیم کردنی پێی لە پەروەردگار نزیك دەبنەوە, وە حوکمی شەرعی کە بە دەلیلی عەقڵی و نەقڵی یە:

١ – دەلیلی عەقڵی :

فترەتیکە(خۆڕسکێکە) کە پەروەردگار خەڵکانی لەسەر دروست کردوە, کە ئادەم و پێغەمبەران (درودی خوایان لێبێت) هەموویان ڕیشیان هەبووە ,

قال تعالى

(قَالَ يَا ابْنَ أُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي) طه-٩٤

هاروون وتی: کوڕی دایکم بۆ ئەوەی سۆزی بجوڵێنێت ڕیشم مەگرە و قژم ڕامەکێشە،

قال الله تعالى

(وَمَن يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى الْقُلُوبِ) الحج - الآية ٣٢

جا ئەوەی ڕێز دادەنێت بۆدروشم و بەرنامەکانی خوا، ئەوە نیشانەی پارێزگاری و لە خواترسانی دڵەکانە.

وە ئێمەی کوردی موسوڵمان ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ پێشینی باب و باپیرانمان لەو نەریتە جوانانەی کە موافق بوە لەگەڵ ئیسلام دا , ڕیش بۆ پیاوان و حجاب (بالاپۆشی) بۆ ئافرەتان, کە لە کۆندا دایکان و نەنکەکانمان پەچەشیان دەکرد, کە ئێستا بەداخەوە ئەو ڕەسەنایەتیەمان لەبیرکردوە و لای هەندیك بە کۆنە پەرستی و جەهالەت ناوی دەبەن, بەناوی هاوچەرخییەتەوە کە ئەمەیان ناموێیە !و ناڕەسەنایەتیە ! وە باپیرانمان کەڕیشیان هەبوە مانەوەی بۆ ئێمە بەموافیقی لەگەڵ ئاینی ئیسلام دا, ڕەسەنایەتیەو, وە لە دەست دانی ناڕەسەنایەتیە و لاسایکردنەوە یە بەبێ هاوتەریب بوونی لەگەڵ ئاینی ئیسلام دا.

قال الرسول ﷺ

من تشبه بقوم فهو منهم سنن ابي داود ٤٠٣١

با وەڵامی چەند پرسیارێک بدەینەوە کە بەڵگەی نادروست دەهێننەوە بۆ حوکمی ڕیش تاشین :

یەکەم / هەندێك دەڵێن **پێغەمبەر ﷺ** کەڕیشی هێشتۆتەوە ئەمری بە هێشتنەوەی کردوە لەبەر ئەوەبوە کەئەو لە ناو تیرەکەی و قەومەکەی خۆی (عەرەب)دا, باو بوە و هەموویان ڕیشیان هێشتۆتەوە نەریت بووە لایان , وە ئەویش نەی وویستوە لە نەریتیان لا بدات ! وە دەڵێن: ئەگەر **پێغەمبەر ﷺ** لەم زەمەنەی ئێمەدا بوایە ئەوا ڕیشی دەتاشی ! پەنابەخودا دەگرین لە وتنی ئەم قسانە ؟

وەڵام : بۆ ئەم قسانە, ئەمانە قسەی جاهیلیەتە, چونکە **پێغەمبەر ﷺ** هاتوە بۆ تەحەداکردن و گۆڕینی جاهیلیەت, نەك تەنها بۆ دورگەی عەرەبی بەڵکو بۆ هەموو جیهان, وە گۆڕانکاری بوێرانەی لە هەموو بوارەکاندا ئەنجام داوە, پەروەردگار ئەمری پێکرد شوێنکەوتوی میلەی **إبراهیم** سەلامی خوای لەسەر بێت اتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا آل عمران ٩٥

ئەی پێغەمبەر (ﷺ) پێیان بڵێ: خوای گەورە لە هەموو فەرمایشتەکانیدا ڕاستی فەرمووە، کەواتە شوێنی ئاین و بەرنامەی ئیبراهیم بکەون کە پاک و دروست و فەرمانبەرداره و ئەو هەرگیز لە موشریک و هاوەڵگەران نەبووە.

ئـەو خەصـڵەتانەی لـە دورگـەی عەرەبیـدا هـەبوون لای عـەرەب هەنـدێکیان پاشمـاوەی خیصـاڵی میلـەی إبـراهیم و إسماعیـل (سـەلامی خوایـان لەسـەربێت) بـوون, لـەوە(ڕیـش هێشـتنەوە) کەواتـــە ڕیـــش هێشـــتنەوە پاشمـــاوەی میلـــەی إبـــراهیم و إسماعیـل (سـەلامی خوایـان لەسـەربێت) نـەك نـەریتی قـەومی عـــەرەب و جاهیلیـــەت, بـــەڵام ئـــەوەی ئیبلـــیس بەســـەریدا هێنـابوون و بـۆی هێنـابوون (خـاڵ کوتـان و قـژ دانان(لکانـدن) و زیندەبەچـاڵ کردنـی کچـان و خـۆ نەشـاردنەوە لـەکاتی میـز کـردن و تـەواف کـردن بـە دەوری کەعبـەدا بـە ڕوتـی ژنـان و پیـاوان وە زۆرەهـای تـریش لـە خیصـاڵی جەهالـەتی ئیبلیسـی.

.

دووەم : وە دەگوترێـــت ڕیـــش هێشـــتنەوە ئـــەمر بـــوە بـــۆ موخالەفـــەی یـــەهود و موشـــریکەکان کـــە لەوســـەردەمەدا جولەکـــەکان و مـــەجوس وموشـــریکان ریشـــیان دەتاشـــی

وسمێڵیان دادەنا, خۆ ئیستا جولەکەکان ڕیش دەهێڵنەوە, دەبێت بە تاشین موخالەفەیان بکەین؟

وەڵام : ئەمە قسەی نەزانەکانە چونکە لەکاتی **پێغەمبەر ﷺ** ڕیش(هێشتنەوە و تاشینیش) هەبوون ئەو هێشتنەوەی هەڵبژاردوە وئەمری پێکردوە, کە موافقی (**میلەی إبراهیم**)ە سەلامی خوای لە سەربێت.

وە هەڵەیەکی تری تێنەگەیشتن لە موخالەفەی **جولەکەکان** , ئەوان خەتەنەدەکەن وە ئیمەش موخالەفەیان ناکەین و **دەیکەین** , ئەوان کلێسەو مەعبەدیان هەیە ئێمەش مزگەوت موخالەفەیان ناکەین کەواتە ئێمە موتەبیعین نەك موبتەدیع.

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا ۚ الحشر ٧.

(جا ئەوەی پێغەمبەر (ﷺ) پێی بەخشیوون وەری بگرن، هەر فەرمانێکی پێدان بەگوێی بکەن، قەدەغەی هەر شتێکی لێ کردن مەیکەن، لە خوا بترسن؛ چونکە بەڕاستی خوا بەتوندی تۆڵە دەسێنێت.)

سێهەم : وە دەڵێن: ئەوانەی ڕیشیان هەیە پەردەپۆشێکە بۆ خڵەتاندنی خەڵکان و بەدەست هێنانی دەستکەوتی دنیایی تا بزانن ئەهلی تەقوان؟

وەڵام : ئەم قسەیە ئیخڵاصی تێدا نییە جگە لە نیفاق , وە لەم زەمەنەدا نیفاق پەیوەست نییە بە خاوەن ڕیشان, ئەوە ئەگەر هەبێت ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە ئەمری **پێغەمبەر ﷺ** جێبەجێنەکەین بۆ ئەم قسە ئیبلیسیانە, بەپێچەوانەوە دەبێ جێبەجێکەری فەرمانی **پێغەمبەر ﷺ** بین .**پەروەردگار دەفەرموێت** : مَّن يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ النساء ٨٠

(ئەوەی فەرمانبەرداری پێغەمبەر (ﷺ) بکات، ئەوە بەڕاستی فەرمانبەرداری خوای کردووە، ئەوەش پشتی هەڵکردووە ئەوە خۆی زەرەرمەند دەبێت خۆ ئێمە تۆمان نە ناردوە تا ببیتە چاودێر بەسەر ئەوانەوە.),

وە هەوڵبدەین ئیصلاحی حاڵی خۆمان بکەین و ئامۆژگاری خیر بکەین بە ئەمر بەچاکە و نەهی لە مونکەر , **پەروەردگار دەفەرموێت** كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ المدثر ٣٨ چونکە لە قیامەتدا هەموو کەس بارمتەی دەستپێشکەری خۆیەتی کردەوەکانی دێنەوە ڕێی.

چوارەم : وە کە دەڵێیت : بە هەندێك کەس ڕیشتان مەتاشن , دەڵێن ڕیش لەدڵ دایە یان دڵ گرنگە ؟

وەڵام : نەخێر ئیمان لەدڵدایە نەبینراوە وە ڕیش لە ڕوخسارەو بینراوە کردەوەیە, شەعائیرێکی ئیسلامە, وە ئەم قسەیە ئەگەر

بۆ گاڵتەکردن بێت بەسونەتی **پێغەمبەر ﷺ** ئەوە پێویستە ئەم قسەکەرانە توێبە بکەن و بگەڕێنەوە بۆ حەق چونکە مورتەد دەبن هەروەك: **پەروەردگار دەفەرموێت :**

قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ٦٥-٦٦ - التوبة

کا تێک تۆ ئەی پێغەمبەر (ﷺ) لەگوفتاری نابەجێیان ئاگادار دەبیت و لێیان دەپرسیت ئەوە خەریکی چین؟! ئەوە بێگومان دەڵێن: بەڕاستی ئێمە تەنها دەمە تەقێ و گەمەو گاڵتەمان دەکرد، پێیان بڵێ: ئایا ئێوە بە خواو ئایەت و فەرمانەکانی و پێغەمبەرەکەی گاڵتەتان دەکرد؟!٦٥ ئیتر بێ سوودە پاکانە مەکەن، چونکە بەڕاستی ئێوە بێ باوەڕ بوون دوای ئەوەی لە ڕواڵەتدا باوەڕتان هێنابوو ئەگەر لە دەستەیەکتان خۆش ببین دوای تەوبەی ڕاستەقینە دەستەیەکتان هەر ئازار دەدەین بەهۆی کاری نابەجێیەوە چونکە بەڕاستی ئەوان تاوانبارو تاوانکار بوون٦٦ .

پێنجەم : وە دەڵێن: دەبینیین هەندێك لە زانایانی ئاینی ڕیش دەتاشن ئەگەر نا دروست بوایە ئەوان نەیان دەکرد ؟

وەڵام : بۆ کەس نی یە بێ فەرمانی خودا و **پێغەمبەر ﷺ** بکات لە کاتی پابەند نەبوی هەر کەسێکی تر بە ئاین, وە **پێغەمبەر ﷺ**

دەفەرموێت (لا طاعة لبشر في معصية الخالق إنما الطاعة بالمعروف . بخاری و مسلم.) لەکاتێکدا زۆری ئەو کەسانە دینیان وەك وەزیفەیەك وەرگرتوە نەك وەك خاوەن (بەصیرە). وە پەروەردگار دەفەرموێت :(كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ المدثر ٣٨)

چونکە لە قیامەتدا هە موو کەس بارمتەی دەستپێشکەری خۆیەتی کردەوەکانی دێنەوە ڕێی.

وە ئەگەر چاو لەو کەسانەبکەین و شوێنیان بکەوین ڕۆژێك دێت بەرەو ئەوەمان دەبەن کە شەرم لە ئیسلامەکەمان و ئیمانەکەشمان بکەین. وە پێشەوای ئێمە تەنها پێغەمبەر ﷺ وە ئیتباعی ئەو بەرەو فەلاحمان دەبات وە پێچەوانەکی خەسارەتمەندی یە:

پەروەردگار دەفەرموێت{ وَالْعَصْرِ ١ إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ٢ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ٣}*سوێند بە زەمانە* سوێند بەکاتی عەسر.*بەڕاستی ئادەمیزاد لە زەرەرمەندی خەسارەتمەندیدایە.* بێجگە لەوانەی کە باوەڕیان هێناوەو کارو کردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوەو ئامۆژگاری یەکتریشیان کردووە کە هەمیشە پابەندی حەق بن پابەندی حەقیش پێویستی بە خۆگری هەیە، لەبەر ئەوە بەردەوام ئامۆژگاری یەکتریان کردووە تا هەمیشە و بەردەوام، خۆگرو ئارامگریش بن.}

شەشەم : وە دەڵێن: کافران و موشریکەکان ئیسلام و ئیمان بە(**عار**) دادەنێن لەم زەمەنەدا وە مولتەزمان و خاوەن ڕیشەکان بە(**ئیرهاب – تیرۆریست – توندڕەو**) دادەنێن؟

وەڵام: کاتێك ئێمە دەزانین کە موسوڵمانان لە تاقیکردنەوەدان لەم دونیایەدا دەبێت باجی ئیسلام و ئیمان بدەن , **پەروەردگار دەفەرموێت :** أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ. العنكبوت-٢

ئایا خەڵکی وایانزانیوە، وازیان لێدەهێنرێت و پشتگوێ دەخرێن کە بڵێن ئیمان و باوەڕمان هێناوە، لە کاتێکدا ئەوان تاقی نەکرێنەوە و تووشی سزا و ئازار نەکرێن؟ ,

وە ئێمەپێویستە هیچ کات ئاوڕ نەدەینەوە لەم وتە و توڕەهاتانە وە پابەندبین بە قورئان و سونەتەوە بەوە بژین و بەوە بمرین چونکە **پەروەردگار دەفەرموێت** (وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ البقرة ١٢٠ هەرگیز جولەکە و گاورەکان لە تۆ ئەی محمد (ﷺ)، ئەی ئیماندار ڕازی نابن، هەتا بە تەواوی شوێن ئاین و بەرنامەیان نەکەویت، پێیان بڵێ: بەڕاستی هەر بەرنامەی خوا ئاینی ئیسلام، شایستەی ئەوەیە کە هەموولایەکمان شوێنی بکەوین هیدایەتی ڕاست و دروست هەر لای ئەوە، خۆ ئەگەر شوێن ئارەزووەکانی ئەوان بکەویت پاش ئەوەی زانیاری و زانستیت

پێگەیشتووە، ئەوە بزانە کە لە لایەن خواوە هیچ سەرپەرشتیاری و یارمەتییەکت دەست ناکەوێت.

وە **پێغەمبەر ﷺ** ڕازی کردنی کافران و لاسایکردنەوە و خۆ پێچواندنیانی لێ قەدەغەکردوین وە **وەك** دەفەرموێت (**من تشبه بقوم فهو منهم** - رواة ابي داود و ابن حبان) .

حەوتەم : وە هەندێك زانایان ڕیش دەتاشن و دەڵێن :

(**النظافة من الإيمان**-**کە ئەمە, ناڕاستە** - **لايصح عن النبي ﷺ**) وە ڕیش دەتاشین لەبەر پاك و خاوێنی, ئەگەر ئەم قسەیە جاهلێك بیگوتایە وەرنەدەگیرا, چ جا لەلایەن بە ناو زانا و طالبی عیلم و بانگخواز و مەلاو وتارخوێن و ئامۆژگارکاران, ئایا پاك و خاوێنی بەڕیش تاشینە ؟! ئەگەر موو زمانی هەبوایە شەرمی لەم وتەیە دەکرد, ئایا کە **پێغەمبەر ﷺ** ڕیشی هەبووە پاك و خاوین ترین مرۆڤ نەبووە؟ پەروەردگار دەفەرموێت (**لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَٰكِن تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ** ﴿٤٦﴾

جا وەنەبێت چاوان کوێر بووبێت، بەڵکو ئەو دڵانە کوێر دەبن کە وان لە سینەکاندا چونکە هەر ڕواڵەت دەبینن و ناوەڕۆك لێك نادەنەوە .

ئەزانن قسەی واو ڕەفتاری وا چەند کاریگەردەبێت لای قوتابیانی خوێندنی شەرعی و کۆمەڵی سادەی خەڵکان ! بەهۆی کاریگەری

پله و شوێن و مەکانەتیانەوە لە کۆمەڵگادا , تاوانی ئەمان زۆر گەورەیە چونکە ئەزانن کە چی لە قورئان و سونەتدا هاتوە, پەروەردگار دەفەرموێت (هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ الزمر ٩)

ئایا ئەو کەسانەی کە دەزانن و شارەزان، وەک ئەوانەن کە هیچ نازانن و شارەزاییان نیە؟، بەڕاستی تەنها خاوەن بیروهۆشەکان لەم جۆرە یاداوەریانە سوود وەردەگرن و تێدەگەن لە حەقیقەتی دنیا و قیامەت، وە دڵنیان ژیانی دنیا فرسەتێکی بەنرخە بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خوا بەکاری دەهێنن,

وەپەیڕەوی ناکەن و دەبنە پێشەوایەکی خراپ بۆ خوێندکارانی خوێندنی شەرعی و سادەی خەڵکان, پەروەردگار دەفەرموێت (كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا الجمعة ٥)

وێنەی ئەوانەی کە تەوراتیان درا بەسەردا تا پەیڕەوی بکەن، پاشان هەڵیان نەگرت و پەیڕەویان نەکرد، وەك: گوێدرێژێك وایە کە بارە کتێبێکی هەڵگرتبێت، ئای کە چەندە ناشیرینە وێنەو نموونەی ئەوانەی کە ئایەتەکانی خوایان بەدرۆ زانیووە و بڕوایان پێی نەبوو، بێگومان خوا هیدایەت و ڕێنموویی ستەمکاران ناکات.

وە زانایەک دەڵێت :

{ وعالِمُ بعِلْمه لَمْ يَعْمَلَن مُعَذَّبُ مِنْ قبْل عبّاد الوَثَنْ}

لە کاتێکدا دەبوایە خانەکانی پێگەیاندنی خوێندکارانی شەرعی لە(حوجرەکان و پەیمانگای ئیسلام و کۆلیجی شەریعە و زانکۆ ئیسلامیەکاندا) پابەند بونایە بەئیتیباعی پێغەمبەر ﷺ تا لە کاتی خوێندن و تەواوکردنی خوێندن و کارکردنیان لە بواری پەروەردەی ئاینیدا ببونایە بە پێشەنگ و پێشەوا بۆ خەڵکان, نەك بەداخەوە لە مرۆدا بەزۆری پێچەوانەکەی ڕاستە.

هەشتەم : وە هەندێك دەڵێن ئێمە بەهۆی پێویستی کار یان وەزیفەوە ڕیش دەتاشین لەم زەمەنە بار گرانیەدا, وەخاوەن دەسەڵاتان و خاوەن کاران ئەوەیان دەوێت؟

وەڵام : دەبێت بزانین کەرزقی هەمووان بەدەست پەروەردگارە وەمەعصیەتی پەروەردگار نەکەین بۆ بەشەر:

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (لا طاعة لبشر في معصية الخالق إنما الطاعة بالمعروف بخاری و مسلم), ئەگەر ئێمە هەمووان ئیتیباعی پێغەمبەر ﷺ بین بەگشتی ئەوا بەرپرسان و خاوەن کارانیش چۆك دادەر دەبن لەبەر ویستی هەمووان دا.

لەکاتێکدا ئیمە فلاح و نەجات بونمان لە ئیتیباعی پێغەمبەر ﷺ دایە وە ئاوڕ نەدانەوەیە لە هەر کارو ڕەفتارێکی داهینراو ئەگەر بە هەر پاساو بەرژەوەندی یەك بێت, تاکی یان کۆی.

کە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت

شر الأمور محدثاتها، وكل بدعةٍ ضلالة وكل ضلالة في النار.

خرجه مسلم في الصحيح. زاد النسائي بإسنادٍ حسن.

٢ – دەلیلی نەقڵی : فەرمودە و ئاسارەکان زۆرن کەهاتون

کە سونەتی پێغەمبەر ﷺ (فیعلی . قەولی .إقرار) ە کە :

أ – (فعل)ئـەو بـەفیعلی ڕیشـی هـەبوە و نەتاشـیویەتی وە نـە کورتیکردوەتەوە و نەلێی بڕیوە بەم شێوەیە وەسف کراوە :

١. كان(ﷺ) كَثَّ اللحية عظيما,فقد ذكر القاضي عياض ورود ذلك في أحاديث جماعة من الصحابة بأسانيد صحيحة,منها يُروى عن جهضم بن الضحا

قال:(مررتُ بالرجيع فرأيتُ به شيخاً, قالوا:هذا العداء بن خالد بن هوذة,فقال:رأيتُ رسول(ﷺ),فقلتُ:صِفهُ لي,فقال:كان حَسَنَ السَّبَلَة,وكانت العرب تُسَمي اللحية السَّبَلة) رواه البخاري في تاريخه,وطبراني في الكبير.

٢.عن جابربن سمرة (رضي الله عنه)قال:

(كان رسول(ﷺ) قد شمِطَ مُقَدَّمُ رأسه ولحيته,وكان إذا ادَّهَنَ لم يتبيّن,وأذا شَعث رأسُه تَبَيَّنَ,وكان كثيرشعر اللحية) رواه :مسلم,وأحمد,ابن حبان.

٣.عن ابن أبي هالة وكان وصّافاً عن حلية رسول(ﷺ) قال:(كان رسول(ﷺ) كَثّ اللحية) رواه الترمذي في الشمائل.

٤.عن البراء بن عازب(رضي الله عنه) قال:(كان رسول (ﷺ) رجلاً مَرْبوعاً,عريض ما بين المنكبين كَثّ اللحية....الحديث) رواه النسائي من حديث أبي إسحاق.

٥.عن أم معبد(رضي الله عنها) قالت:(كان رسول(ﷺ) كَثّ اللحية) رواه ابن عبدالبر.

٦.عن حميد عن أنس (رضي الله عنه) قال:(كانت لحية(ﷺ) قد مَلَأتْ مِن ها هنا),وقدّ بعض الرواة يديه على عارضه) رواه السيوطي في الجامع,والمناوي في فيض القدر.

٧.عن معمرقال:(قلنا لخباب: أكان رسول(ﷺ) يقرأ في الظهروالعصر ؟ قال:نعم,قلنا:مِنْ أين علمتَ ؟ قال: باضطراب لحيته) رواه البخاري وابوداود.

٨.عن أبي هريرة(رضي الله عنه) (أنَّ النبي(ﷺ)كان إذا اهْتَمَّ أكثرمنْ مَسِّ لحيته) رواه بزار.

الخلاصة: فما ثبت به النقل في صفة النبي (ﷺ) انه كان له لحية موصوفة بكونها (حَسَنة, كثّة,ضخمة,كثيرة الشعر,تملأ مِنَ الصدغ الى الصدغ حتى تكاد تملأ نَحْره, وكان يأخذ بها إذا اهْتَمَّ,ويُخَلِّلها بالماء إذا توضّأ,ويعرف من خلفه في الصلاة السرية أنه يقرأ فيها بمايرونه من حركة لحية).

به كورتی:

ئـەوەی لـە گێڕاوەكـان دا لـە وەسـفی ڕیشـدا جـێ گیربـوە, بـەم شێوەیە وەسف كراوە (شێوە جوان و چڕو پڕو ڕێك و پێك, شێوە گەورەبوە , مووی زۆر بووە, لـەنێوان چـاو گوێـدا بـۆ بـەرەو ملـی شـۆڕ بۆتـەوە, ئەگـەر بیویسـتایە دەیگـرت بەدەسـتی, لـە كـاتی

دەست نوێژ پەنجەکانی تێدەخست و تەڕی دەکرد, لە بەر زۆری لەکاتی نوێژی نیوەڕۆ و عەسر لەدواوە جولّەی ڕیشیان دەبینی).

تەنها ئەمە بەسە بۆ قسەنەکردن لە سەر ڕیش وە ئیتباعبین,

بەلاّم ئەمە تەنها لای کەسانێکە کە کار بە فەرمودەی قال الرسول ﷺ (لا یؤمن احدکم حتی أکون احب الیه من ولده و والده و الناس اجمعین....) البخاری ١٥ مسلم ٤٤ النسائي ٥٠٢٩ ابن ماجه ٦٧

ب / (قول) بە قەولی لە فەرمودەی صەحیح ئەمری کردووە بە دانانی

ڕیش و بەردانەوەی کە:

قال الرسول ﷺ (ألا إني أوتيت الكتاب ومثله معه) سنن ابي داود ٤٦٠٤

١-قال الرسول ﷺ (احفوا الشوارب, واعفوا اللحى)

رواه (احمد, مسلم, ترمذي, النسائي, ابوداود وغيرهم)

٢- قال الرسول ﷺ (خالفوا المشركين, احفوا الشوارب واوفوا اللحى) رواه بخاري و مسلم

٣- قال الرسول ﷺ (جزوا الشوارب وارخوا اللحى, خالفوا المجوس) رواه مسلم

٤- قال الرسول ﷺ (جزوا الشوارب , وارجوا, اواوفوا, اللحى)

رواه العيني في نخب الافكار ١٨١/١٣

٥ – قال الرسول ﷺ (لا تشبهوا باهل الكتاب قصوا الشوارب ووفروا اللحى)

رواه (ابن حبان, ابن قيسراني, ابن باز, الالباني)

كاتێک زمانەوانانی زمانی عەرەبی دەڵێن ئەم پێنج ووشەیە (أعفوا, وأوفوا, وأرخوا, وأرجوا, ووفروا) واتە (ومعنى كلها هي تركها على حالها) وازلێهێنان و مانەوەی وەک خۆی بەخۆڕسک.

له کتێبی (اللحية عبادة وزينة و وقار- الكاتب / شيخ محمد عيد الحسيني) ساحێبی توحفەی ئەحوەذی فەرمووی: (ئیعفا) واتە:

دەست بەرداربوون مانای وازهێنانە وە هەروەها بەدەست هینانی کۆمەڵێك فەرمایشت بەپێنج ڕیوایەت مانایان ئەوە ئەگەیەنێت کە ڕیش دەست کاری نەکریت (أعفوا، أوفوا، أرخوا، وأرجو، ووفروا) ئەم هەموو لەفزانە هاتوون زانایان ئەفەرمون:-

١- (أعفوا) واتە:

زۆربونی ڕیش، وە وردبینانی شیکاری زمانی عەرەبی ئەفەرموون :

(أعفوا) هیشتنەوەی ڕیشە وەك بەشوێنك ئەوترێ کە جێنشین نەبی یان مالَیك پێوستت پێ نەبی و دەست کاری نەکرێ جگە لە کاتێك پێوستی پێ بێت وەك خوای گەورە ئەفەرمێ(حتى عفوا) سورەتی العراف واتە : زۆر بوو و پەرەی سەند، وە مانای دووەم لە لای زانایان کەسێك بەدوای رزقا هەنگاو بنیَت وەك لەفەرموودەکەی پێغەمبەرﷺ (أعفوا اللحى) مانای دەست کاری نەکردنە ابن دەقیق ئەفەرموێ لە شێکردنەوەی (الأعفاء) واتە: هێشتنەوەی ڕیش، هەرکەسێك دەست کاری بکات بەکورت کردنی یان بە تاشێنی ئەوە مانای ڕیشی نەهێشتەوە، وە زۆرێك لە زانایان ئەفەرمون کەسمان نەبینی بە جائیزی بزانی بە کورت کردنی یان بەتاشینی، وە هەندێك لە زانایان واتێگەیشتون لە فەرمودەکەی پێغەمبەرﷺ ڕیش نابیت هیچی لێ بگیرێتەوە بۆ ئەوەی زۆر بیت و چڕ بیت بەوشیوەیە جوان و زینەت

ئەبەخشێ لە ڕوخساری پیاوانە وە پێچەوانەی ئاگرپەرستەکانە هەروەك ئیمامی (مەناوی) فەرموێتی.

٢-(أرجوا) واتە:

وازی لێ بێنن واتە: واز لە ڕیش بێنن وشەی (الارجاء) بەمانای دەست بەردار بوونی و دوورکەوتنەوە لە دەست کاری کردنی ڕیش.

٣-(أرخوا) واتە:

ڕیش درێژ بکەن ودەست بەرداری بن وهیچ گوڕانکاری بەسەریدا مەهێنن زانایان فەرموویانە (أرخی الحبل) واتە درێژی کرد ودەست کاری نەکرد

٤-(أوفوا) واتە:

بە هیچ شیوەك ڕیش کەم مەکەنەوە وەك لە ئایەتەکدا هاتوە : (أفوا الكيل) واتە : تەواو بیت و نوقسان نەبێت لە لای پێغەمبەرﷺ باسی ئاگر پەرستەکان کرا کەڕیش وسمێل ئەهێڵنەوە فەرمووی : ئیوە پێچەوانەی ئەوان بکەن ڕیش بهێڵنەوە وسمێل کورت بکەنەوە .

٥-(وفروا) واتە:

ئەم ووشەیە مانای زۆری و تەواوی ئەبەخشێ کورت کردنەوەی ڕیش پێچەوانەی ئەم وشەیەیە, (وفروا) مانای فەرمودەکەیە کە زوری بکەن، کورتی مەکەن ، تەوای بکەن و کەمی مەکەن، وە لە ڕیوایەتیکدا فەرمانمان پێ دراوە بەکورت کردنەوەی سمێل وە هێشتنەوەی ڕێش، فەرمودەکە :

لە صە حیحی مسلم و ترمذی ونسائی و ابو داواد وبەیهە قی و ابن حبان لە صە حیحی دا و ابو عوانە لە مسنەدەکەی داو مالك لە موطأدا وابن عبدالبر لە تەمهیدا و ذهبی لە میزاندا و خطیب لە مێژودا.

٦- قال الرسول ﷺ (أمِرنا بإحفاء الشوارب وإعفاء اللحية, وفي لفظ : أنه (ﷺ) أ مَرَ بإحفاء الشوارب وإعفاء اللِّحى)

رواه : مسلم , ترمذي, النسائي, ابوداود, وغيرهم

٧- قال الرسول ﷺ (انهَكُوا الشوارب وأعفوا اللحى)

رواه بخاري

٨- قال الرسول ﷺ (من فطرة الاسلام أخذُ الشارب وإعفاء اللحى فإن المجوس تعفي شواربها وتحفي لِحاها فخالفوهم, فحفوا شواربكم وأعفوا لحاكم)

رواه ابن حبان ,والبخاري بنحوه في تاريخه الكبير.

٩- قال الرسول ﷺ أعفوا اللحى وجُزُوالشوارب, ولا تشبهوا باليهود و النصارى) رواه أحمد في مسنده.

١٠- قال الرسول ﷺ (أوفوا اللحى وقصُوا الشوارب قال:كان إبراهيم خليل الرحمن يُوفي لحيته ويقصّ شاربه) رواه الطبراني في الكبير.

١١- قال الرسول ﷺ (انَّ أهل الشرك يعفون شواربهم ويَحفون لحاهُم فخالفوهم, فعفوا اللحى وحفوا الشوارب) رواه طبراني

١٢- روى ابن جرير عن زيد بن حبيب قصة رسولَيْ كسرى قال:

ودخلا على رسول(ﷺ) وقد حَلَقا لحاهوما وأعفَيا شواربهما ,فكَرِهَ النظر إليهما وقال:ويلكما مَنْ أمرَرَكما بهذا؟ قالا : أمَرَنا ربنا-يعنيان كسرى-.فقال رسول (ﷺ) ولكنَّ ربي أمَرني بإعْفاء لحيتي وقَصِّ

شاربي,وقال لهما رسول(ﷺ) بعد ذلك إنَّ ربي قَتَلَ ربكما الليلة وسلّط عليه ابنه شيروريه فقتله) رواه طبراني في تاريخه. ,

ئەمەش بەسە بۆ قسەنەکردن لەسەر ڕیش بەڵام ئەمە تەنها لای کەسانێکە کە کار بە فەرمودەی قال الرسول ﷺ لا يؤمن احدكم حتى أكون احب اليه من ولده و والده والناس اجمعين) البخاری ١٥ مسلم ٤٤ النسائی ٥٠٢٩ ابن ماجه ٦٧

ج /(إقرار) پێغەمبەر ﷺ لە ناو هاوەڵانی دابوە ڕەزای خوایان لێ بێت هەموویان ڕیشیان هەبوە هیچی بەکەسیان نەوتوە(أقرار) , کە لە وەسفی هاوەڵاندا هاتوە:

لە شرحبيل بن مسلم الخولانى دەڵێت :(رأيت خمسة مِنْ أصحاب رسول ﷺ يقيّمون شواربهم ويعفون لحاهم ويصفرنها:

أبا امامةالباهلي- الحجّاج بن عامرالثمالي- المقدام ابن معدي كرب - عبدالله بن بشير- وعتبةابن عمرو السلمي, وكانوا يقمّون مع طرف الشّفة) رواه الطبراني بإسناد صحيح

له عثمان بن عبدالله بن رافع أنه :

(رأى أبا سعيد الخدري وجابربن عبدالله وعبدالله بن عمر وسلمة بن الأكوع وأبا أسَيد البدري ورافع بن خَديج وأنس بن مالك,يأخذون مِنَ الشوارب كأَخْذ الحلق, و يعفون اللحى , و ينتفتون الآباط) رواه الطبراني بإسناد ثابت

له إسماعيل بن أبي خالد قال :

(رأيتُ أنس بن مالك و واثلة بن الأسقع يحفان شواربهما ,ويعفيان لحاهما ويصفرونهما) رواه البيهقي في الشعب

ئەمانە هەموو بەڵگەن بۆ پابەندبونی هاوەڵان بە فەرمانی پێغەمبەر (ﷺ), وە هیشتنەوەی ڕیشی خۆی بە درێژای تەمەنی,

وە نەبونی هیچ بەڵگەیەك لەسەرتاشینی ڕیش لە لایەن هاوەڵانەوە وەدەستکاری کردنی, تەنها کە لەمشت زیاتربووە لابراوە لە لایەن ابن عمر وە ابو هریرە خوا لە هەموویان ڕازیبێت کە لەکاتی حەج و عمرەدابووە, ئەمەش جێگای خیلافە.

ئەمەش بەسە بۆ قسەنەکردن لەسەر ڕیش بەڵام ئەمە تەنها لای کەسانێکە کە کار بە فەرمودەی قال الرسول ﷺ (لا یؤمن احدکم حتی اکون احب الیه من ولده ووالده والناس اجمعین...) البخاری ١٥ مسلم ٤٤ النسائی ٥٠٢٩ ابن ماجه ٦٧.

بەڕێز م ئەیوب

کتێبەکە کاردەکات بۆ دەرخستن و سەرخستنی ڕای (مەکروهی ڕیشتاشین) کە پشتی بەستوە بەڕاو و کتێبی دووکەس (الجديع وە الغماری) وە هەمان نە پێکانەکانی ئەوانی نەقڵ کردوە..وە ئەوان لە مێژەوە وەڵام دراونەتەوە ڕاکانیان پوچەڵ بونەتەوە, کەسایەتیان و فێڵ و نا ئینساف و دەجەل و نەشازیان بە بەڵگەی دروست بەیان کراوە...

جا بەڕێزتان بە بەشێك لەو بەڵگە یەکلایی کەرەوانە ئاشنادەکەین بە نووسراو وبیستراو و بینراو لە خاڵەکاندا إنشاء الله. بە ڕەجای کە هەمووی بەچڕ و فەهمەوە وەربگیرێت وە تا دواتر وەڵامێکی ترمان لا بەرجەستەبێت بە هەمووان و خوێنەرانی کتێبەکەتی بگەیەنین .

(قال الرسول ﷺ . من سن سنة حسنةعمل بها بعده كان له أجره ومثل أجورهم من غير ان ينقص من أجورهم شيء ومن سن سنة سيئة فعمل بها بعده كان عليه وزرها ومثل أوزارهم من غير أن ينقص من أوزارهم شيء.. صحيح الجامع-٦٣٠٦)

وقال الالبانى(طالب الحق يكفيه دليل واحد وصاحب الهوى لايكفيه ألف دليل) .

يەكەم: كتێبە كە توێژینەوەی زانستی نییە چونكە (هیچ زیادە و كەم كردنەوەیەك و نوێكاری تێدانیە, تەنها كۆكردنەوە و ئاماژەكردنە بە بۆچونە جیاوازەكانی ئەحكامی ڕیش لە دروست و نادروستەكان (داهێنراوەكان), شێخ عەلامە (محمد بن احمد بن اسماعیل) كتێبێكی ١٣٦ لاپەڕەی نووسیوە بە ناوی (أدلة تحريم حلق اللحية) نەی وتوە توێژینەوەی زانستی یە, نە رسول ﷺ وە نە هاوەڵەكانی بەڵگەی ڕیش تاشین هەیە لەسەریان , تا لەبەرگی كتێبەكە (ڕشتاشین)بە یەكێك لە حوكمەكانی ئیسلام بۆ ڕیش دابنرێت.

دووەم: توێژینەوە نییە چونكە پێشینە پێوەی دیارە لایەنگر و سەرخەری بۆچونی مەكروهیەتی ڕیش تاشینە وە ئەمە پێناسەو هەندێك لە مەرجەكانی توێژینەوەی زانستیە:

البحث العلميّ :

هو عبارة عن أسلوب منظّم يستخدم في جمع المعلومات وتدوين الملاحظات، والعمل على تحليل

البيـانات بشـكل موضـوعي مـن خـلال اتبـاع بعـض المنـاهج العلميّـة والأسـاليب المحـدّدة مـن أجـل التأكّـد مـن صحّـة كل المعلومـات الموجـودة عـن الموضـوع,وليس اختيـارجزأ مـن كل.

توێژینەوەی زانستی :

بریتـی یـە لـە شـێوازێکی ڕێکخـراو, بـەکاردێت بـۆ کۆکردنـەوەی زانیاریـەکان و نوسـینی تێبینیـەکان, وە کـارکردن لەسـەر شـیکردنەوەی بەشـێوەیەکی بابـەتی لـە ڕێگـای ڕەچـاوکردنی ڕێگـای زانسـتی و شـێوازی دیـاری کـراو بـۆ دڵنیـابون لـە ڕاسـتی زانیاریـەکان لـە سـەرباباتەکە بەگشـتگیری نـەك وەرگرتنـی بەشیك .

تێبینی / کتێبەکە بەشیکی لە گشت وە رگرتووە لە زانیاریەکان تەنها تەوەی ویستوویەتی.

من شروط بحث العلمي

إخلاص النيَّة في الطلب لله - سبحانه وتعالى -: فالنية الصالحة هي الخطوة الأولى والكبرى في طريق التوفيق، والوصول إلى الحق، كان الإمام عبدالرحمن بن مهدي يقول :- كما في "التاريخ الكبير"؛ للبخاري -: "لم أرَ أحدًا مثل حماد بن سلمة، ومالك بن أنس، كانا يَحتسبان في الحديث

نیـەت پـاکی تـەواو بـۆ پـەروەردگار, کەنیـەت باشـی هـەنگاوی یەکـەم و گرنگترینـە لـەڕێی سـەرکەوتن, وەگەیشـتن بـە حـەق, ئیمـام عبـدالرحمان بـن مهـدی دەڵێـت: لـە(التاریخ الکـبیر) ی بوخـاری دا نـەم دیـوە کـەس هێنـدەی حمـاد بـن سـەلەمە و مالـك بـن ئەنـەس, (ویسـتی پاداشـتیان) هـەبوو بێـت لـە فەرمودەدا.

صفات وأخلاقيات الباحث يجب أن يتسم الباحث بعدد من الأخلاق والسمات المميّزة، ومنها: الأمانة في إجراءات البحث، وسمة التواضع،والأمانة العلمية في نقل الاقتباس، ومقدرة الباحث على التحليل، والموضوعية وعدم الانحياز لرأيه، ومعرفة قواعد وأسس البحث.

خەصلەت و ڕەوشتی توێژەرەوە پێویستە چەند ڕەوشت و ڕوخساری تایبەتی هەبێت لەوانە: ئامانەتی کاری کارکردنی لە توێژینەوەکەیدا, وەپاراستنی ئەمانەتی زانستی لە وەرگرتنەکاندا, وە توانای توێژەر لە سەر شیکردنەوە و بابەتیانە {نەشکاندنەوە بەلای بۆچونێکدا و لەهەموو بۆچونەکان}, وە ئاشنایی بەیاساو ڕێساکانی توێژینەوە.

تێبینی /کتێبەکە هەوڵی سەرخستنی بۆ چونێکی داوە ئامانجیەتی .

والتزام العمَليّ بالشرع، والعمل بالعلم، فمَن لم يعمل بعلمه، كان علمُه حُجَّةً عليه، ولا خير في عِلم لا يورِّث عمَلاً

وە پابەند بونی کردارەکی بەشەرعەوە, وەکارکردن بە عیلم, وە هەر کەس کار بەعیلمەکەی نەکا, ئەوا عیلمەکەی دەبێتە بەڵگە لەسەری نەك بۆی, وەخێر لە عیلمێکدا نییە کە **کار** بەدوای خۆیدا نەهێنێ.

ومِن ذلك: القدرة على البحث، وعمق التفكير، والجَلَد على البحث، والأناة وعدم العجَلة.

لە وانە : بەتوانایی توێژەر, قوڵ بیرکردنەوە, هەوڵ زۆریی لە توێژینەوە دا وە خۆڕاگری و **پەلەنەکردن** . {وەك وەرنەگرتنی بۆچونی کەسانیك کە ناشایستەن وە نەشازن لەم بوارەدا, وەك: الجديع و الغماری...هتد.

ومِن ذلك: سَعة الاطِّلاع، والإحاطة بقدرٍ كافٍ من العلوم الأساسية، أو المُكمِّلة لعلم الفقه

لەوانە : فراوانی بە ئاگابون, بە ڕێژەیەکی باش زانیاری بە زانستە بنەڕەتیەکان, وە ئەوانەی تەواوکاری زانستە فیقهیەکانن.

سێهەم: باس نەکردنتان لە کتێبەکەدا وە ئەوانیش لە بەڵگەی (قورئان) کە ابن عباس خوالە خۆی وبوکی ڕازیبێت بەوەرگێڕی(ترجمان) قورئان ناسراوە دەفەرموێت:

ما جاء في الكتاب

قال تعالى

ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ ... الحج: ٢٩

فسرها الصحابي الجليل عبدالله بن عباس -رضي الله عنهما-، فقال: التفث :الرمي، والذبح، والحلق، والتقصير، والأخذ من الشارب، والأظفار واللحية, أخرجه ابن أبي شيبة (١٥٦٧٣/٣)
قال: نا ابن نمير عن عبدالملك عن عطاء عن ابن عباس به.
وإسناده صحيح)

وكذا روي عن مجاهد، ومحمد بن كعب القرظي -رحمهما الله تعالى-.
(تفسير الطبري ١٠/١٤٩- ١٥٠)
قلت: وهذا الأخذ الوارد في الحج مطلقاً قيّده عمل الصحابة -كما سيأتي- بأنه أخذ ما زاد عن القبضة .

ئەوەی لە قورئاندا هاتووە

(ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ" ... الحج ٢٩).

هاوەڵی پایە بەرز (**عبدالله کوڕی عباس**) خوالێیان ڕازیبێت لێکی داوەتەوە و وتویەتی:- (التفث) واتە: ڕەجم کردن و سەربڕین و تاشین و کورت کردنەوە و لێگرتن لە سمێڵ و نینۆك وڕیش, (ابن ابی شیبە) خستویەتیە ڕوو (٣ / ١٥٦٧٣) وتویەتی(ابن نمیر) لە عبدالملك لە عطاء لە (ابن عباسەوە هاتووە وئسنادەکەی صەحیحە) وە هەروەها لە (مجاهد) و (محمد بن كعب القرضى) — ڕەحمەتی خوایان لێبێت — ڕیوایەت کراوە (تفسير الطبري ١٠ / ١٤٩ — ١٥٠) وتومە: ئەم لێگرتنە کە باسی لێوە کراوە لە حەج دا بە تەواوی پەیوەست کراوە بە کردەوەی صەحابیەکانەوە هەروەك لە

مەو دوا باسی لێوە دەکرێت, کە ئەوەی لە مشتت زیاتر بێت لێی دەگیرێت .

چوارەم: بۆچی تەنها ٣ فەرمودە صەحیحن؟ ئەوانە کامانەن ؟ وە علەی ناصەحیحیەکانیان بەیان بکە, بەبەڵگەی فەرمودەناسانی بڕواپێکراو ڕای نەشازیان لەسەر نەبێت, کە ئەمە قسەی (الجدیع)ە نەك کتێبەکەت, ئەمەش وەڵامە بۆ ئەو و کتیبەکە کە بۆچونی ئەو نەقڵ دەکات بە بەڵگەی دروست :

: أثبت أن الأحاديث الصحيحة التي وردت في حكم اللحية هي ثلاثة أحاديث

:

١-حديث أبي هريرة -رضي الله عنه.
٢-حديث ابن عمر -رضي الله عنهما.
٣-حديث أبي أمامة -رضي الله عنه

.

الثاني: ذكرت أن هذه الأحاديث الثلاثة مرتبط حكمها بالعلة الواردة فيها وهي مخالفة أهل الكتاب، وبذلك تعود المسألة إلى حكم مخالفة أهل الكتاب

.

الثالث: ذكرت أن الصحابة -رضي الله عنهم- اختلفوا في حكم اللحية.

وكذلك التابعين -رضي الله عنهم- اختلفوا في حكم اللحية

.

الرابع: منهجك مما قررته وحررته عدم اعتبار "حجية الإجماع"، وكذلك "مذهب الصحابي" سواء انفرد أو خالف، أو اجتمع الصحابة على شيء.

وإليك بيان حقيقة ما حررته وأنه خلاف الواقع مما صحَّ وثبتَ

:

أما الأول: وهو دعواك أن الصحيح في حكم اللحية هو ثلاثة أحاديث:

وهي حديث أبي هريرة، وحديث ابن عمر، وحديث أبي أمامة، وما زعمته ليس بصحيح، وإنما الصحيح من الأحاديث في حكم اللحية هو الآتي

:

١-حديث أبي هريرة -رضي الله عنه.

٢-حديث ابن عمر -رضي الله عنهما.

٣-حديث جابر بن عبدالله -رضي الله عنهما.ابوداود.(٤٢٠١/فتح الباري.١٠/٣٦٢/كشفالثام.١/٣٧١)

فجعلت حديث أبي أمامة -رضي الله عنه- -وهو حديث ضعيف- من الأحاديث الثلاثة الصحيحة وتركت حديث جابر -رضي الله عنه- الصحيح، لكونه لم يتوافق مع الحديثين السابقين ولكون حديث أبي أمامة متضمن أمرين

:

الأمر الأول: أنه موافق للحديثين السابقين -حديث أبي هريرة، وابن عمر- في العلة، وهي مخالفة أهل الكتاب

.

والأمر الثاني: أنه زاد ذكر بعض السنن التي فيها مخالفة أهل الكتاب إضافة للحية، مما يُفهم منه حكم اللحية أنها سنة، وليست واجبة لذكرها مع غيرها من السنن

قلت: وأما حديث جابر -رضي الله عنه- وقد صححته في كتابك - فتركته ولم تذكره مع الأحاديث الثلاثة، وإنما ذكرته في الآثار عن الصحابة، فاستبعدته من الأحاديث وجعلته في الآثار !!!

وذلك التصرف منك لكون الحديث تضمن أموراً :

أولها: أنه لم يشترك مع الأحاديث التي ذكرتها في العلة -وهي مخالفة أهل الكتاب- فبهذا سيختلف الحكم، وستبطل دعواك التي أقمت

الكتاب كله عليها -وهي مخالفة أهل الكتاب.

وثانيها: أن هذا الحديث يتضمن حكم الإعفاء صراحة، وأنه واجب لا كما زعمت من أنه مربوط بعلة المخالفة لأهل الكتاب.

وثالثها: أن هذا الحديث أثبت الإعفاء حكماً شاملاً النبي صلى الله عليه وسلم، وجميع الصحابة أنهم لا يأخذون من اللحية إلا في الحج أو العمرة فقط.

فلهذه الأمور الثلاثة التي تنقض الحكم الذي رأيته استبعدت الحديث فجعلته موقوفاً في الآثار- لا مرفوعاً -في الأحاديث.

أقول: وهذا خلاف الحقيقة العلمية، وخيانة للأمانة العلمية التي تحملها.

الثاني: ذكرت أن هذه الأحاديث الثلاثة التي صححتها في حكم اللحية مرتبط حكمها بالعلة الواردة فيها، وهي مخالفة أهل الكتاب.

أقول: هذا الحكم -وهو ارتباط علة الأحاديث بالمخالفة- منتقض بحديث جابر المتقدم والذي لم تذكره في الأحاديث التي استدللت بها

الثالث: منهجك مما قررته وحررته:

١-عدم اعتبار "الإجماع" حجة في الدين.
٢-عدم اعتبار "مذهب الصحابي" حجة في الدين، سواء انفرد أو خالف، أو اتفق مع غيره من الصحابة.
قلت: وهذا المنهج الذي اعتمدته في كتابك هو منهج المبتدعة أهل الأهواء من المعتزلة وغيرهم.
فلم ينكر "حجية الإجماع" و"مذاهب الصحابة" إلا مبتدع، خلافاً لمنهج أهل السنة والحديث الذين اعتمدوا الإجماع حجة بعد الكتاب والسنة، ومنه مذاهب الصحابة.
كتاب "اللحية.
.مصدر /
كتاب اقامة الحجة على تارك المحجة .ل(فضيلة الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله الراجحي)

يەكەم : ئەوەت جێگیر کردووە کە ئەو فەرمودانەی باس لە حوکمی ڕیش دەکەن و بە ڕاست دانراون بریتین لەم سێ فەرموودەیە :

١ – فەرمودەی (ابی هریرە) خوالێی ڕازیبێت .

٢ – فەرمودەی (ابن عمر) خوا لێیان ڕازیبێت .

٣ – فەرمودەی (ابی امامە) خوالێی ڕازیبێت .

دووەم : ئـــەوەت خســـتۆتە ڕوو کـــە ئـــەم ســـێ فەرمودانـــە حوکمەکـــەیان پەیوەســـت کـــراوە بـــەو خەوشـــەی کـــە تیایانـــدا هـــاتوە و پێچـــەوانەیە لەگـــەڵ (اهـــل الکتـــاب) وە بەمـــەش بابەتەکـــە دەبێتـــە بابـــەتێکی پێچـــەوانەی (اهـــل الکتـــاب).

ســـێهەم : ئەوەشـــت خســـتۆتە ڕوو کـــە (صـــەحابیەکان) وەبـــە هـــەمان شـــێوەش (تـــابعین) خوالێیـــان ڕازیبێـــت, بۆچـــونی جیاوازیـــان هـــەبووە لـــە ســـەر حـــوکمی ڕیـــش.

چوارەم : ئەو پەیڕەوەی کە دەستت کەوتوە و بڕیارت لەسەرداوە ئەوەیە کە پشت نەبەسترێت بە (حجە الاجماع) وەهەروەها مەزهەبی صەحابیەکان جا ئەگەر تاکڕەوبن یان پێچەوانە بن یان کۆکبن لەسەر شتێك, وەئەمەش لە ڕاستیدا خستنەڕووی ئەوانەیە کە نوسیوتە, کە پێچەوانەیە لەگەڵ ئەوەی بەردەستە و بەڕاست دانراوە و جێگیرکراوە, بەڵام :

یەکەم : ئەوەی کە بانگەشەی بۆ دەکەیت لە بارەی حوکمی ڕاست لە بارەی ڕیش بریتین لە سێ فەرمودە کە ئەوانیش فەرمودەکانی ابی هریرە و فەرمودەکانی ابن عمر وە فەرمودەکانی ابی امامە)یەو ئەوەی لە بارەیانەوە خستووتە ڕوو,

ڕاست نیە بەڵکوفەرمودە ڕاستیەکان کە لەبارەی حوکمی ڕیش بەم شێوەیەیە:-

١ – فەرمودەی (ابی هریرە) خوالێی ڕازیبێت .

٢ – فەرمودەی (ابن عمر) خوالێیان ڕازیبێت .

٣ – فەرمودەی (جابر بن عبدالله) خوا لێیان رازیبێت.

ابوداود.(٤٢٠١/فتح الباري.٣٦٢/١٠/كشف الثام.٣٧١/١)

فەرمودەکەی (ابی امامە) خوالێی ڕازیبێت کە فەرمودەیەکی لاوازە وات لێکردووە یەکێك بێت لەو سێ فەرمودەیەی کە صەحیحن وە فەرمودە صەحیحەکەی (جابر) خوالێی ڕازیبێت, دەست بەرداری بویت چونکە لەگەڵ دوو فەرمودەکانی پێشو دەگونجا ئەویش لە بەر ئەوەی فەرمودەکەی (ابی امامە) دوو شت لە خۆ دەگرێت :

یەکەمیان / دەگونجێت لەگەڵ دوو فەرمودەکانی پێشو – فەرمودەکانی ابی هریرە وابن عمر – لەو خەوشەی کە تیایاندایە کە پێچەوانەی (اهل الکتاب) ە .

دووەمیان / جگە لە ڕیش هەندێك سونەتی تری خستۆتە ڕوو کە ئەوانیش پێچەوانەی (اهل الکتاب)ن, وە وای لێوە تێدەگەین کە

حوکمی ڕیش سونەتە و واجب نیە , ئەویش بە ناو هێنانی لەگەڵ کۆمەڵێك سونەتی تر .

وتت: کە فەرمودەکەی جابر – خوالێی ڕازیبێت – کە لە کتێبەکەتدا بە صەحیح داتناوە – بەڵام فەرامۆشت کردووە و لەگەڵ سێ فەرمودەکانی تر نەتخستۆتە ڕوو, بەڵکو لە (الاثار) لەسەر صەحابەکان خستووتە ڕوو وە دوورت خستۆتەوە لە فەرمودەکان و لە (الاثار) داتناوە !!!

وە ئەم هەڵسو کەوتە بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە فەرمودەکە چەند شتێك لە خۆ دەگرێت :

یەکەمیان / ئەو بەشدارنیە لەگەڵ ئەو فەرمودانەی تر لەو خەوشەی کە تیایاندایە و پێچەوانەی (اهل الکتاب) ە بەمەش حوکمەکەی پێچەوانە دەبێت وە ئەو بانگەوازەی کە هەموو کتێبەکەت لەسەر بنیات ناوە پوچەڵ دەکاتەوە – کە ئەویش پێچەوانەی (اهل الکتاب) ە .

دووەمیان / ئەم فەرمودەیە حوکمی هێشتنەوەی ڕیشی بە ڕاشکاوی لە خۆ گرتووە, کە حوکمەکەی (واجب)ە نەك وەك ئەوەی کە وتوتە و بەستراوەتەوە بە خەوشی پێچەوانەی (اهل الکتاب)ەوە .

سـێهەمیان / ئـەم فەرمودەیـە ڕیـش هێشـتنەوەی جـێگیر کـردووە وەك حـوکمێکی فـرە گشـتگیری پێغەمبـەر (ﷺ) و هـەموو صـەحابەکان کـە ئـەوان تـەنها لـە حـەج یـان لـە عومرەدا لە ڕیشیان بەشێك دەگرن کە لەمشت زیاتر بوو.

لەبـەر ئـەم سـێ شـتەی کـە دژن بـەو حوکمـەی تـۆ بـەدیت کـردووە فەرمودەکـەت وەلانـاوە و لـە نـاو (الاثـار) وەسـتاندوتە (موقـوف) نـەك بـەرزی بکەیتـەوە (مرفـوع) بـۆ نـاو فەرمودەکان .

دەڵـێم : کـە ئەمـە پێچـەوانەی ڕاسـتی زانسـتیە و خیانەتکردنـە لەو دەستپاکیە زانستیەی کە هەڵت گرتووە, (الجدیع)ە.

دووەم / ئـەوەت خسـتۆتە ڕوو کـە ئـەو سـێ فەرمودەیـەی کـە بـە صـەحیحت دانـاون لـە حـوکمی ڕیـش دا حوکمەکـەیان پەیوەسـتە بـەو خەوشـەی کەتیایانـداهاتووە, کـە پێچـەوانەیە لە گەڵ (اهل الکتاب) دا .

دەڵـێم : کـە ئـەم حوکمـە – کـە بریتیـە لـە بەسـتنەوەی خەوشـی فـەرمودەکان بـە پێچـەوانە بوونـەوە – دژ بـە یەکـە لەگـەڵ فەرمودەکـەی جـابر کـە پێشکەشـتکردووە بـەڵام

نەتخستۆتە ڕوو لەناو ئەو فەرمودانەی کە پشتت پێ بەستوون .

سێهەم / ئەو پەیڕەوەی کە بڕیارت لەسەر داوە و نووسیوتە:-

١ – بە هەند وەرنەگرتنی (الاجماع) وەك بەڵگەیەکی ئاینی.

٢ – بە هەند وەرنەگرتنی (مەزهەبی صەحابیەکان) وەك بەڵگەیەکی ئاینی . چ جای ئەوەی تاك ڕەو بن یان پێچەوانە یان هاوڕابن لە گەڵ صەحابیەکانی تر.

دەڵێم : ئەم پەیڕەوەی لە کتێبەکەتدا پشتت پێ بەستووە . پەیرەوێکی داهێنراوی (المبتدعە) ئەو خاوەن ئارەزوانەن وەك دابڕاوەکان(المعتزلە) و ئەوانی تر .هیچ کەس (حجە الاجماع) و (مذاهب الصحابة) ی پشتگوێ نەخستووە جگە لە داهێنەر (مبتدع),

بە پێچەوانەی خاوەن سونەت وفەرمودەکان کە پشت دەبەستن بە (اجماع) وەك بەڵگە لە پاش قورئان و سونەت وەلەناو ئەوانیش دا مەزهەبی صەحابیەکان .

سەرچاوە /

کتێبی (اقامـه الحجـه علـی تـارك المحجـه)ل (عبـدالعزیز بـن عبـدالله الراجحی)ەوە دەدە بۆ(عبدالله بن یوسف الجدیع)

پێنجەم: عبدالله بن یوسف الجدیع لای ئێوە فەرمودە ناسە ناوی (یعقوب جاسم یعقوب)ە خەڵکی عێراقە و لە کویت دەژیا ئیستا لە بەریتانیایە, لە ناو زانایاندا نەشازە و ڕای نەشازی هەیە ,وە لای ئەو گورانی و معازف حە لاڵن و حەرام نین, وە دوبری ئافرەت بۆ پیاوی حەلاڵە لای. هەروەها ڕیش تاشین و جگەرەخواردن و خو چواندن بە کافران حەلاڵن لای.

ووتە ی زانایان لە سە ری:-

وە ئاگادارکردەوەی ئەهلی عیلم لەو کتێبەی (اللحیة دراسة حدیثیة فقهیة) کە ئاماژەی پێکراوە وەک سەرچاوەیەک وچەسپاندنی ئەو ڕایە لە کتیبەکت دایە:

تحذیر فضیلة الشیخ عبدالعزیز بن عبدالله راجحي من الجدیع لکتابه (اللحیة دراسة حدیثیة فقهیة)

بسم الله الرحمان الرحيم

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.. وبعد

أحذركم من كتاب الأستاذ عبدالله الجديع "اللحية دراسة حديثية فقهية" خلص فيها إلى أن اللحية سنة من السنن ـ أي إعفائها ـ وأن أوامر النبي صلى الله عليه وسلم في أحاديث الأمر بإعفاء اللحية أوامر للندب وليست للوجوب ، ورد الإجماع بإبطال الاحتجاج به وبقول الصحابي قال الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله الراجحي ـ حفظه الله ـ في تقديمه لكتاب الشيخ الفاضل عبدالوهاب بن عبدالعزيز الزيد "إقامة الحجة على تارك المحجة : "وإني لأعجب من أبي محمد عبدالله بن يوسف الجديع كيف توصل إلى هذه النتيجة مع علمه واطلاعه ، ومعرفته بالحديث ، ...

وسبب ما توصل إليه عبدالله بن يوسف الجديع من النتيجة في شأن اللحية ، وهو أنه بنى كتابه على قضية منهجية كبرى ، وهي إبطال الاحتجاج بالإجماع ، إبطال الاحتجاج بقول الصحابي .

إلى أن قال الشيخ الراجحي : وإنني أثني على ما ذكره أبو محمد عبدالوهاب بن عبدالعزيز الزيد وأضم صوتي إلى صوته وأنصح أبا محمد عبدالله بن يوسف الجديع بقبول هذه النصيحة وابتاع سبيل المؤمنين وعدم مخالفتهم ومشاقتهم وأخونا الشيخ الفاضل أبو محمد

عبدالوهاب الزيد أيضاً ساق في مقدمة كتابه التحذير من كتابين للأستاذ الجديع وهما :

الأول :"إسلام أحد الزوجين ومدى تأثيره على عقد النكاح" .

والثاني : "الموسيقى والغناء في ميزان الإسلام . "وأن منهجه في كتبه الثلاثة واحد . وأنه قد اشتملت كتبه الثلاثة على ، المغالطات ، والتدليس ، وأخطاء علمية ، والتزوير على العلم وأهله ، وما اعتمد فيه من أصول تخالف أصول أهل العلم من أهل السنة والجماعة ، مما يُعلم منه تقلد الجديع لمذهب المدرسة العقلية المعاصرة التي هي امتداد للمدرسة المعتزلية القديمة . ونقل قول من كتابات العلماء المؤلفين للرد على الكتابين السابقين المذكورين آنفاً "إسلام أحد الزوجين .." و "الموسيقى والغناء في ميزان الإسلام . " فانبرى ا لكتاب لأول الشيخ الفاضل الدكتور محمد عبدالقادر أبو فارس بكتابه المسمى "أثر إسلام أحد الزوجين في النكاح" ، فقال : طالعته وقرأته أكثر من مرة ـ يعني كتاب الجديع ـ ، وفوجئت بأقوال الكاتب وأسلوبه في عرض المعلومات !! إذ يُوهم القارئ أن أهل العلم قد ذهبوا إلى ما ذهب إليه من جواز استمرار الكافرة تحت الرجل المؤمن !! واستمرار الحياة الزوجية بين الزوجين إذا اختلفا في الدين . ثم قال : وراعبني استخفافه وتشكيكه بالإجماع ، وتنكره له

كمصدر من مصادر التشيع المعتبرة في هذا الدين القويم . وقال : وراعبني : نفسية الكاتب المبنية على الشك والتشكيك ، وفي كثير من الأحيان على المغالطات والتدليس ، وتصويب الخطأ وتخطئة الصواب ، وإيهام القارئ أن الراجح في مذاهب أهل العلم هو ما ذهب إليه ، مع أن الذي ذهب إليه لم يقل به واحد من الفقهاء ، وأهل الحديث . إلى أن قال : وراعبني : أشياء كثيرة في كتاب الكاتب هذا ، ناقشتها في هذا البحث وشفعتها بالشواهد والبراهين النقلية والعقلية ، وقد قمت بإعداد هذا البحث حسبة لله تعالى ، أدافع عن دينه وعن أئمة المسلمين العلماء والفقهاء ،وأوضح الحقيقة ..

وانبرى للكتاب الثاني الشيخ عبدالله رمضان بن موسى بكتابه المسمى : "الرد على يوسف القرضاوي والجديع "

فقال : بيان جهل الأستاذ الجديع بعلم أصول الفقه وقواعده وتحريفه لأقوال أهل العلم : الكلام في هذا المبحث في أربعة مطالب:

الأول : الشروط الواجب توفرها فيمن يستنبط الأحكام النصوص الشرعية

الثاني : بيان ضعف القدرات العقلية الاستنباطية للأستاذ الجديع .

الثالث : بيان جهل الأستاذ الجديع بعلم أصول الفقه وقواعده

الرابع : بيان تحريفات الأستاذ الجديع بعلم أصول الفقه وقواعده .وذكر عبدالله رمضان المطالب الأربعة بالتفصيل والأمثلة على ذلك .

وزاد في المطلب الرابع التحذير أيضاً من كتاب الأستاذ الجديع "تيسير علم أصول الفقه" ، فكان مما قاله في المطلب الرابع : بيان

تحريفات الأستاذ الجديع لأقوال أهل العلم كتاب "تيسير علم أصول الفقه" للأستاذ الجديع ؛ كان الصواب أن يكون اسمه "تحريف علم أصول الفقه" ؛ وذلك بأن الأستاذ الجديع قد ارتكب أخطاء شتى متعمدة ؛ بتحريفه لأقوال علماء أصول الفقه ، والله سائله عن ذلك يوم القيامة. فمن طلب الاستزادة ، وأراد الحق ، فعليه بالرجوع إلى تلك الكتب ، والقيام على نشرها بين الناس للعلم والحذر.

المصدر: شبكة سحاب

ئاگادارکردنەوەی الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله الراجحی

لە کتێبەکەی عبدالله المجديع (اللحية دراسة حديثية فقهية)

بسم الله الرحمن الرحيم

سلاو ڕەحمەت وبەرەکاتی خواتان لە سەر بێت ...لە پاشان :

ئاگادارتـان دەکەمـەوە لـە کتێبەکـەی مامۆسـتا عبداللـە الجـدیع (اللحیة دراسة حدیثیة فقهیة) کـە پوختەکـەی ئەوەیـە کـە ڕیـش سونەتێکە لە سونەتەکان – واتە هێشتنەوەی – وە فەرمانـەکانی پێغەمبەر (ﷺ) لەو فەرمودانەی کە فەرمان بە هێشتنەوەی ڕیش دەکات فـەرمانی (نـدب)ە نـەك واجب بـوون, وە (اجمـاع) لەسـەر پوچەڵ بـوونی بەڵگـە هێنانـەوە (احتجـاج) و قسـەی صـحابیەکان هاتووە .

شـێخ عبـدالعزیز بـن عبداللـە الراجحـی ,پێشـەکی کتێبـی شـیخ عبدالوهاب کوڕی عبدالعزیز الزید (اقامه الحجه علی تارك المحجه)

ووتویەتی : سەرم دەسوڕمێ لە (ابی محمد عبدالله کوڕی یوسف الجدیع) کە چۆن گەیشتۆتە ئەو ئەنجامە لەگـەڵ ئـەوەی کـە زانیـاری و بـە دواداچوون و تێگەیشتنی هەبوو لە بارەی فەرمودەوە وە هۆکـاری ئەوەی کە عبدالله کوڕی یوسف الجدیع بەو ئەنجامە گەیشـتوە لـە بـارەی ڕیشـەوە, ئەوەیـە کـە کتێبەکـەی بنیـات نـاوە لـە سـەر پرۆسـەی دانـانی پـەیڕەوێکی گـەورە, کـە ئـەویش پوچـەڵکردنی

بەڵگە هێنانەوە بە (اجماع) وە پوچەڵ کردنی بەڵگە هێنانەوە بە وتــەی صــەحابیەکان , بــەڵام شــێخ راجحــی دەڵێــت : مــن دەستخۆشی لە ابو محمد عبدالوهاب کوڕی عبدالعزیز الزید دەکـەم و دەنگم دەخەمە پاڵ دەنگی وە ئامۆژگـاری (ابـا محمـد عبداللـه کوڕی یوسف الجدیع) دەکەم کـە ئـەم ئامۆژگاریـە وەربگرێـت وە واز لەو ڕێگایە بێنێت کە ئیمانداران تووشی سەرپێچی و بـارگرانی دەکات .....

وە برامـان شـێخی گـەورە (ابـو محمـد عبـدالوهاب الزیـد) یـش لـە پێشەکی کتێبەکەیدا ئاگاداری داوە لە بارەی دوو کتێبی مامۆسـتا جدیع کە ئەوانیش:

یەکەم :(اسلام احد الزوجین ومدی تاثیرة علی عقــد النکــاح) وە دووەم :(الموسیقی والغناء في میزان الاسلام) وە ئـەو پـەیرەوەی لە هەر سێ کتێبەکەدا لە سەری ڕۆیشتوە هەمان شتە , وە ئەو لە هەرسێ کتێبەکەدا خستنە هەڵە و پێچ و پەنا و هەڵەی زانسـتی و ساختەکاری لە بارەی زانست و زانایانی پـەیڕەو کـردووە, وە ئـەو بنچینەیەی پشـتی پـێ بەسـتوە پێچـەوانەی ئەوانـەن کـە زانسـت خوازان پشتی پێدەبەستن لە (اهـل السـنه والجماعـه) وە ئـەوەی لێوەی تێدەگەین ئەوەیە کە جدیع لاسـایی مەزهـەبی قوتابخانـەی (عقلیه)ی سەردەمیەکانی کردۆتەوە کـە درێـژکراوەی قوتابخانـەی

(المعتزله) دابڕاوەکانی کۆنن .{ ما يروى عن الشافعي أنه قال: لأن يلقى الله العبدُ بكل ذنب ما عدا الشرك خير له من أن يلقاه بعلم الكلام - وفي لفظة" :لأن يلقى الله عز وجل العبدُ بكل ذنب ما خلا الشرك خير له من أن يلقاه بشيء من هذه الأهواء -أخرج طرقه ابن عساكر في تبين كذب المفتري (ص/٣٣٧).} ئەمەش وتەی ئیمام شافعی یە لەسەر قوتابخانەی العقلیە و کەسانی شوێنکەوتوی.

وە دەقاودەق لەو نوسراوانەی کە نوسەرەکان لەبارەی بەرپەرچدانەوەی هەردوو ئەو کتێبانەی کە لە پێشەوە ئاماژەیان پێکرا (اسلام احد الزوجين ....) و (الموسيقى والغناء فى ميزان الاسلام) دەڵێین :

بۆ کتێبی یەکەم شێخ محمد عبدالقادر ابو فارس ئەوە دەخاتە ڕو کە لە کتێبەکەیدا لە ژێر ناوی (اثر اسلام احد الزوجين فى النكاح) دەڵێت: چەند جاریك خوێندومەتەوە – مەبەستی لە کتێبەکەی (جديع)ە, توشی سەرسوڕمان بوم لە شێوازو وتەکانی نوسەر لە خستنە ڕوی زانیاریەکان ! کە نووسەر دەتخاتە گومانی ئەوەی کە (اهل العلم)یش گەشتۆنەتە ئەوەی کە ئەم گەیشتوە بەوەی کە دەشێت ژن و میردایەتی ژنێکی بێ باوەڕ لە ژێر ڕکێفی پیاوێکی ئیماندار بەردەوام بێت, وە هەروەها بەردەوامبونی ژن و

مێردایەتی ئەگەر ئاینیان جیاواز بوو, پاشان وتویەتی ئەوەی پەلکێشی کردم سوکایەتیکردن و گومان خستنەسەر (اجماع)ە, وە پشت تێکردنیەتی لێی وەك سەرچاوەیەك لە سەرچاوەکانی شەرع کە پلەو پایەی خۆی هەیە لەم ئاینە مەزنەدا .

وە ئەوەی پەلکێشی کردم خودی کەسایەتی نوسەرەکەیە کە لە سەر گومان و خەڵك خستنە گومانەوە بنیات نراوە, وە لە زۆر جاریشدا لە سەر ئەو بە لاڕێدا بردن و شێواندنانەی کە هەڵەی بە ڕاست داناوە و ڕاستیش بە هەڵە, وە گومان خستنە دڵی خوێنەرەوە بەوەی کە ئەوەی لە مەزهەبەکاندا پشتی پێ دەبەسترێت لە لایەن (اهل العلم) هەر ئەمەیە کە ئەم پشتی پێ بەستوە .

لەگەڵ ئەوەی کە ئەم بۆ چونەی ئەو هیچ کام لە (فقهاء) و (اهل الحديث) شتی وایان نە وتوە, وە گەلێك شت لەم کتێبەی ئەم نوسەرە پەلکێشی کردووم, کە لەم لێکۆڵینەوەیەمدا گفتوگۆم لە بارەیانەوە کردوە بە پشت بەستن بە بەڵگەو ڕوداوی گواستراوە و (عقليه) وە.

وە هەستام بە ئامادەکردنی ئەم لێکۆڵینەوەیە, لە پێناو پەروەردگاری مەزن, تا بەرگری لە ئاینەکەی و سەرجەم کۆمەڵگەی زانایانی و (فقهاء) ی موسوڵمانان بکەم و ڕاستیەکان

ڕون بکەمـەوە, وە ئەمـەش بـۆ نوسـەری دووەم (شـــیخ عبـــدالله رمضان کوری موســـی) لـە کتێبـە کـەیا بـەناوی (الـــرد علـــی القرضـــاوي والجـــديع) دەخەمـەڕو, وە وتویـەتی : نـا شـارەزایی مامۆستا (جدیع) لە بنەماکانی زانستی (اصول الفقه و قواعده) وە شـێواندنی وتـەکانی (اهـل العلـم) تـان بـۆ دەخەمـە ڕو لـەم لێکۆڵینەوەیەدا وتەکان خۆی لە چوار داواکاریدا دەبینێتەوە :

یەکەم / ئەو مەرجانەی کە پێویستە لە هـەر کەسێکدا هـەبێت بـۆ هەڵێنجانی حوکمەکانی دەقە شەرعیەکان .

دووەم / خستنە ڕوی کەم توانـایی ژیـری هـەڵێنجان لای مامۆسـتا جدیع.

سێهەم / خستنە ڕوی نەزانی مامۆستا جـدیع لـە زانسـتی (اصـول الفقه وقواعده).

چـوارەم / خســتنە ڕوی بەلاڕێدابردنــەکانی مامۆســتا جــدیع لــە زانستەکانی (اصول الفقه و قواعده) وە عبدالله رمضان ئەوچـوار داوا کاریـەی بـە دوورو درێـژی و هێنانـەوەی نمونـە لـە سـەری, بـاس کردووە , وە لە داواکـاری چـوارەمدا ئـەوەش زیـاد دەکـات کـە بـە ئاگابین لە کتێبەکەی مامۆستا جدیع (تیسیر علم اصول الفقه)

وەلەو شتەی لە داواکاری چوارەمدا ووتویەتی : خستنە ڕووی بە لاڕێدا بردنەکانی مامۆستا جدیع بۆ وتەکانی (اهل العلم) ئەوەیە کە کتێبی (تیسیرعلم اصول الفقه) ی مامۆستا جدیع باشتر وابوو کە ناوەکەی (تحریف علم اصول الفقه) بوایە, بەوەی کە مامۆستا جدیع گەلێك هەڵەی بە ئەنقەست ئەنجام داوە ئەویش بە بەلاڕێدابردنی وتەکانی زانایانی (اصول الفقه), کە خوا لە ڕۆژی دواییدا لەسەر ئەوانە لێپێچینەوەی لەگەڵ دەکات, وە هەرکەس دەیەوێت شتی تر بۆ ئەم بابەتە زیاد بکات و عەوداڵی ڕاستیە, پێویستە لەسەری بگەڕێتەوە بۆ ئەو کتێبەو وە هەستێت بە بلاوکردنەوەی لە ناو خەڵکیدا تا بیزانن و ئاگاداربن.

تۆڕی (سحاب)

الرد على رسالة عبد الله الجديع حول حلق اللحية بتقديم الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله الراجحي

قال الشيخ سليم الهلالي - أعانه الله وسدد خطاه - في رسالته (بشرحديث الافتراق حوارات علمية مع سلمان العودة حول حديث افتراق الأمة الإسلامية) / طبع الدار الأثرية – الجزائر ؛ - عنه - ص - (٤٨) وهو يرد على كلام العودة ، وهو نصحه بقراءة كتاب الجديع) أضواء على حديث افتراق الأمة :

أن كتاب الجديع مبني على :

١-أصول متناقضة وآراء متعارضة في الرواية والدراية ، وقد رددت عليه بما لا مزيد عليه في طبعة جديدة من كتابي نصح الأمة في فهم أحاديث افتراق الأمة .

٢ -.أن الجديع (غُيّر وتغير ، فقد شب في الكويت ظاهرا مع السلفيين ولكنه كان من بقايا جماعة جهيمان ، فظهرت عليه العجلة والشذوذ في الفتاوي ؛ كقوله : أن العورة هي القبل والدبر ، وإباحة الموسيقى والألحان ، وجواز حلق اللحى ، والتشبه بالكفار في أزيائهم ، وإباحة الدخان ، وجواز إتيان المرأة في دبرها ، إلى مجموعة كبيرة من شذوذه الشهوانية ، وأحواله في بريطانيا لا تسر- مخلصا - هداه الله - ، وإن فرح به الخلوف من الإخوان المسلمين، ثم ضم إليها كتابا في الشبهات ، نسأل الله العصمة من فتنة الشهوات والشبهات.

٣ -أن الجديع أعلن انسلاخه من السلفية ؛ فانضم إلى مجلس علماء أوربا تحت قيادة القرضاوي مما يدل على أن الرجل أعلن عن حزبيته الإخوانية وهكذا القوم يتمسكون حتى يتمكنون ... ويظنون أنهم يخدعون السلفيين ... لكن تعيش لهم الجهابذة.
من معرفتي السابقة بـ) الجديع (؛ فهومتقلب كل يوم برأي ،

وانتحل اسما مستعارا ؛ هو عبدالله بن يوسف) الجديع (مخفيا حقيقته ؛ وهو : يعقوب جاسم اليعقوب ، مما يدل أن وراءه جهات

وەلاّمدانەوەیەک بۆ نامەکەی (عبدالله جديع) لە بارەی ڕیش تاشینەوە کە لە لایەن (شێخ عبدالعزيز بن عبدالله راجحی) پێشکەش کراوە .

شيخ (سليم الهلالى) – لە نامەکەیدا (بشر حديث الافتراق حوارات علمية مع سلمان العودة حول حديث افتراق الامة الاسلامية /چاپی (الدار الاثرية – جزائر)

ووتویوتی : لەم بارەیەوە لە لاپەڕە (٤٨) لە وەلاّمدانەوەیەکیدا بۆ وتەکانی (العوده), کە ئامۆژگاری دەکات بە خوێندنەوەی کتێبی جديع تیشکێك لە سەر گفتوگۆی لێکترازانی (نەتەوە) : –

کتێبە کە ی جديع بنيات نراوە لە سە ر :

١ – بنچینەیەکی دژ بەیەك و بۆچوونی پێچەوانە لە (روايه و درايه)دا, وە بە قەد پێویست لە مەوبەر وەلاّمم داوەتەوە کە پێویست بە هیچ زیاد کردنیکی تر ناکات لە چاپی نوێی

کتێبەکەمدا (نصح الامه فی فهم افتراق الامه)وە جدیع (هەوڵی گۆڕینی دراوە و وەگۆڕاویشە, لە کوێت لە گەڵ سەلەفیەکاندا هەڵکەوتووە .

٢ – بەڵام لە پاشماوەکانی کۆمەڵەی (جهیمان) بووە, پەلە پەل و نەشازی لە فتواکانیدا دەرکەوتووە, وەك ئەوەی کە وتویەتی : عەورەت بریتیە لە (پاش و پێش), وە مۆسیقاو ئاواز دانان ڕێپێدراوە, وە دەکرێت ڕیش بتاشرێت, وە هاوشێوەی بێ باوەڕەکان دەتوانرێت پۆشاك بپۆشرێت {خۆچواندن}, وە جگەرە کێشان ڕێپێدراوە, وە دەکرێت لە پشتەوە لە گەڵ ئافرەت سەر جێی بکرێت, تا دەگاتە کۆمەڵێکی زۆر لەو نەشازی و ئارەزوو بازیانە, وە بارودۆخی لە بەریتانیا بە دڵسوزی بۆ ئاین بەڕێوە نە دەچوو, خوا هیدایەتی بدات, هەرچەندە خەلیفەکانی لە (اخوان المسلمین) دڵیان پێی خۆش بوو, لە پاشاندا بە کتێبێك لە (شبهات)دا چووە پاڵیان, لەخوا داواکارین لە فیتنەی (ئارەزوو بازی و شبهات) پارێزراو بین .

٣ – جدیع داماڵینی خۆی لە سەلەفیەت ڕاگەیاند و چووە پاڵ کۆڕی زانایانی ئەوروپا لە ژێر سەرکردایەتی (قرضاوی) دا ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە ئەم پیاوە پەیوەست بوونی خۆی بە حیزبی

(قرضاوی) ئاشکرا کرد, هەر بەم شێوەیەش کەسەکان پابەند دەبن تا پێدەگەن, وە وادەزانن کە بەم شێوەیە سەلەفیەکان هەڵدەخەڵەتێنن, بەڵام کەسە بوێرەکان بۆ یان لە ئامادە باشیدان.

٤ – لە ناسینی پێشینەم بۆ (جدیع), ئەو کەسیکی ڕاڕایە هەر ڕۆژە بۆ چونێکی هەیە , وە ناوی خوازراوی هەڵگرتووە کە بریتیە لە (عبدالله کوڕی یوسف الجدیع) بە شاردنەوەی ناوە ڕاستەقینەکەی کە بریتیە لە (یعقوب جاسم الیعقوب) وە ئەمەش بەڵگەیە لەسەر بوونی لایەنەکان لە پشتیەوە .

ئەمە هەندێک لەو سەرچاوانانەن کە ڕەددی تەواوی بۆ چونە هەڵەکانی دراوەتەوە:

–کتیبی(إقامه الحجه على تارك الحجه) ڕەددە بۆ کتێبی (اللحية دراسة حديثة فقهية) تالیف..ابی محمد عبدالوهاب بن عبدالعزیز الزید. تقدیم فضیلة الشیخ عبدالعزیز بن عبدالله‌الراجحی..کە ١٣٣ لاپەڕیە.

–بە ڤیدو لە یوتوب. عبدالله بن یوسف الجدیع من تتبع الرخص الى الزندقه.

–به ڤیدو له یوتوب. الشیخ سالم الطویل الرد علی عبدالله بن یوسف الجدیع.

– کتێبی (اتحاف القاری) ڕەددێکە بۆ نووسینی ڕاکانی الجدیع له سه ر ئیباحەکردنی بۆ موسیقا و گۆرانی لەلایەن.

(شیخ نمیری بن محمد الصبار) که ٦٠٥ لاپەڕەیه له سەرنەشازی ڕاکانی.(چ.١٤٣١.هـ–دار التوحید للنشر و التوزیع) أشراف– د.ناصربن یحیی الحنینی.

جا ئەم کەسایەتیه چون قبولۆ دەکرێت قسه لەسەر فەرموده بکات و به فەرمودەناس ناوببرێت له ویژداندا چۆن ئەم کەسه قبولۆ دەکرێت! ئەگەر ئەم زانیاریانه هەبێت لەسەری ؟

شەشەم: لاپەڕه ٢٣ ئەمانەتی عیلمی بۆ تەواو نەکردنی ڕوایەتەکه و دەلیل کامه یه بۆ قسەی (الألباني) خوالێی خۆش بێ جا چۆن دەلیل ئەڵێن که ئەوان ئەمەڕایان بێت لەسەر (علامة .الألباني رحمة الله علیه)!

شهادة الحافظين عبدالعزيز و عبدالله الغماري في الألباني

المصدر أهل السنة والجماعة – الأحباش

الشيخ الألباني صاحب غرض وهوى، إذا رأى حديثًا أو أثرًا لا فإن فإن يسعى في تضعيفه بأسلوب فيه تدليس وغشّ ليوهم يوافق هواه مخطىء بل خاطىء غاش، وبأسلوبه هذا قرّاءه أنّه مصيب مع أنه ويظنّون أنّه على صواب أَضلّ كثيرًا من أصحابه الذين يثقون به، والواقع خلاف ذلك

وقول عبدالله الجديع في الألباني :- كتاب إقامة ألحجة على تارك المحجة رد على كتاب اللحية دراسة حديثة فقهية للجديع .

منهجه فسدت الامام الالبانى بعد فسد الأرض الإمام الألباني بعد أن فسد منهجه فسدت عقيدته ، وغيره مثله من جلس مع الألباني أربعين سنة ثم بعد موت الألباني تنكر للأباني وبدأ يظلم الألباني ويظلم منهج الألباني ويتهم الألباني بالإرجاء ويذيع التكفير أعوذ بالله هذا لا ينفعه لا ينفعه سبقه نحن مع الحق حيث دار ، ليس مع الرجال ، الرجال وسائل لمعرفة الحق فإذا استقاموا على الحق فنعم الرجال وإن خذلوا الحق فبئس الرجال ؛ والجديع خذل الحق ، وتنكب جاادة هذه الدعوة ، بل هو الآن عدو لدود لهذه الدعوة ، ولا أريد أن أطيل في الكلام على الرجل ، فأنتم أعرف به مني في هذه ...

سەرچاوەکەی (اهل السنة والجماعة–الاحباش) بەڵگەکانی هەردوو عبدالعزیز و عبدالله الغماری لە وتەکانی عبدالله الغماری لە کتێبێکیدا کە بەشێکی تیادایە لەسەر وەڵامدانەوەی ئەلبانی .

ئەلبانی کەسێکی خاوەن (غرض و هوى) کە ئەگەر فەرمودەیەك یان(اثر) یکی بینی کە نەگونجا لەگەڵ ئارەزووەکانی ئەوا ئەو بەهەڵدا چووە یاخود خۆی بە هەڵەدا بردووە و گزی کردووە , لاواز کردنەکەی بە شێوازێکە کە پێچوپەنا و گزی تیایە تا خوێنەرەکانی بخاتە ئەو گومانەی کە ئەو بۆچوونەکەی ڕاستە وە وابزانن لە سەر حەقە کە لە ڕاستیشدا پێچەوانەیە, وەبەم شێوازەی زۆرێك لە و هاوڕێیانەی کە بڕوایان پێیەتی تووشی گومڕابوونی کردوون.

ووتەکانی جدیع لە بارەی ئیمام ئەلبانی: -

پەیڕەوەکەی ئیمامی ئەلبانی توشی گومڕایی کردووە پاش گومڕاکردنی زەوی, وە ئیمامی ئەلبانی پاش ئەوەی پەیڕەوەکەی تووشی گومڕابوونی کرد, باوەڕەکەشی

تووشـی گومڕابـوون کـرد, وەگـەلێکی تـریش وەك ئـەو کـە چـل سـالێ لەگـەلێ ئـەلبانی هـەڵس و کـەوتیان کـردووە دواتـر دوای مردنـی ئـەلبانی سـتەم لـە ئـەلبانی دەکـەن وەسـتەم لـە پەیڕەوەکـەی ئـەلبانی دەکـەن وە تاوانبـاری دەکـەن بـەوەی کە گومڕابوون بڵاو دەکاتەوە.

پەنامان بەخوا کە ئەمەش هیچ سودێکی بۆی نیە وەك چۆن سوودی بۆ ئەوانەی پێش ئەوانیش نەبووە.

ئێمـە لەگـەلێ ڕاسـتیداین لـە هـەر شـوێنێك بەڕێوەبچـێت, نـەك لەگـەلێ ئـەو پیاوانـەی کـە پیـادەی دەکـەن, پیاوەکـان هۆکـارێکن بـۆ زانینـی ڕاسـتی, ئەگـەر لەسـەر ڕاسـتی بـەردەوام بـوون , ئـەوە باشـترینی پیـاوانن, ئەگـەر پشـتیان لـە ڕاسـتی کـرد ئـەوە خراپترینـی پیاوەکـانن, وە (جـدیع) یـش ڕاسـتی شـەرمەزار کـردووە و بۆتـە قـۆرت لـە بـەردەم ئـەم بانگـەوازەدا , بـەڵکو ئـەو ئێسـتا دوژمنێکـی سـەر سـەختی ئـەم باگـەوازە یـە, نامـەوێ لـەوە زیـاتر درێـژە بـە وتـەکانم بـدەم لەسـەر ئـەو پیاوە چونکە خۆتان لە من باشتر دە یناسن .

سەرچاوە (کتاب اقامه الحجه علی تارک المحجه)

حەوتەم: لاپەڕە ٢٦ بەڵگەیە لە سەر کتێبەکە نەك بەڵگە بۆی, وە لەوسەردەمەدا خەڵك بەتاشینی ڕیشی سزادراوە, وەك چۆن کاتێك کەسێك ڕیشی نەبووبێت قەوم وتیرەکەی وتویانە ئەگەر بەپارە بوایە بۆمان دەکری,. عن قيس بن سعد قال كان رجلاً أمْرَد لا لحية له , فقال قومه الانصار :(نِعْمَ السيد قيس لبطولته وشهامته, ولكن لا لحية له , فوالله لو كانت اللحى تشترى بالدراهم لاشتريناله لحية) رواه ابن عبد البر في الاستيعاب.

قیس کوڕی سەعد هاتووە کە کەسێکی کۆستە بوو, وە قەومەکەی کە ئەنصار (پاڵپشتان) بوون دەیان ووت (قیس باشترینە لە ئازایەتی و پیاوەتیدا, بەڵام بێ ڕیشە سوێند بەخوا ئەگەر ڕیش بکڕدرایە بە پارە ئە وا بۆمان دەکڕی). ابن عبد البر گێڕاویەتی یە وەلە الاستعاب دا.

هەشتەم: لاپەڕە ٣٢ دووبارە قسە بۆ **شێخ ئەلبانی** دادەنرێت بێ نووسینی بەڵگە؟ وە ئەگەر نەشی پێکابیت ئەوا کەس معصوم نییە قسەی کەس وەرناگیرێت موافقی دەلیل نەبێت. قال امام مالك "كل يُؤخذ من كلامه ويُرد إلا صاحب هذا القبر"

سُئِلَ شيخ العلامة فوزان فوزان ما معنى كلام الامام مالك - رحمه الله : كل يُؤخذ من كلامه ويُرد إلا صاحب هذا القبر

هل كلام الإمام مالك -رحمه الله- : "كل يُؤخذ من كلامه ويُرد إلا صاحب هذا القبر" ، هل هو في المسائل الفقهية الاجتهادية فقط دون المسائل العقيدية؟

الجواب : المسائل العقيدية لافيها خلاف ولافيها مجال للأخذ والرد ، لأنها مسلَّمة مبنية على التوقيف ، وإنما هذا في مسائل الفقه ، كلٌ يُؤخذ من قوله ما وافق الدليل ، ويُرد ما خالف الدليل ، هذا قصد الإمام مالك -رحمه الله- .

پرسیار له شێخ عەلامە فوزان فوزان کرا لەسەر مانایدا دەڵێت:
پێشەوا مالك خوالێی خۆشبێت .هەمووان قسەیان وەردەگیرێت و ڕەت دەکرێتەوە تەنها خاوەنی ئەم گۆڕەنەبێت صل الله عليه وسلم.

ئایا ئەو وتەیە لەمەسائیلی فیقه و ئیجتهاد دایە بەبێ مەسائیلی عەقیدە ؟

وەڵام : مەسائیلی عەقیدی هیچ جیاوازیەکی لەسەر نییە, وە قسەی لەسەر نییە, چونکە دامەزراوە لەسەر نەگۆڕ(التوقیف) , بەڵکو لە مەسائیلی فیقهیدایە, ئەوە مەبەستی (مالك)ە خوا لێی خۆشبێت.

نویەم: لاپەڕە ٣٣ لەهیچ شوێنێکدا وشەی (**کث**) بە مانای کورت نە هاتووە, بۆ ئەمانەتی علمی! کاتێك واتای وشەی (**کث**) {لە معجم المعانی }داهاتووە : معني كلمة **الكث** فی معجم المعانی الجامع...كث صفة تدل على الثبوت, من كث كثيف الشعر, شعر كث مكثف مجعد...رجل كث اللحية, لحيته كثة, أى شعرها مجتمع ومجعد. **مصدر معجم المعانی** واتای وشەی **الكث** لە معجم المعانی جامعدا, هاتووە **كث** سیفەتێکە چەسپاوی پڕی مووە, وە مووی **كث** واتە پڕ و بەیەکداچوو, پیاوێکی (**كث**)ی ڕیش دار واتە مووەکانی بەیەکداچوو (کۆ)ن **مصدر معجم المعانی** .

دەیەم:لاپەڕە (٣٤ و٣٥) دووبارە بۆ چون و تەفسیرکردنی نادروست بۆ **كان إذا وجد فإنما يأخذ بلحيته** کە بڵێیت واتە ئەوەندە زۆر نەبوو بەدەست دەیگرت , کوا بەڵگە ؟ قسەی کەس بەڵگە نی یە, وە قسەی هە موو کەس بەڵگەی دەویت, ئەگەر وابێت ؟ بەدەست گرتنی ڕیش باشترین بەڵگەیە بۆزۆری !

یازدەهەم: لاپەڕە ٣٥ دووبارە تەفسیرو بۆ چونی نادروست بۆ جولاندنی ڕیش. کوا بەڵگە ؟ قسەی کەس بەڵگە نییە, وە قسەی هە موو کەس بەڵگەی دەوێت, بەڵکو هەڵەیە لەزۆریدا دەوترێت

جولاوە کەلەکاتی نوێژی نیوەڕۆ و عەسردا لەدواوە هاوەڵان بینیویانە ڕیشی جولاوە بە خوێندنی قورئان وەبەڵگە :

{ عن معمرقال:(قلنا لخباب: أكان رسول(ﷺ) يقرأ في الظهروالعصر ؟ قال:نعم,قلنا:مِنْ أين علمتَ ؟ قال: باضطراب لحيته) رواه البخاري وأبوداود.}

دوازدەهەم :لاپەڕە ٣٥ دووبارە تەفسیرو بۆچونی نادروست بۆ وشەی (يتخلل) کوا بەڵگە ؟ قسەی کەس بەڵگە نییە, وە قسەی هە موو کەس بەڵگەی دەویت ئەگەر وابێت ؟ دەست بردنە ناو ڕیشەوە باشترین بەڵگەیە بۆ درێژی نەك بۆ کەمی !

سیازدەهەم:لاپەڕ ٣٧ تا ٤٠ هەمووی بۆچون وتەفسیری نادروست هیچ بەڵگەیەك نییە بۆ ئەوەی باڵا کورتی و درێژی و لاوازی و قەڵەوی و چوارشانەی بەڵگە بن لە سەرشێوازی مام ناوەندێتی ڕیش, کوا بەڵگە؟ قسەی کەس بەڵگە نییە, وە قسەی هە موو کەس بەڵگەی دەویت :

ئەمانەش کۆمەڵێک بەڵگەن لەسەر چڕی و پڕی ودرێژی ڕیشی پیرۆزی پێغەمبەر (ﷺ) نەک تەفسیری بێ بەڵگە:

١ – كان (ﷺ) كَثَّ اللحية عظيمها, فقد ذكر القاضي عياض ورود ذلك في أحاديث جماعة من الصحابة بأسانيد صحيحة,منها يُروى عن جهضم بن الضحاك قال : (مررتُ بالرجيع فرأيتُ به شيخاً, قالوا:هذا العداء بن خالد بن هوذة,فقال:رأيتُ رسول(ﷺ),فقلتُ:صِفهُ لي,فقال:كان حَسَنَ السَّبَلة,وكانت العرب تُسَمي اللحية السَّبَلة) رواه البخاري في تاريخه,وطبراني في الكبير.

٢ – عن جابربن سمرة (رضي الله عنه)قال:(كان رسول(ﷺ) قد شمِطَ مُقَدَّمُ رأسه ولحيته,وكان إذا ادَّهَنَ لم يتبَيّن,وأذا شَعث رأسُه تَبَيَّنَ,وكان كثيرشعر اللحية) رواه : مسلم,واحمد,وابن حبان.

٣ – عن ابن أبي هالة وكان وصّافاً عن لحية رسول(ﷺ)

قال:(كان رسول(ﷺ)كَثّ اللحية) رواه الترمذي في الشمائل.

٤- عن البراء بن عازب(رضي الله عنه) قال:(كان رسول (ﷺ) رجلا ًمَرْبوعاً ,عريض ما بين المنكبين كَثّ اللحية....الحديث)

رواه النسائي من حديث ابي إسحاق.

٥- عن أم معبد(رضي الله عنها) قالت:(كان رسول(ﷺ) كَثّ اللحية)

رواه ابن عبد لبر.

٦- عن حميد عن أنس (رضي الله عنه) قال:(كانت لحية(ﷺ) قد. مَلَأتْ مِن ها هنا),وقدّ بعض الرواة يديه على. عارضه)

رواه السيوطي في الجامع,والمناوي في فيض القدر.

٧- عن معمرقال:(قلنا لخباب: أكان رسول(ﷺ) يقرأ في الظهروالعصر ؟ قال:نعم,قلنا:مِنْ أين علمتَ ؟ قال: باضطراب لحيته) رواه البخاري وابو داود.

٨- عن أبي هريرة(رضي الله عنه) (**أنَّ النبى**(ﷺ)كان إذا اهْتَمَّ أكثرمنْ مَسِّ لحيته) رواه البزار.

الخلاصة:

فما ثبت به النقل في صفة النبي (ﷺ) انه كان له لحية موصوفة بكونها (حَسَنة, كثّة ,ضخمة ,كثيرة الشعر, تملأ مِنَ الصدغ الى الصدغ حتى تكاد تملأ نَحْره, وكان يأخذ بها إذا اهْتَمَّ, ويُخَلِّلها بالماء إذا توضّأ, ويعرف من خلفه في الصلاة السرية أنه يقرأ فيها بما يرونه من حركة لحيته.

به كورتی:

ئەوەی چەسپاوە بە گێڕانەوەکان لە سیفەتی پێغەمبەر(ﷺ) دا بە هەبوونی ڕیشی جوان (جوانیی و زۆریی و پڕ موویی کە لە نێوان چاو گوێچەیەوە هاتبونە خوارەوە دەگەیشتە ئەوەی ملی داپۆشێت نزیك ئەم لاو لای شان, کەدەیویست بەدەستی دەیگرت وە لە دەست نوێژدا پەنجەکانی بەکاردەهێنا بۆ تەڕبوونی, وە جولەی ڕیشی لە ڕیزی دواوەدا دەبینرا لەخوێندنی قورئاندا لەکاتی نوێژەکانی نیوەڕۆ و عەسردا).

چواردەهەم: لەلاپەڕە (٤٤) دا کتێبە بە بەڵگەی لاواز ڕازیە وە بە صەحیحی (مسلم) ڕازی نیە؟ لە حاشیەی کتێبەکەت /٥٠ و ٥١ , وە لەکتێبی گروپەڕزگاربوەکەتدا دەڵێت ئەگەر ئەم فەرمودەیە لە

(مسلم) دا بوایه لای هەمووان به قبولێ وەردەگیرا ! ئەمە دوو ڕای یە. کە وەك :

جعلت حديث أبي أمامة -رضي الله عنه- -وهو حديث ضعيف- من الأحاديث الثلاثة الصحيحة وتركت حديث جابر -رضي الله عنه- الصحيح، لكونه لم يتوافق مع الحديثين السابقين ولكون حديث أبي أمامة متضمن أمرين:
الأمر الأول: أنه موافق للحديثين السابقين -حديث أبي هريرة، وابن عمر- في العلة، وهي مخالفة أهل الكتاب.
والأمر الثاني: أنه زاد ذكر بعض السنن التي فيها مخالفة أهل الكتاب

فەرمودەکەی ابی امامە – ڕەزای خوای لێبێت – کە فەرمودەیەکی لاوازە – وای لێکراوە ببێتە یەکێك لە سێ فەرمودە صەحیحەکان وە فەرمودەکەی جابر – ڕەزای خوای لێبێت – کە صەحیحە – فەرامۆش کراوە . چونکە ناگونجێت لە گەڵ دوو فەرمودەکەی پێشووتر, چونکە فەرمودەکەی ابی امامە دووشت لەخۆ دەگرێت :

یەکەم / دەگونجێت لە گەڵ دوو فەرمودەکەی پێشووتر – فەرمودەکەی ابو هریرە و ابن عمر – لە خەوش (علە) و لە پێچەوانە بوونی لەگەڵ (اهل الکتاب) .

دووەم / ئەو هەندێك سونەتی تری خستۆتە ڕوو کە پێچەوانەی (اهل الکتاب) ە.

پازدەهەم: لاپەڕە ٤٢ تەنها ٢ خاڵە نەك ٣ خاڵ :

١-تەنها (**ابن عمر وە ابی هریرە**) خوایان لێ رازبیت **قبضة** یان ئەنجام داوە, وە کاری ئەوان سونەت نییە بۆ ئێمە لەکاتی بونی (فەرمودەی صەحیح) لای زۆرینی ئەهلی عیلم, وە ئەوان خولەفای ڕاشیدین نین کە جێگای خیلاف نەبێت :

{ خرج أبو داود والترمذي وإبن ماجة وأحمد وإبن حبان والحاكم:عن العرباض بن سارية قال ثم وعظنا رسول الله صلى الله عليه وسلم يوما بعد صلاة الغداة موعظة بليغة ذرفت منها العيون ووجلت منها القلوب فقال رجل إن هذه موعظة مودع فماذا تعهد إلينا يا رسول الله قال أوصيكم بتقوى الله والسمع والطاعة وإن عبد حبشي فإنه من يعش منكم يرى اختلافا كثيرا وإياكم ومحدثات الأمور فإنها ضلالة فمن أدرك ذلك منكم فعليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين عضوا عليها بالنواجذ }.

٢- هەموو هاوەڵانی تر خوایان لێ رازی بێت بەڵگە نی یە دە ست کاری ڕیشیان کردبێت.

ما جاء عن أصحاب الرسول ﷺ :

١- حديث جابر بن عبدالله رضي الله عنه -السابق ذكره-، فما ذكره إلا وهو يستدل به في فعله هو وغيره من أصحاب رسول ﷺ في زمن النبوة وبعدها

٢- ما ثبت عن عبدالله بن عمر بن الخطاب -رضي الله عنهما- بعد أن روى حديثه المتقدم عن رسول الله ﷺ ، قال نافع مولى ابن عمر: وكان ابن عمر إذا حجَّ أو اعتمر، قبض على لحيته فما فضل أخذه. صحيح البخاري/تقدم تخريجه

٣ - ما حكاه عطاء بن أبي رباح عن جملة من الصحابة رضوان الله عليهم قال: كانوا يحبون أن يعفوا اللحية إلا في حج أو عمرة. وإسناده صحيح. (ابن أبي شيبة ٢٥٤٨٢/٥).

قلت :وما أطلقه عطاء في إعفاء اللحية عن الصحابة -رضي الله عنهم- يفسره ما تقدم من فعل ابن عمر -رضي الله عنهما- من أن الأخذ فيما زاد على القبضة

.قلت :هذا هو ما صح عن أصحاب رسول الله ﷺ من عدم أخذ شيء من اللحية إلا في حج أو عمرة فيما زاد على القبضة. لم يصح عن أحد منهم غير هذا ولم يختلفوا فيه .رضوان الله عليهم

ئەوەی لە هاوەڵەکانی پێغەمبەرمان (ﷺ) هاتووە :

١ – فەرمودەی جابری کوڕی عبدالله خوالێی ڕازیبێت کە – لەمەوبەر باسکرا– ئەوەی کەخستوویەتیە ڕوو لە کردەوەکانی خۆی و صەحابیەکانی تریشدا ڕەنگی داوەتەوە لە سەردەمی پێغەمبەر(ﷺ) و دواتریش.

٢ – ئەوەی کە لە عبدالله کوڕی عومەر کوڕی خەتاب (خوا لێیان ڕازیبێت) دڵنیای کردوینەتەوە, پاش ئەوەی کە فەرمودەکەی لەبارەی پێغەمبەری خواوە{ﷺ} گێڕاوەتەوە, نافع مەولا کوڕی عومەر ووتویەتی : کوری عومەر کاتێ حەج یان عەمرەی کردبێت , ڕیشی گرتووەو چی لە مشتی زیاد بووبێت بڕیویەتی (صەحیحی بوخاری/ئەمەی خستۆتە ڕوو).

٣ – ئەوەی کە (عطائی ابن ابی رباح) باسی لێوە کردووە لە بارەی تێکڕای صەحابیەکان (ڕەزای خوایان لێبێت) ووتویەتی :–حەزیان لەوە بووە ڕیش دەستکاری نەکرێت جگە لە کاتی حەج و عەمرەدا نەبێت, وە ئەمەش ئسنادەکەی صەحیحە(ابن ابی شیبه ٥ / ٢٥٤٨٢)

دەڵێم : ئەوەی کە (عطاء) خستویەتیە ڕوو لە بارەی هێشتنەوەی ڕیش لەلای صەحابیەکان – ڕەزای خوایان لێبێت– ئەوەمان لە کردەوەکەی کوری عمر ڕون دەکاتەوە – ڕەزای خوای لێبێت– کە تەنها ئەوەی لە مشتت زیاد بێت لادەبرێت, دەڵێم :– ئەمە ڕاستیەکەیە لە بارەی صەحابیەکانی پێغەمبەری خوا (ﷺ) کە دەستکاری ڕیش نەکرێت جگە لە کاتی حەج و عەمرە ئەویش ئەگەر لە مشتت زیاتر بوو, تەنها لەو هاوەڵەنەوە هاتووە و ئەمەش خیلافی لەسەر نی یە.

وە بەڵگەی زیاتر کە لەسەر هاوەڵان هاتووە :

لە شرحبيل بن مسلم الخولاني دەڵێت : (رأيت خمسة مِنْ أصحاب رسولﷺ يقمّون شواربهم ويعفون لحاهم ويصفرنها:أبا امامةالباهلي-الحجّاج بن عامرالثمالي-المقدام ابن معدي كرب-عبدالله بن بشير-وعتبةابن عمرو السلمي, وكانوا يقمّون مع طرف الشّفة)

رواه الطبراني بإسناد صحيح

لە عثمان بن عبدالله بن رافع أنه (رأى أبا سعيد الخدري وجابربن عبدالله وعبدالله بن عمر وسلمة بن الأكوع وأبا أسَيد البدري ورافع

بن خَديج وأنس بن مالك,يأخذون مِنَ الشوارب كأَخْذ الحلق,ويعفون اللحى ,وينتفتون الآباط) رواه الطبراني بإسناد صحيح

له إسماعيل بن أبي خالد قال :(رأيتُ أنس بن مالك و واثلة بن الأسقع يحفان شواربهما ,ويعفيان لحاهما ويصفرونهما) رواه البيهقي في الشعب

ئەمانە هەمووبەڵگەن بۆ پابەندبونی هاوەڵان بەفەرمانی پێغەمبەر (ﷺ) وە هیشتنەوەی ڕیشی خۆی بەدرێژای تەمەنی, وە نەبوونی هیچ بەڵگەیەك لەسەرتاشینی ڕیش لە لایەن هاوەڵانەوە وەدەستکاری کردنی, تەنها کە لەمشت زیاتربووە لابراوە لە لایەن عبدالله کوڕی عمر وە ابو هریرە خوا لە هەموویان ڕازیبێت کەلەکاتی حەج و عمرەدابووە .

شازدەهەم: لاپەڕە ٤٥ و ٤٦ قەول و فیعلی تابعین خوایان لێخۆش بێت بێ بەڵگەی قورئان و فەرمودە واتە موافقی دەلیل نەبێت حجە نین:

ما جاء عن التابعين -رحمة الله عليهم-

نقل عنهم الإجماع من فعلهم.

ما حكاه عطاء بن أبي رباح -رحمه الله تعالى :-

قال عطاء: كانوا يحبون أن يعفوا اللحية إلا في حج أو عمرة.(تقدم تخريجه)

قلت: وعطاء أدرك عدداً من أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم وجملة كبيرة من كبار التابعين رحمهم الله تعالى-

وأما ما حُكيَ عن القاسم بن محمد -رحمه الله تعالى:-

قال أبو بكر بن أبي شيبة (٢٥٤٨٥/٥) عن أبي عامر العقدي عن أفلح قال: كان القاسم إذا حلق رأسه أخذ من لحيته وشاربه. إسناده صحيح .

قلت: وفعل القاسم هذا مطلق ويقيده ما تقدم حكايته عن كبار التابعين، والقاسم منهم أنه في الحج والعمرة.

فيحمل المطلق على المقيد هنا لثلاثة أمور:

الأول: أن التقييد بالحج والعمرة هو المنقول عن التابعين ولم ينقل عنهم خلافه، والقاسم منهم.

الثاني :أن التقييد هو المعروف في السنة والأثر، فإذا ورد إطلاق

فيقيد به، وإن كان المنقول بخلاف الأصل المعروف فإنه ينص عليه ليتميز، وهنا لم ينص على شيء.

الثالث: إن النقل عن القاسم هو نقل فعل لا نقل قول فلا يتبين منه الإطلاق صراحة.

قلت :هذا أصح ما روي عن التابعين، وكما ترى النقل عن جملتهم تقييد الأخذ بالحج والعمرة اقتداء بالأثر من السنة وأصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم، وأما كيفية الأخذ فأطلقت هنا، وفعل ابن عمر -رضي الله عنهما- كما تقدم في الحج أو العمرة مقيد فيما زاد على القبضة، فاقتداء عنهما كما تقدم في الحج كاقتدائهم الحج والعمرة التابعين بما جاوز القبض

ئەوەی لە (تابعین)ە وە ڕەحمەتی خوایان لێبێت هاتووە :-

ئەوەی لە کردەوەکانیانەوە بە (اجماع) گواستراوەتەوە ئەوەی عطائی کوڕی رباح (ڕەحمەتی خوای لێبێت) گێڕاویەتیەوە:-

عطاء ووتویەتی :- پێیان خۆش بووە ڕیش بهێڵنەوە جگە لە کاتی حەج و عەمرەدا (لەمەو پێش خرایە ڕو) دەڵێم : کەوا (عطاء) بە خزمەتی ژمارەیەك لە صحابیەکانی پێغەمبەری

خودا{ﷺ}و کۆمەڵێکی زۆر لە گەورە (تابعین) ەکان گەیشتووە– ڕەحمەتی خوایان لێبێت – .

وە ئەوەی لە بارەی قاسم کوڕی محمد (ڕەحمەتی خوای لێبێت) :ابو بکری کوڕی ابی شیبە (٢٥٤٨٥/٥) لە ابی عامر العقدی ولە (افلح)ەوە ووتویەتی:– هەر کاتێك قاسم سەری تاشیبێت لە ڕیش و سمێڵیشی گرتووە – اسنادەکەی صەحیحە–

دەڵێم :– ئەو کارەی قاسم بە تەواوەتی لەو چیرۆکەوە سەرچاوەی گرتووە کە پابەند بوونی گەورە تابعین (کە قاسم) یەکێکە لەوان لە حەج و عەمرەدا بووە .

وە لێرەدا سێ شت هەیە کە وادەکات بە تەواوی پابەند بین بە ئیتباع :–

یەکەم/ پابەند بوون بە حەج و عەمرە کە لە تابعینەوە پێمان گەیشتووە وە پێچەوانەی ئەوەمان لێ نە بیستوون, وە قاسم یەکێکە لە وان .

دووەم/ پابەند بوون شتێکی ناسراو و دیارە لە (**سنة و اثر**) دا, ئەگەر هێشتنەوەی ڕیش هاتبێ ئەوا پابەند دەبن پێوەی, بەڵام ئەگەر ئەوەی بۆمان گوێزراوەتەوە پێچەوانەی دەقە بنچینەییە

زانراوەکە بێت – ئاماژەی پێ دەکرێت تا جیایان بکەینەوە– کە لێرەدا هیچ ئاماژەیەکی لەو شێوەیەی تیا نیە.

سێهەم/ ئەوەی لە (قاسم)ەوە وەرگیراوە کردەوەیە نەك قسە وە ئەمەش ئەوەی لێوە دەرناکەوێت کە بە ڕاشکاوی تاشین بێت (الاطلاق صراحة) .

دەڵێم ئەمە ڕاسترینی ئەوەیە کە لەبارەی (تابعین) گێڕابێتەوە, وە هەروەك لە سەرجەم ئەوانەی بۆمان گوێزراوەتەوە دەبینین کە پابەند بوون بە کورتکردنەوەی ڕیش لە حەج و عەمرەبە پشت بەستن بە أثر لە سونەتەکانی صەحابیەکانی پێغەمبەری خوا (ﷺ) وە چۆنیەتی کورتکردنەوەکەشی لێرەدا دەخەینە ڕوو, وە ئەوەی (ابن عمر) کردوویەتی – خوالێی ڕازیبێت– هەروەك لە حەج و عەمرەدا پێی هەستاوە پەیوەست کراوە بەوەی کە لە مشت زیاترە, وە پابەند بوون پێیانەوە وەك پابەند بوونی تابعین کە چۆن لە حەج و عەمرەدا پێی هەستاون بە تاشینی ئەوەی لەمشت زیاترە.

حەڤدەهەم: کتێبەکە لاپەڕە ٤٧ تا ٥٥ باس لە ڕای هەر چوار مەزهەبەکە لەسەر ڕیش تاشین دەکات بەکەم وکورتی وە لە

لاپەڕە ٥٣ دەڵێت ڕای هیچ کام لە پێشەوا (ابو حنیفە –مالك– شافعی–احمد بن حنبل) نالێن ڕیش تاشین حرامە وە هێشتنەوەی پێوستە (واجب)ە وانی یە ؟:

سەرە تا باشترە بزانین بۆ چون و وتەی هەرچوار پێشەواکە کاتی بوونی (سونە واتە فەرمودە) چیان وتووە :

أقوال الأئمّة في اتباع السنة وترك أقوالهم إذا خالف السنة :

ووتەکانیان بە شوێنکەوتنی (سونە – فەرمودە) وە وازهێنان لە وتەکانیان کاتیک خیلافی (سونە – فەرمودە) بوو.

الى من يقلد تقليدا أعمى ,ويتمسك بمذاهبهم واقوالهم كما لو كانت نزلت من السماء : بۆ ئەوانەی شوێنکەوتوی کوێرانەی مەزهەبەکانن, وەک ئەوەی لەئاسمانە وە دابەزیبێت :

اتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ الاعراف ٣

خەڵکینە شوێنی ئەو بەرنامەیە بکەون کە لەلایەن پەروەردگارتانەوە بۆتان هێنراوەتە خوارەوە، جگە لەو زاتە شوێنی هیچ پشتیوان و خۆشەویستێکی تر مەکەون، کەم یاداوەری و پەند وەردەگرن و بیردەکەنەوە!

١ – أبو حنيفة رحمه الله :

١– { إذا صح الحديث فهو مذهبي } (ابن عابدين في الحاشية ٦٣/١ في رسم المفتي ٤/١ من مجموعة رسائل ابن عابدين).

أبو حنيفة رحمه الله دەڵێت : { **ئەگەر فەرمودە صەحیح بوو ئەوە مەزهەبی منە** }.

٢ – { لا يحل لأحد أن يأخذ بفتوانا ما لم يعلم من أين أخذناه ,وفي رواية : حرام على من لم يعرف دليلي أن يُفتي بكلامي وزاد في رواية : فإننا بشر نقول اليوم ,ونرجع عنه غداً , وفي أخرى : ويحك يا يعقوب ! (هو أبو يوسف) لاتكتب كل ماتسمع مني, فإني قد أرى الرأي اليوم وأتركه غدا , وأرى الرأي غداً وأتركه بعد غد }. (ابن عبدالبر في الانتقاء في فضائل الثلاثة الأئمة الفقهاء ص/١٤٥).

أبو حنيفة رحمه الله دەڵێت : { بۆ کەس نی یە بە گوێی ئێمە بکات تا نەزانێت لەکوێوە وەرمان گرتووە, وە لەگێڕانەوە یەکی تر: حەرامە بۆ کەسێك بە قسەی من فتوا بدات وە دەلیلە کەم نەزانێ, وەگێڕانەوەیەکی تر : ئێمە بەشەرین ئەمڕۆ قەولێکمان هەیە وە بەیانی لێی پەشیمان دەبینەوە, وە

لەیەکێکی تردا : بەئاگابە ئەی یەعقوب کە (أبو یوسف)ە مەنووسە هەرچی دە یبیستیت لێم, ئەمڕۆ ڕەیەکم دەبێ وە بەیانی دە یگۆڕم, وە بەیانی ڕایەکم دە بێت وە دوای بەیانی دە یگۆڕم }.

٣ – { إذا قلت قولاً يخالف كتاب الله تعالى وخبر الرسول (ﷺ) فاتركوا قولي } (الفلاحي في "الإيقاظ" ص/٥٠).

أبو حنيفة رحمه الله دەڵێت : { ئەگەر وتەیەکم ووت پێچەوانەی قورئان و ئەوەی لەپێغەمبەر (ﷺ) هاتووە واز لە ووتەکەی من بێنن }.

٢ – مالك بن أنس رحمه الله :

١ – { إنما أنا بشر أخطىء وأصيب,فانظروا في رأيي فكل ما وافق الكتاب والسنة فخذه,وكل مالم يوافق الكتاب والسنة فاتركوه }. (ابن عبد البر في الجامع ٣٢/٢ وعنه ابن حزم في .اصول الاحكام ١٤٩/٦)

مالك بن أنس رحمه الله دەڵێت : { من بەشەرم هەڵە دەکەم و دەپێکم, سەیری ڕاکەم بکەن ئەگەر لەگەل قورئان و سونە بوو وەریگرن, وە ئە گەر پێچەوانەی بوو وازی لێبێنن }.

٢- { ليس أحد بعد النبي (ﷺ) إلا يؤخذ من قوله ويترك , الا النبي ﷺ ابن عبد البر في الجامع ٩١/٢ وعنه ابن حزم في .اصول الاحكام ١٤٥/٦و١٧٩

مالك بن أنس رحمه الله دەڵێت :{ جگە پێغەمبەر (ﷺ) هەر کەس قسەی وەردە گیرێت و ڕەت دە کرێتە وە تەنها پێغەمبەر (ﷺ) نەبێت }.

٣ – الشافعي رحمه الله :

١ – { ما من أحد إلا وتذهب عليه السنة لرسول (ﷺ)وتعزب عنه فمهما قلت من القول أو أصَّلت من, أصل,فيه عن الرسول (ﷺ) خلاف ما قلت, فالقول ما قال الرسول (ﷺ) , هوقولي } (ابن عساكر .تاريخ دمشق ٣/١/١٥).

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ کەس نی یە کە سونەیەك بە سەریدا تێنەپەڕێت یان پێی نەگات, هەر چیم وتبێت یان شیکردنەوە یەکم کردبێت لەسەر فەرمودە, پێچەوانەبێت, ئەوا قەولەکەی پێغەمبەر (ﷺ) وتەی منە }.

٢ – { إذا وجدتم في كتابي خلاف السنة رسول (ﷺ) فقولوا بسنة رسول (ﷺ) ودعوا ماقلت .وفي رواية :فاتبعوها ولا تلتفتوا إلى قول أحد } . (ابن القيم ٢/٣٦١ والفلاحي ص:٦٨).

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ ئەگەر لە نوسینی مندا پێچەوانەی سونەی پێغەمبەر (ﷺ) تان دی ئەوا بە سونەی پێغەمبەر (ﷺ) بکەن, واز لە وتەی من بێنن, وەلەگێڕانەوە یەکدا, وەر یبگرن و وە مەگەرێنەوە سەر قەولی کەس } .

٣ – { إذا صح الحديث فهو مذهبي}. (الفلاحي ص:١٠٧)

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ ئەگەر فەرمودە صحیح بوو ئەوە مەزهەبمە }.

٤ –{ كل مسألة صح فيها الخبر عن الرسول (ﷺ) عند أهل النقل بخلاف ما قلت , فأنا راجع عنها في حياتي وبعد موتي }.

(ابن القيم في إعلام الموقعين ٢/٣٦٣).

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ هەر مەسئەلەیەك ڕاستی گێڕانەوە کەی هات لە پێغەمبەر (ﷺ) لای ئەهلی نەقل کەرانەوە ,پێچەوانەی قسەم بوو , من لەقسەم پەشیمانم لەژیان و مردنمدا }.

٥ – { إذا رأيتموني أقول قولاً , وقد صحَّ عن النبي (ﷺ) خلافه ,فاعلموا أن عقلي قد ذهب }. (ابن ابي حاتم في الآداب ص: ٩٣).

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ ئەگەر دیتان قسیەك دەكەم و پێچەوانەكەی لای پێغەمبەر (ﷺ) ڕاستە ئەوا بزانن عەقڵم لەدەست داوە}.

٦ –{كل ماقلت فكان عن النبي ﷺ خلاف قولي مما يصح فحديث النبي أولى فلا تقلدوني} (ابن ابي حاتم وابونعيم وابن عساكر ٢/٩/١٥).

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ هەر چیم وت پێچەوانەكەی ڕاست بوو لە پێغەمبەر (ﷺ) وە ئەوا شو ێنكەوتووم مەبن } .

٧ – {كل حديث عن النبي (ﷺ) فهو قولي وإن لم تسمعوه مني} . (ابن ابي حتم ص:٩٣و٩٤)

شافعي رحمه الله دەڵێت :{ هەرچی لە پێغەمبەر (ﷺ) وە هات ئەوە قەولی منە ئەگەر لە منیشتان نەبیستبێت }.

٤– أحمد بن الحنبل رحمه الله :

١ – { لاتقلدني ولا تقلد مالكاً ولا الشافعي ولا الأوزاعي ولا الثوري , وخذ من حيث أخذوا }.(ابن القيم في .الإعلام ٢/٣٠٢– ابن أبي حاتم ص :٩٣و٩٤).

أحمد بن الحنبل رحمه الله دەڵێت :{ شو ێنکەوتوی من و مالك و شافعی و ئەوزاعی و ثەوری مەبن, وەرگرن لەوەی ئەوان لێیان وە رگرتووە }.

٢ –{من رد حديث(صحيح) رسول (ﷺ) فهو على شفا هَلَكة }. (ابن الجوزي ص : ١٨٢).

أحمد بن الحنبل رحمه الله دەڵێت :{ هەرکەس فەرمودە یەك (صحيح) ڕەت کاتەوە ئەوا لە لێواری بەهەلاك چوونە }.

٣ –رأي الأوزاعي, ورأي مالك , ورأي أبي حنيفة كله رأي وهو عندي سواء وإنما الحجة في الآثار.(ابن عبد البر في الجامع.٢/١٤٩).

أحمد بن الحنبل رحمه الله دەڵێت :{ **پای ئەوزاعی و مالك و ابی حنیفه هەموویان ڕەئین وه لام وەك یەكن, بەڵام ڕاستی بەڵگەكانیان گرنگه** }. مصدر : كتاب صفة صلاة النبي (ﷺ) لألباني

كاتێك ئەمە وتەی هەر یەك لە پێشەوا یان بێت كە بونی فەرموده قەولی ئەوانە پێیان گەیشتبێت یان نا, ئەوا پێوست بەهیچ بەڵگەیەك ناكات, وه فەرموده صەحیحەكان بەیان كرا ,

لەگەڵ ئەوه شدا:

ما جاء عن الأئمة الأربعة :

١/ ما جاء عن الإمام أبي حنيفة -رحمه الله:-

قال محمد بن الحسن -صاحب أبي حنيفة- رحمهما الله: أخبرنا أبو حنيفة عن الهيثم عن ابن عمر -رضي الله عنهما-: أنه كان يقبض على لحيته ثم يقص ما تحت القبضة. قال محمد: وبه نأخذ، وهو قول أبي حنيفة. (الآثار ٩٠٠.)
قلت: فهذا مذهب الإمام أبي حنيفة صريح واضح في احتجاجه بفعل ابن عمر -رضي الله عنهما, .
وهو المعتمد في المذهب، قال ابن عابدين :
الأخذ من اللحية دون القبضة، كما يفعله بعض المغاربة ومخنثة الرجال لم يبحه أحد. (الحاشية ٤١٧/٢.)

١/ ئـەوەی لـە ئیمـام (ابـی حنیفـە) دوە (ڕەحمـەتی خـوای لێبێـت) هاتووە :-

محمـد کـوڕی حسـن – هـاوەڵی ابـی حنیفـە– ڕەحمـەتی خـوای لێبێـت وتویـەتی :– ابـو حنیفـە لـە { هیـثم} لـە (ابـن عمـر)ە وە

(ڕەزای خوایـان لێبێـت) پێـی ڕاگەیانـدووین : – کـە ئـەو بـە مشـتی ڕیشـی گرتـووە و ئـەوەی کەوتۆتـە ژێـر مشـتی بڕیویەتی.

محمـد وتویـەتی :– ئـەوا پـەیڕەوی دەکـەین, کـە ئەمـەش ووتەی ابی حنیفەیە (الاثار ٩٠٠).

دەڵێم :– ئەمـە مەزهـەبی ئیمـام (ابـی حنیفـە) یـە زۆر ڕاشـکاو ڕونـە لـە بەڵگـە هێنانەوە(احتجاج)بـە کردەوەکـەی (ابـن عمـر)– ڕەزای خوایـان لێبێـت– کـە هـەر ئـەوەش پـەیڕەو دەکرێت لەو مەزهەبەدا . ابن عابدین وتویەتی:–

تاشـینی ئـەو بەشـەی ڕیـش کـە دەکەوێتـە سـەروو مشـتەوە, هـەروەك هەنـدێك لـە پیـاوە (مغاربـة , مخنثـة) کـان دەیکـەن کەس ڕێی پێ نەداوە (الحاشیه / ٤١٧).

٢/ ما جاء عن الإمام مالك بن أنس (٩٣- ١٧٩هـ) -رحمه الله-

قول الإمام مالك بن أنس في المسألة هي قول من تقدمه من الصحابة والتابعين، وهو قول إخوانه الأئمة الثلاثة -رحمهم الله تعالى .- فقد نص في موطأه، فقال :باب السُّنَّة في الشعر روى (٧٢٢/٢) عن أبي بكر بن نافع عن أبيه نافع عن عبدالله بن

عمر: «أن رسول ﷺ أمر بإحفاء الشوارب، وإعفاء اللحى».
اهـ.هكذا بوَّب مالك في شأن اللحية، وأن السنة فيها الأمر بإعفاءها كما ورد في النص.ولما جاء ذكر التقصير للشعر في (كتاب الحج) أورد فعل ابن عمر -رضي الله عنهما- من إجازة الأخذ منها في الحج أو العمرة.قال في كتاب الحج: باب التقصيرقال (٣١٨/١): عن نافع: أن عبدالله بن عمر كان إذا أفطر من رمضان وهو يريد الحج، لم يأخذ من رأسه ولا من لحيته شيئاً حتى يحج.قال مالك: ليس ذلك على الناس.ثم روى مالك (٣١٨/١): عن نافع أن عبدالله بن عمر كان إذا حلق في حج أو عمرة أخذ من لحيته وشاربه .
قلت: هذا رأي الإمام مالك أن حكم اللحية على الإطلاق هو الأمر بإعفاءها كما رواه في حديث ابن عمر -رضي الله عنهما- وأنه لا يقيد هذا الإطلاق إلا فعل ابن عمر في الحج أو العمرة من الأخذ منها.ويؤكد هذا ما نقله الشافعي عنه من سماعه (الأم ٢٥٤/٧ كتاب اختلاف الإمام مالك والشافعي) قوله :قال مالك: ليس يضيق أن يأخذ الرجل من رأسه قبل أن يحج. اهـ.فنقل الشافعي عن مالك توسعته لمن يريد الحج أو العمرة بعد رمضان أن يأخذ من رأسه، ولم يجز ذلك في اللحية إلا في الحج أو العمرة .فالتحديد الوارد عن مالك في هذا الباب: هو ما ورد عن الأئمة الثلاثة من أنه لا يؤخذ من اللحية إلا من طولها في الحج أو العمرة.وأيضاً هي رواية

صريحة ثابتة عن الإمام مالك. (حاشية العدوي ٢/٥٨٠) قلت: فالإمام مالك لم يجز الأخذ إلا من الطول وفي الحج أو العمرة.والإمام مالك كان يستحب الأخذ ولم يوجبه (المدونة ٢/٤٣٠.ولهذا أجاز الأخذ من اللحية من طولها إذا طالت جداً كما في رواية ابن القاسم. (التمهيد ٢٤/١٤٥.)قلت: وهو المعتمد في المذهب، قال الحطاب المالكي:وحلق اللحية لا يجوز، وكذلك الشارب، وهو مُثْلة وبدعة، يؤدب من حلق لحيته أو شاربه، إلا أن يريد الإحرام للحج ويخشى طول شاربه. (مواهب الجليل ١/٢١٦).

٢ / ئەوەی لە ئیمام مالك كوڕی ئەنەس (٩٣ – ١٧٩ هـ) ڕەحمەتی خوای لێبێت هاتووە :-

وتەی ئیمام مالك كوڕی ئەنەس لەم بابەتەدا هەمان وتەی صەحابیەكان و تابعینەكانی پێش خۆیەتی, كە ئەویش هەمان وتەی هەر سێ ئیمامەكەی برایەتی – ڕەحمەتی خوایان لێبێت – ئەوەی كردووە بە دەقێك لە لای خۆی, وە وتویەتی :-
(دەروازەی سونە لە بارەی مووەوە) :-
ڕیوایەت كراوە (٢ / ٧٢٢) لە أبی بەكر كوڕی نافع لە باوكیەوە نافع لە عبدالله ی كوڕی عومەرەوە :- كە پێغەمبەری خوا(ﷺ) , فرمانی كردووە بە لابردنی سمێڵ و هێشتنەوەی ڕیش, بەم شێوەیە مالك دەروازەیەكی بۆ بابەتی ڕیش داناوە و سونەتە كە تیایدا فرمان كردنی بە هێشتنەوەی هەروەك لە دەقەكەدا هاتووە وە كە باسی كورتكردنەوەی قژ لە (كتاب الحج) دا هاتووە كردەوەكەی (ابن عمر) – ڕەزای خوایان لێبێت – هاتووە كە سەرتاشین ڕێگە پێدراوە لە حەج و عەمرەدا.
لە كتێبی (الحج) دا : لە دەروازەی كورتكردنەوە (التقصير) وتویەتی : (١ / ٣١٨) لە (نافع) ەوە :- لە عبدالله كوڕی عومەر

کاتێ لە ڕۆژوی ڕەمەزان تەواو بووە و ویستویەتی حەج بکات نە سەرو نە ڕیشی نە تاشیوە تا حەجی کردووە .

مالك وتویەتی ئەمە لە سەر خەڵك واجب نیە – هەروەها مالك ڕیوایەت دەکات (١ / ٣١٨) لە (نافع)ەوە :– کە عبدالله ابن عومر کاتێك لە حەج یان عەمرە دا تاشینی ئەنجام دابێت بەشێکی لە ڕیش و سمێڵی گرتووە .

دەڵێم :– ئەمە ڕای ئیمام مالکە کە حوکمی هیشتنەوەی ڕیش قسە لە سەر کردن هەڵناگرێت هەروەك لە (حدیث)ە کەی (ابن عمر) (ڕەزای خوایان لێبێت) ڕیوایەتی کردووە – وە ئەو ئەم هێشتنەوەیە پابەند دەکات بە کردەوەکەی (ابن عمر)ە وە کە لە حەج و عەمرەدا بەشێکی لێ بگیرێت لەمشت زیاتربێت.

وە ئەوەی کە شافعی بۆ ئێمەی گواستۆتەوە ئەوە دووپات دەکاتەوە هەروەك لە هەوڵەکانیا (الام ٧/٢٥٤ كتاب اختلاف الامام مالك والشافعی) کەدەڵێت مالك وتویەتی :– هیچ ڕێگریەك نیە کە پیاو پێش حەج کردن قژی کورت بکاتەوە . وە شافعی لە مالیك فراوانتری کردووە وتویەتی ئەوەی دەیەوێت حەج و عەمرە بکات دوای ڕەمەزان دەتوانێت قژی کورت بکاتەوە , بەڵام ئەمە بۆ ڕیش ڕێگە پێدراو نیە جگە لە کاتی حەج و عەمرە دا نەبێت. ئەم لێگرتنەی لە زمانی مالکەوە هاتووە لەم (باب)ەدا

– هەر هەمان شتە کە لە هەر سێ ئیمامەکە وە هاتووە کە ڕیش لێی ناگیرێت تەنها لە کاتی حەج و عەمرەدا کەمێك کورت دەکرێتەوە. وە هەروەها ئەمە ڕیوایەتێکی ڕاشکاو و جێگیری ئیمامی مالکە (حاشیە العدوی ٢/٥٨٠)

وتومە : کە ئیمام مالك بە (جایز)ی نەزانیوە کە ڕیش لێی بگیرێت , تەنها لە کاتی حەج و عەمرەدا نەبێت.

وە ئیمام مالك ئەم لێگرتنەی بە (مستحب) زانیوە نەك بە (واجب) (المدونە ٢/٤٣٠) بۆیە ڕێگەی داوە کە ڕیش لێی بگیرێت ئەگەر زۆر درێژ بوو هەر وەك لە ڕیوایەتی (ابن قاسم) دا هاتووە (التمهید ٢٤ / ١٥٤)

ووتومە : ئەوەی کە پشتی پێ دەبەسترێت لە مەزهەبەکان , (حطاب المالکی) ووتویەتی:–

تاشینی ڕیش (جایز) نیە, هەروەها سمێڵیش, وە ئەو کارانە (مثلة وبدعة)ن وە ئەوەی ڕیش یان سمێڵی بتاشێت دەبێت تەمبێ بکرێت مەگەر کەسێك بیەوێت ئیحرام بۆ حەج ببەستێ و ترسی لە درێژی سمێڵی هەبێت . (مواهب الجلیل ١ / ٢١٦)

٣/ ما جاء عن الإمام الشافعي (١٥٠- ٢٠٤هـ) -رحمه الله.

مذهب الشافعي في اللحية هو مذهب من قبله من الصحابة ومن بعدهم من الأئمة- كما نقل الإجماع عن الصحابة والتابعين-، وقد احتج الشافعي بحديث ابن عمر- رضي الله عنهما- وفعله، فمنع الأخذ من اللحية، إلا في الحج أوالعمرة كصنيع ابن عمر -رضي الله عنهما.-أما النص في موضوع حلق اللحية:فقد نص الشافعي على تحريم حلق اللحية. (نقله ابن الرفعة الشافعي عن الأم.وأيضاً فإن الشافعي في كتابه «اختلاف الإمام مالك والشافعي» قد قرّر ذلك :قال الربيع (٢٥٣/٧): قال الشافعي :

[١]أخبرنا مالك عن نافع عن ابن عمر كان إذا أفطر من رمضان وهو يريد الحج لم يأخذ من رأسه ولا من لحيته شيئاً حتى يحج.قال مالك: ليس يضيق أن يأخذ الرجل من رأسه قبل أن يحج.

[٢]قال الشافعي: وأخبرنا مالك عن نافع أن ابن عمر كان إذا حلق في حج أو عمرة أخذ من لحيته وشاربه

قال الربيع: قلت: فإنا نقول: ليس على أحد الأخذ من لحيته وشاربه، إنما النسك في الرأس؟قال الشافعي: وهذا مما تركتم عليه بغير رواية عن غيره عندكم علمتها. اهـ.قلت: الإمام مالك -في قوله عقب ذكره لفعل ابن عمر- وسَّع في الأخذ من الرأس، ولم يوسع في اللحية،

وهذا موافق لما سبق ذكره عن الإمام مالك.والشافعي هنا أقرَّ مالكاً على رأيه ولم يعارضه كما يفعل في كتابه هذا الذي هو معارضة مالك في آراءه التي ذكرها في الموطأ وموافقته له في بعضها.فالشافعي يوافق مالكاً في عدم الأخذ من اللحية إلا في الحج أو العمرة.ثم يؤكد الشافعي رأي مالك في تقليده ذلك عن ابن عمر -رضي الله عنهما- وأنه يوافق عليه، وأنه لم يعارض مالكاً على ذلك أحد من أهل العلم.ومن هنا يظهر رأي الشافعي بوضوح.وأما في النسك فأجاز الأخذ .

قال الشافعي:وأحب إلي لو أخذ من لحيته وشاربه، حتى يضع من شعره شيئاً لله، وإن لم يفعل فلا شيء عليه، لأن النسك إنما هو في الرأس لا في اللحية.(الأم٢/٢٠٣٢).قلت: وما تقدم هو المعتمد في المذهب، قال الحليمي الشافعي:لا يحل لأحد أن يحلق لحيته ولا حاجبيه، وإن كان له أن يحلق سباله، لأن لحلقه فائدة، وهي أن لا يعلق به من دسم الطعام ورائحته ما يكره، بخلاف حلق اللحية فإنه هُجنة وشهرة وتشبه بالنساء، فهو كجبِّ الذكر. (الاعلام لابن الملقن . رقم صفحة١/٧١١) .

٣ / ئەوەی لە ئیمامی شافعیە وە هاتووە (١٥٠ – ٢٠٤ هـ)

(ڕەحمەتی خوای لێبێت):-

مەزهەبی شافعی لە بارەی ڕیشەوە هەمان شێوەی صەحابیەکانی پێش خۆی و ئەو ئیمامانەش کە دوای ئەو هاتوون . هەروەك (اجماع) لە صەحابیەکان و تابعینەوە بۆی گواستونیەتیەوە – وە شافعی بەڵگەی بە فەرمودەکەی (ابن عمر) خوا لێیان ڕازیبێت – وە کردەوەکانیەوە, هێناوەتەوە, لیگرتن لە ڕیشی قەدەغە کردووە تەنها لە کاتی حەج و عەمرەدا نەبێت هەروەك ئەوەی ابن عمر کردوویەتی – ڕەزای خوایان لێبێت– بەڵام ئەو دەقەی کە لە بابەتی تاشینی ڕیش دا : –

شافعی ئەوەی جێگیر کردووە کە تاشینی ڕیش حەرامە (ابن رفعه الشافعی گواستویەتیەوەلە (الأم) دا وە هەروەها شافعی لە کتێبە کەیدا (اختلاف الامام مالك والشافعی) دا بڕیاری لەسەر ئەوەداوە : (الربیع) وتویەتی : (٧ / ٢٥٣) شافعی ووتویەتی : – مالك پێی ڕاگەیاندوین لە (نافع) لە (ابن عمر)ەوە کاتێك کە لە ڕەمەزان تەواو بووە و ویستویەتی حەج بکات هیچی نەلەسەرو نەلەڕیشی نەگرتووە .

مالك وتویەتی :– پیاو ناچار ناکرێت کە سەری بتاشێت پێش حەج کردن.

٢ – شافعی ووتویەتی : مالك پێی ڕاگەیاندوین لە (نافع)ەوە کە (ابن عمر) لە کاتی حەج و عەمرەدا بەشێکی لە ڕیش و سمێڵی گرتووە .

(الربیع) وتویەتی : دەڵێم :– کەس بۆی نیە لە ڕیش و سمێڵی بگرێت, بەڵکو کورت کردنەوە لە قژ دا دەکرێت .

شافعی وتویەتی : وە ئەمەش لەوانەیە کە وازتان لێهێناوە بە بێ ئەوەی ڕیوایەت کرابێ لە کەسانی ترەوە بۆ تان و پێم زانیوە .

ووتومە : ئیمامی مالك لە وتەکەیدا سەبارەت بە باسکردنی کردەوەکەی ابن عمر – لە بارەی لێ گرتنی قژەوە بەرفراوانی (توسع)ی کردووە, بەڵام ئەم بەرفراوانکردنەی بۆ ڕیش نەکردووە , ئەمەش گونجاوە لەگەڵ ئەوەی لەمەوبەر باسی کرا لە بارەی ئیمام مالك و شافعیەوە لێرەدا مالك پێداگربووە لەسەر ڕای خۆی وە ڕو بە ڕوی نەبۆتەوە وەك ئەوەی لە کتێبەکەیدا, ئەمە ئەو ڕو بە ڕو بوونەوە(مالك)ە لەو ڕایانەی کەلە هەندێك شوێندا هەیبووە وە لە هەندیك شوێنی تر پشتگیری لێ کردووە. شافعی لەگەڵ مالك هاوڕایە کە ڕیش لێی ناگیرێت جگە لە کاتی حەج و عەمرە . پاشان شافعی جەخت لەسەر ڕای مالك دەکات لە (تقلید) کردنەوەکەی (ابن عمر) –ڕەزای خوایان لێبێت – وە پشتگیری لێ دەکات وە دژ بە مالك نەبووە لەو بارە یە وە وەهیچ کام لە (اهل

العلم). وە لە مەوە ڕای شافعی بە ڕوونی دەردەکەوێت بەڵام لە تاشینی سەردا ڕێگەی پێداوە.

شافعی ووتویەتی :- پێم خۆشە کە لە ڕیش و سمێڵ بگیرێت تا شتێك لە مووەکان دابنێین لە پێناوی خودادا. وە ئەگەر نەشیکەن هیچتان لە سەر نیە, چونکە کورت کردنەوە (النسك) لە قژی سەردا دەکرێت نەك لە ڕیش (الام ٢ / ٢٠٣٢) دەڵێم :- ئەمەی لە مەو بەر خرایە ڕو بریتیە لەوەی کە پەیڕەو دەکرێت لە مەزهەبەکاندا, (الحلیمی الشافعی) ووتویەتی :- حەڵاڵ نیە بۆ هیچ کەس کە ڕیش بتاشێت, لەگەڵ ئەوەی کە دەبێت بەر سمێڵ بتاشن, چونکە تاشینی سودی هەیە کە بە پێچەوانەی تاشینی ڕیش کە بریتیە لە (دوو ڕەگی و شازی وخۆ بە ئافرەت چواندن) (هجنة و شهرة و تشبة بالنساء) وە وەك پۆشاکی نیرینە وایە. (زانیاریەکە هی ابن اللقن ٧١١/١)ە .

٤/ ما جاء عن الإمام أحمد بن حنبل (١٦٤- ٢٤١هـ):

والإمام أحمد بن حنبل -رحمه الله- مذهبه مذهب من تقدمه من الصحابة والتابعين كما سبق النقل عنهم، وكما هو مذهب إخوانه الأئمة الثلاثة. وقد قيّد الإمام أحمد ما جاء في حديث ابن عمر -رضي الله عنهما- في الأمر بإعفاء اللحية بما فعله ابن عمر من الأخذ من طول اللحية في الحج أو العمرة فيما زاد على القبضة. وعلى ذلك فتواه ونصوصه.

قال الخلال: أخبرني حرب قال:

سئل أحمد عن الأخذ من اللحية؟

قال: إن ابن عمر يأخذ منها ما زاد عن القبضة.

وكأنه ذهب إليه.

قلت له: ما الإعفاء؟

قال: يروى عن النبي صلى الله عليه وسلم.

قال: كأن هذا عنده الإعفاء.

وقال الخلال: أخبرني محمد بن أبي هارون أن إسحاق حدثهم قال:

سألت أحمد عن الرجل يأخذ من عارضيه؟

قال: يأخذ من اللحية ما فضل عن القبضة.

قلت: فحديث النبي صلى الله عليه وسلم «أحفوا الشوارب، وأعفوا اللحى؟».

قال: يأخذ من طولها، ومن تحت حلقه.
ورأيت أبا عبدالله يأخذ من طولها، ومن تحت حلقه. (كتاب الترجل من كتاب الجامع ١١٣- ١١٤).
قلت: إسحاق المذكور هو إسحاق بن هانئ صاحب المسائل المطبوعة وما رواه الخلال هنا هو الرواية المستقيمة عن الإمام أحمد وهي الموافقة لرواية حرب الكرماني -السابقة-، وقد ورد في مسائل إسحاق المطبوعة ما نصه:
قال إسحاق بن هانئ:
سألت أبا عبدالله عن الرجل يأخذ من عارضيه؟
قال: يأخذ من اللحية ما فضل عن القبضة.
قلت: فحديث النبي صلى الله عليه وسلم «أحفوا الشوارب وأعفوا اللحى؟».
قال: يأخذ من طولها، ومن تحت حلقه.
ورأيت أبا عبدالله يأخذ من عارضيه، ومن تحت حلقه. (مسائل ابن هانئ ١٥١/٢).
قلت: فما في المطبوعة خطأ، إما أن يكون من الطابع أو من الناسخ للمخطوط، وخطأ المطبوع لأمرين:
الأول: إن رواية إسحاق -رواية الخلال- هي الموافقة لرواية حرب عن الإمام أحمد.
الثاني: إن ما في المطبوع (ورأيت أبا عبدالله يأخذ من عارضيه...)

مخالف لأول السؤال ردٌّ الإمام أحمد للأخذ من العارضين بقوله: (يأخذ من اللحية ما فضل عن القبضة).وأيضاً مخالف لآخر السؤال قول الإمام أحمد: (يأخذ من طولها، ومن تحت ذقنه).فينبغي أن يكون الصواب هو: (ورأيت أبا عبدالله يأخذ من طولها، ومن تحت ذقنه).....تنبيه: وروى الخلال (١١٤ (٩٤):

أخبرني عبيدالله بن حنبل قال: حدثني أبي قال: قال أبو عبدالله: ويأخذ من عارضيه، ولا يأخذ من الطول، وكان ابن عمر يأخذ من عارضيه إذا حلق رأسه في حج أو عمرة، ولا بأس بذلك. اهـ

قلت: وهذه الرواية مقلوبة، قلب المعنى على أحمد -رحمه الله- وعلى ابن عمر -رضي الله عنهما- خلافاً للصحيح المشهور عنهما- وكان الأولى أن يذكر: قال أبو عبدالله: ويأخذ من الطول، ولا يأخذ من عارضيه، وكان ابن عمر يأخذ من الطول إذا حلق رأسه في حج أو عمرة، ولا بأس بذلك).

وعبيدالله بن إسحاق ليس بمشهور في الرواية، ولم أجد له ترجمة تثبت ضبطه وشهرته بالعلم كحال إسحاق بن هانئ وحرب وغيرهما، وإن كان هو يروي عن أبيه.

قلت: وما تقدم هو المعتمد في المذهب، قال شيخ الإسلام ابن تيمية:وأما إعفاء اللحية فإنه يترك، ولو أخذ ما زاد على القبضة لم يكره، نص عليه، كما تقدم عن ابن عمر، وكذلك أخذ ما تطاير منها. (شرح العمدة ١٨٢/١، ٢٣٦).

وقال شيخ الإسلام -أيضاً-: ويحرم حلق اللحية. (الفروع ١٢٩/٢).
وقال أيضاً: فأما حلقها فمثل حلق المرأة رأسها فأشد، لأنه من المثلة المنهي عنها. شرح لعمدة٢٣٦/١

٤- ئەوەی لە ئیمام (ئەحمەد کوری حەنبل ڕەحمەتی خوای لێبێت

١٦٤ – ٢٤١) هاتووە :-

ئەویش مەزهەبەکەی وەك مەزهەبەکانی پیش خویەتی لە هاوەڵان و تابعین کەباسمان کردوون, وە هەر وەك سێ مەزهەبەکەی برایانی خۆی بووە, وە ئیمام احمد پابەند بووە بەوەی کە لە ابن عمر– خوا لیان ڕازیبێت– هاتووە کە ئەو ئەوەی لەمشت زیاتربوبێت لە کاتی حەج و عمرەدا لێگرتووە, کە ئەوە فتوای ئەوە و لە نووسراوەکاندا هاتووە :

خلال دەڵێت : حرب پێی ووتم

پرسیار کرا لەئیمام لەسەر ڕیش ؟

ئیمام ووتی ابن عمر–خوالیان ڕازیبێت – لەمشت زیاتر بوایە لە کاتی حەج و عمرە دا لێی دەگرت, وەك چوبێت بۆ لای

پرسیم ئەی بەردانە وە چی یە ؟

ئیمام ووتی : لە پێغەمبەرەوە ﷺ گیردراوەتەوە

وە خلال ووتی : پێی ووتم محمد ابن ابي هارون کە ئیسحاق ووتی پرسیارم کرد

ئیمام لەکەسێك کە لە ئەم لاو لای بگرێت ؟

ووتی تەنها لەمشت زیاتر لا دەبرێت .

ووتم کە فەرمودەی پێغەمبەر ﷺ (أحفوا الشوارب , وأعفوا اللحى)

ووتی لەدرێژی وپانی دەگیرێت, وە بینیم أبا عبدالله کە لە دریژی و پانی دەگرێت (كتاب الترجل من كتاب الجامع ١١٣-١١٤).

ووتم ئیسحاق واتە ئیسحاق بن هانئ خاوەنی (المسائل المطبوعة) ئەوەی لەبەردەست خلال دایە لەو گیرانەوە ئاشکرایەدا لە (ئیمام)ە وە کە هاو شێوە لەگەڵ گێڕانەوەی (الكرمانى – پێشتر), وە لە (المسائل المطبوعة)ی ئیسحاقدا هاتووە بەم شێوە یە :-

پرسیارم کرد لە أبا عبدالله لەکەسێك کە لەپانی ڕیشی بگرێت؟

ئیمام ووتی : تەنها لە ڕیش دەگیرێت ئەوەی لە مشت زیاتربێت .

ووتم: کە فەرمودەی پێغەمبەر ﷺ (أحفوا الشوارب , وأعفوا اللحى)

ووتی لەدرێژی و پانی دەگیرێت, وە بینیم أبا عبدالله کە لە دریژی وپانی دەگرێت. (مسائل ابن هانئ ١٥١/٢).

ووتم : یان لە چاپکراوەکەدا هەڵە هەیە, یان لە چاپ یان لە چاپکەری دەس نوسەکەدا, یان هەڵە لە هەردوو بارەکەدایە :

یەکەم : گێڕانەوەکەی إسحاق و الخلال هاوشێوەن لەگەڵ گیڕانەوەکەی حرب لە(ئیمام)ەوە

دووەم : ئەوەی لە چاپکراوەکەدا (بینیم أبا عبدالله لە پانی دەگرێت ...) پێچەوانەی یەکەمە. پرسیارەکەو وەڵام دانەوەکەی (ئیمام) بەلابردن لەهەر دوولاوە, وە ووتنی بە (لێگرتن) تەنها ئەگەر لە مشت زیاتربوو.

وە هەروەها پێچەوانە لەگەڵ کۆتایی پرسیارەکە ووتی (ئیمام) (لێدەگیرێت لەدرێژی و لای مل), ڕاستر دە بوو کە : (بینیم أبا عبدالله لێیدەگرت لە درێژی و لای مل).

تێبینی / گێڕاویەتیەوە (الخلال ١١٤-٩٤) :

پێی ووتم (عبدالله بن حنبل) لە باوکمەوە : أبو عبدالله دەڵێت : لێدەگیرێت لە پانیدا, وە لێناگیرێت لە درێژیدا, کە ابن عمر لێی دەگرت لە پانی کاتیك قژی دەتاشی لە حەج و عمرە دا, بە ئاسای ووتم : ئەم گێڕانەوە سەرە و ژێرە, ماناکەی هەڵگەڕاوە لای (ئیمام)وە لەسەر ابن عمر, پێچەوانەی (ڕاستی ناسراو) لای ئەوانەوە, ڕاستر بو کە بوترایە : ابو عبدالله ووتی :

(لێدەگیرێت لەدرێژی وە لێی نەدەگرت لە پانی, وە ابن عمر لیدەگرت لە دریژی ڕیش وەسەری دەتاشی لەکاتی حەج و عمرە ,بەئاسای).

وە عبیدالله بن إسحاق ناسرا و نییە لە گیرانەوەی فەرمودەدا, وە هیچ نووسراوێك لە بەردەست نییە, چەسپاندنی دادپەروەری

ناسراوی لەو زانستەدا بکات وەك (إسحاق بن هانیء) وە ئەوانی تر, هەرچەندە ئەو لە باوکیە وە دەگێڕێتەوە.

ووتم : ئەوەی لە پێشدا هات چەسپاوەی مەزهەبەکەیە .

شێخ الاسلام ابن تیمیه :

ڕیش بەردەدرێتەوە و دەستکاری ناکرێت, وە لیگرتنی لە مشت زیاتر بووە لەکاتی حەج و عمرە دا مەکروهە نیی یە وەك لە ابن عمر, وە هاتووە (شرح العمده ١٨٢,٢٣٦/١).

وە **شێخ الاسلام** دەڵێت : تاشینی ڕیش حرامە (الفروع ١٢٩/٢)

وە دەڵێت : تاشینی وەك ئەوە ئافرەت سەری بتاشێت وەخراپتر , چونکە هاوشیوەبوون نەهی لیکراوە .(شرح العمده ٢٣٦/١).

قال الحافظ ابن حجر فی فتح الباري .اعفاءاللحية وتركها على حالها.

١ – الشافعية/ قال (الزكشي و واستاذه القفال الشاشي وامام النووى) حلقها حرام .

٢ – المالكية / قال مالك نقلا عنه في الميسر علي خليل وابن عبد البر فی التمهيد بان حلقه حرام ولا يفعله الا المخنثون من الرجال.

٣- الحنفية / قال ابن عابدين فى الدر المختار حلقه حرام.
٤ – الحنابلة / قال السفاريني في غذاءالالباب وشيخ الاسلام ابن تيمية في الاختيارات حلقها حرام.
٥ – الظاهرية / نقل الامام ابو محمدبن حزم في المُحلى الاجماع على قص الشارب واعفاء اللحية فرض.

حافظ ابن حجر له (فتح البارى) دا ووتويەتى هێشتنەوەى ڕيش و دەست لێ نەدانى

١ – شافعى : { (الزكشى) و مامۆستاكەى (القفال الشاشى)وە ئيمام (النووى) } ووتويانە : تاشين حەرامە.

٢ – مالكى / مالك كەلە (الميسر علي خليل وابن عبدالبر)ەوە وەرگيراوە لە (تمهيد) دا . ووتويەتى كە تاشين حەرامە و تەنها ئەو پياوانە نەبێ كە خۆيان بە نێرەمووك المخنثون دەزانن جێ بە جێى دەكەن .

٣ – حەنەفى / (ابن عابدين) لە (الدار المختار) دا وتويەتى تاشين حەرامە .

٤ – حەنبەلی : (السفارینی) لە (غذاء الالباب)دا وە (شیخ الاسلام ابن تیمیه) لە (الاختیارات) دا ووتویانە تاشین حەرامە .

٥ – ظاهری / ئیمام (ابو محمد بن حزم) لە (المحلی) ئەوەی بۆ گواستوینەتەوە کە (اجماع) لەسەر ئەوەیە کە بەرسمێڵ کردن و هێشتنەوەی ڕیش فەرزە .

وە هاتووە لەلای سەلەفەوە لەسەر پەرۆشیان بۆ ڕیش :

عن قيس بن سعد قال كان رجلاً أمْرَد لا لحية له , فقال قومه الانصار :(نِعْمَ السيد قيس لبطولته وشهامته, ولكن لا لحية له , فوالله لو كانت اللحى تشترى بالدراهم لاشتريناله لحية) رواه ابن عبد البر في الاستيعاب .

لە قیس کوڕی سەعد هاتووە کە کەسێك کۆستە بوو, وە قەومەکەی کە ئەنصار(پاڵپشتان) بوون دەیان ووت (باشترینە قیس لە ئازایەتی و پیاوەتیدا, بەڵام بێ ڕیشە, سوێند بەخوا ئەگەر ڕیش بکڕدرایە بە پارە بۆمان دەکڕی). ابن عبد البر گێڕاویەتی یە وەلە (الاستعاب)دا.

هیچ قەول ومەزهبێک پش دەلیلی قورئان وفەرمودە ناخرێن

هەژدەهەم : لاپەڕە ٥٦ ئەگەر قورئان و فەرمودە بە بەڵگە وەرنەگیرێن ؟ ئەی قسەی ئاواز شیعی (الغماری) و (الجدیع) کەسایەتیە نەشازە کان بکەین بە بەڵگە؟

نۆزدەهەم: لاپەڕە ٥٧ کتێبی (**افهام ذوی الافهام ووثبة الظافر**) کە خاوەنەکەی (**عبدالله الغماری**)ە کەسێکی فەرمودە نە ناسەو ئاواز شیعی یەو دەف چی و هەڵپەڕکێ باز و دەست دەر بە خەڵکە بۆ ماچ کردنی و قبوڵیەتی کرنۆشی بۆ ببریت خاوەنی وتەی نە شازە لە ڕیزی زانایاندا جێگای نییە, وە ئەو بەم شێوە نا دروستانە قسەدەکات لەزانایانی ئەهلی سونە و جەماعەوە تەکفیری هەندێك لەپێشین و هاوچەرخان **شيخِ الإسلام ابن تيمية قوتابیەکانی وە هاو ڕاکانی, وەک ابن أبي داود السجِستاني وە ابن القيِّم والذهَبي وابن رَجب الحنبليّ محمَّد بن عبدِ الوَهاب وە تكفيره للشيخ حامد الفقي** وە **شیخ ئەلبانی**.

آل الغماری کە پێکهاتوون لە:

- عبدالله بن الصديق الغماری | احمد بن الصديق الغماری | عبدالعزيز بن الصديق الغماری | (محمد الزمزمنی بن الصديق الغماری الحمد لله کە تەنها ئەم گەڕایەوە وە لەوان بەری بوونی خۆی ڕاگەیاند).

بەڵگەکان بۆ نادروستی وجەهل و نەشازی آل الغماری

طُعونات الغماري في الصحابة الرسول(ﷺ) والتابعين وائمة أهل السنة والجماعة:

الحمدُ لله الذي رَفعَ العِلمَ وأهله, ووضعَ الراضيَ بالجهل وجهلَهُ, والصلاة على رَسولِهِ المصطفى محمدٍ(صلى الله عليه وسلم) الذي عَلَّمَ بهِ الجُهَّال, وهدى بهِ الضُلاّلَ أمَّا بَعدُ:

تتميماً للفائِدَة في مَقالتِنا: ((مؤاخذاتٌ منهجيّة على "العُجالة في شرح الرِّسالة" لـ (بن حَنفية العابدين))), وتعليماًوتنبيهاً لبعضِ الجُهَّال ,المتعصبين بالباطل لِمَن يَنقلُ عن أهل البِدَع والضَلال ويُشيد بهم ويَحُثّ على الأخذ عنهم, نوردُ بَعضاً مِن مقولاتِ الصُّوفيّ الخرافيّ المتشيِّع (الغُماري المغربي) والتي شتَمَ وسَبَّ فيها شيخ الإسلام ابن تيميَّة وتلاميذه, ورَمَاهُم بالخبْثِ والنِّفاق, وكَفَّرَ فيها الشيخ الفقيّ, وغيرهم مِن عُلماء أهل السُنَّة

تانەدانی (الغماری) لە پێشەوایانی ئەهلی سونە وجەماعەوە تەکفیرکردی هەندێکیان وەسرپینەوەی بۆ بن حنفیه العابدین:

دوای سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ پەروەردگار, بۆ گەیاندنی سوودی بەردەوام لە نووسراوەکانماندا- مؤاخذاتٌ منهجيّة على العُجالة في شرح الرِّسالة لـ (بن حَنفية العابدين) بۆ زانیاری و ئاگادارکردنەوە لە هەندێك لە جاهیلان و توندڕەوان کە کەسانی بیدعە چی وسەر لێشێواوان وەك بەڵگە ئاماژە بە نوسین و بۆچونەکانیان دەکەن, لیرەدا بە هەندێك لە نوسراوەکانی ئاواز شیعی خورافەچی الغماری ئاشناتان دەکەین, کە شەتم و سەببی بۆ هاوەڵانی وە تابعین و ابن تەیمیە و هەندیك لە قوتابیەکانی وە کوفرکردنی بۆ هەندێك لە زانایانی ئەهلی سونە و جەماعە لە وانە:

١-طعنه في الصحابة الرسول (ﷺ) معاوية بن سفيان وأبوه (رضي الله عنه) قال في (البحر العميق -١/٥٠-٥١) الموافقون والفجرة معاوية وأبيه وأبنه والحكم بن العاص قبحهم الله ولعنهم.

- تانە لە هاوەڵی پێغەمبەر (ﷺ) معاوية ابن سفيان وە باوکی (رضي الله عنه) لەکتێبی (البحر العميق -١/٥٠-٥١) کە دووڕون و داوێن پیسن خۆی و باوکی و حەکەم کوڕی العاص خوا شەرمەزاریان کات نەفرەتیان لێبێ.

طُعونات الغُماري في أئمَّة أهل السُنّة, وتكفيره لبَعضِهِم..

تانەدانەکانی لە پێشەوایانی ئەهلی سونە وە کافرکردنی هەندێکیان .

٢- طعنهُ في ابن كثير : في الجؤنة (٣٥/١) ابن كثير جربنا عليه الكذب في هذا الباب, نصاب وكذاب وفي (ص ٣٣) أتهمهُ بالافتراء والنصب و في (٢٠/٢) جاهل بالحديث والفقه والأسباب ومجرم وفج كذاب.

– تانەدانی لە ابن كثير لە كتێبی الجؤنة (٣٥/١) كە ئەو لێمان بینیوە درۆ, وە درۆزنە لە (ص ٣٣)وە تۆمەت باری دەكات تەڵەكەباز و بوختان چی لە (٢٠/٢) وەنەزان بەفەرمودە و (فقه) و هۆكارەكان وە تاوەنبار و بێشەرم درۆزنە.

٣- طعنهُ في ابن حجر والسخاوي : في الموذن (ص ٩٧) كذابان.

- تانەدانی لە ابن حجر والسخاوي لە كتێبی الموذن (ص ٩٧) دوو درۆزنن .

٤- طعنهُ في ابن خلدون : في برهان الجلي (ص٢٣١) فاجر فاسق منافق .

- تانەدانی لە ابن خلدون لە کتێبی برهان الجلي (ص٢٣١) دوڕ و داوێن پیس و بێ ئابڕووە .

٥- طعنهُ في ابن الجوزي :في رسالة الى ابي خبزة بتاريخ الاثنين ربيع ١٣٧٨/١) ابن الجوزى احمق مغرور جاهل عامي تقريباً وفاسق كذاب.

- تانەدانی لە ابن الجوزي لە کتێبی رسالة الى ابي خبزة بتاريخ الاثنين ربيع ١٣٧٨/١) گەوجەو لە خۆباییووە نەزان و نمچە خوێندەوارە , بێ ئابڕوو درۆزن.

٦- طعنهُ في ابو حتم الرازي وابو زرعة الرازي: طعنه في فتح الملك (ص٩٧).

-تانەدانی لە ابو حتم الرازي وابو زرعة الرازي: لە کتێبی فتح الملك (ص٩٧).

٧- طعنهُ في الامام ابن معين امام جرح والتعديل :طعنه في (درء الضعف ص-٦و١٦).

- تانەدانی لە الامام ابن معين امام جرح والتعديل لە کتێبی (درء الضعف ص-٦و١٦).

٨- طعنهُ في ابن حبان وابن طاهر المقدسي : طعنهما في (فتح الملك العلي ص-٧٦).

- تانەدانى له ابن حبان وابن طاهر المقدسي له كتێبى(فتح الملك العلي ص-٧٦).

٩- طعنهُ في ابن بطة :طعنه في (الجؤنة ١٣/٣).

- تانەدانى له ابن بطة لەكتێبى (الجؤنة ١٣/٣).

١٠- طعنهُ في الامام ابن حزم : طعنه في (الحسبة ص١٠٢ وفي الإقليد ص-٥٥٦)

- تانەدانى له الامام ابن حزم له كتێبى (في الحسبة ص ١٠٢ وفي الإقليد ص-٥٥٦).

١١- طعنهُ في الطبري : طعنه في(الجؤنة ١٠٧/٢).

- تانەدانى له الامام الطبري له كتێبى (الجؤنة ١٠٧/٢).

١٢- طعنهُ في الشوكاني :طعنه في (الحسبة ص ١٠٨).

- تانەدانى له الشوكاني له كتێبى (الحسبة ص ١٠٨)

١٣- طعنهُ في علي بن الجحد الحافظ المشهور شيخ البخاري:في(الجؤنة ٨٩/٢).

- تانەدانى لە علي بن الجحد الحافظ المشهور شيخ البخاري لەكتێبى (الجؤنة ٨٩/٢).

١٤- طعنهُ في الامام البخاري :في(الجؤنة ٢١٨/٢)كان فيه نوع أنحراف عن أهل البيت وميل لأعداهم,وأنه نويصبى(بالتصغر) واتهمه بالنصب في(قطع العروق الوردية ص-٣).

- تانەدانى لە الامام البخاري لە كتێبى(الجؤنة ٢١٨/٢) هەندێك لادانى هەبووە لەسەر ئەهلى بەيت وە ئارەزووى بەلاى دوژمنانيانە وەبووە, وەئەو نوصەيبى يە (بالتصغر) وە تەڵەكەبازە لە (قطع العروق الوردية ص-٣).

١٥- طعنهُ الامام ابن ابي داود الحافظ:في(الجؤنة ٣٩/١-٤٠) (..وأشهدُ بالله أنَّ هذا الكَذِبَ مِن ابن أبي داود فإنه كانَ مشهوراً بالنَّصْبِ والكذب معاً..(إلى أنْ قال)..قبَّحَهُ الله) .

- تانەدانى لە ابن أبي داود الحافظ لە كتێبى: (الجؤنة ٣٩/١-٤٠) شايەتى ئەدەم بەخودا كە ئەمە درۆيە لە ابن

أبـی داود وە ئـەو بەناوبانگـە بـە درۆزن فێـڵ بـازی بەیەکـەوە هەتا لەکۆتا دەڵێ خودا شەرمەزاری کات.

١٦- طعنهُ في ابن الجوزى والقرطبى:في(البحر العميق ٥١/١).

- تانەدانی لە ابن الجوزی والقرطبی لە کتێبی(البحر العميق ٥١/١).

١٧- طعنـــهُ في ابـــن تيميـــة في (البحـــر العَميـــق ٥١/١)
مُجْـرِمٌ ضـالٌّ مُضِـل, قلبِـهِ الفـاجر فهـو مُنـافقٌ ضـال
مِـــــــــثله قبَّحَـــــــــهُ اللهُ)

.

- تانەدانی لە ابن تیمیة لە کتێبی (البحر العَميق ٥١/١) کە تاوان بارە و سەرلێشێواو سەرلێشێوێنەرە, داوێن پیس و دووڕوو خودا ناشرینی کات.

١٨- طعنهُ في ابنُ رَجب أَخَذَ عن جماعة مِن أصحاب ابن تيمية في (الجؤنة ١٣/٣)الخبيث, مِن أشهرهم ابن قيِّم الجوزية. لابارِكَ اللهُ في تلك الطائفة, آمين)

.

- تانەدانی لە ابنُ رَجب لە لەکتێبی(الجؤنة ١٣/٣) کە پیس و کیناوی یە لە کۆمەڵی ابن تەیمیەیە, وە بەناوبانگ ترینیان

ابن قيِّم الجوزيه, بەرەكەتی خوایان لێ نە بێت ئەو كۆمەڵە, ئامین.

.

١٩- طعنهُ في الإمام محمَّد بن عبدِ الوَهاب في «جُؤنة العَطار- الجزءالاول ص٥ »: (..ويَكفي أنَّ قِرْنَ الشيطان النَّجدي وأذنابه مِن أولاد أفكار ابن تيمية, ولا يخفى شرّهم وعظيم ضرَرهم على الإسلام وأهله

- تانەدانی لە الإمام محمَّد بن عبدِ الوَهاب لە لەكتێبی(جُؤنة العَطار- الجزءالاول ص٥) بەسە كە ئەو هاوڕێی شەیتانەو نەجدییە وە زۆڵەكان كەمناڵی بیری ئەون, وە شاراوەنییە شەڕیان, وەزۆریی زەرەریانن لەسەر ئیسلام و باوەڕپێبوانی.

٢٠- طعنهُ شيخ حامد الفقي في جُؤنة العَطار٧٨/٣ (المبتدع الخبيث الضَّال, بل الكافِر المشرك عَدُوّ الله حامِد الفقيّ لعنَهُ الله..الكافر البليد)

- تانەدانی لە شيخ حامد الفقي لە لەكتێبی(جُؤنة العَطار٧٨/٣) بیدعەچی یە پیس و كیناوی سەرلێشێواو, وە كافرو موشریكە وە دوژمنی خودایە, نەفرەتی خوای لێبێ كافرە.

هذا, ولم أنقل كل ما سَوَّدَهُ (الغُماري) في حق الأئمة, بل اقتصرتُ على عيّناتٍ جاءت أغلبها في كتابهِ: «جُؤنةُ العَطار في طُرَفِ الفوائدِ ونوادِر الأخبار», وهو مطبوع. وكذلك, لم أنقل شتائمه وسُبابه في حق بعض الصَّحابة والتابعين

و الله المستعان, و آخرُ دعوانا أن الحمدُ لله رَبِّ العالمين وصلى الله على نبيِّنا محمَّد وعلى آلِهِ وصَحْبِهِ و إخوانِهِ إلى يوم الدِّين وسَلَّمَ تسليما

ئەمە و هەموو ئەو ڕەشیانەی (**الغُماری**) م نەهیناوە کەبەحەقی پێشەوایان وتویەتی , تەنها بەشێك کەلە کتێبەکەی دا(**جُؤنةُ العَطار في طُرَفِ الفوائدِ ونوادِر الأخبار**) هاتووە کەچاپ کراوە, وە شەتم و سەببی بەحەقی هەندێك لەهاوەڵان و تابعین

وە پەروەردگار پشتیوان بێت , وە دوانزامان سوپاس و ستایشی پەروەردگاری هەمووان, وە درودو و ڕەحمەتی پەروەردگار لە پێغەمبەر ﷺو هاوەڵانی وبرایانی تا ڕۆژی کوتا.

سە رچاوە کان

طعونات أحمد بن الصديق الغماري في العلماء و أهل الحديث و أقاربه

المنتدى / منتديات أهل الحديث – امنبر الاسلامي العام – الاسلامي

.المصدر أهل السنة والجماعة- الأحباش

شهادة الحافظين عبد العزيز وعبد الله الغماري في الألباني

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ومن والاه وبعد....

نسوق ما كتبه الشيخ المحدث السيد عبد العزيز الغماري في الجهبذ المحدِث محمد ناصر الدين الألباني في كتابه [بيان نكث الناكث المتعدي-ص ٦] :

((الألبانيّ ليس له معرفةٌ بالرجال ، ولا له غوصٌ في نقد عبارات أهل الجرح ، وانّما شأنه قاصرٌ على جمع طرق الحديث ، وذكر الصفحات بأرقامها التي يوجد فيها الحديث لا غير ، وكون السند فيه ثقةٌ أو ضعيفٌ . أمّا نقد الرجال ، والكلام على علل الحديث الخفيّة ـ التي هي أهمّ علوم الحديث ـ فهذا لا يعلمه ولا يدريه ، ولا شأن له به في كلامه على الأسانيد ـ كما يظهر من كتبه وتعاليقه ـ فتجده يصحّح ما هو موضوعٌ ، ويضعّف ما هو صحيح ، ويحكم بوقف ما هو مرفوعٌ

ولكنّه اغترّ بفراغ الجوّ ، وخلوّ البلاد ممّن يشتغل بالحديث على الوجه الصحيح ، ولم يجد بين أهل العلم من يتفرّغ لبيان أوهامه وسقطاته وأغلاطه التي أرجو أن يهيّئ الله تعالى الفرصة لبيانها ، حتّى يعلم الطلبة أنّه محدّث الأوراق والصحف)). اهـ

- ويقول في نفس الكتاب ص ٥٢: ((يخترعُ القواعد على حسب ما يظهر له ويريدُه فهمُه، ولهذا تجده في كلامه على الأحاديث يصحِّحُ، ويضعِّفُ، ويُثبتُ، ويُبطلُ بما يخالفُ هو نفسَهُ إذا اقتضى نظرُهُ، وجدالُهُ، وخصامُهُ، ولَدَدُهُ ذلك؛ لأنَّ قواعدَهُ مبعثرةٌ، فلا هي تابعة لأهل الحديث، ولا لأهل الأصول، ولا للفقهاء، وغرضُهُ بذلك الهربُ من الوقوع في يد خصمه؛ إذ وقع من الأقوال الشاذة الواهية وهي كثيرة... بحيث لو تتبَّعها الإنسانُ لأخرجَ منها كتاباً مفيداً للفكاهة وقتَ الاستراحة من العمل الشاقّ، يصلح أن يكون ذيلاً لكتاب «أخبار الحمقى والمغفلين» لابن الجوزيّ رحمه الله تعالى))

* المحدّث عبد الله الغماري رحمه الله في كتاب فيه جزء الرد على الألباني: :

فإن الشيخ الألباني صاحب غرض وهوى، إذا رأى حديثًا أو أثرًا لا

يوافق هواه فإنه يسعى في تضعيفه بأسلوب فيه تدليس وغشّ ليوهم قرّاءه أنّه مصيب مع أنه مخطىء بل خاطىء غاش، وبأسلوبه هذا أَضلّ كثيرًا من أصحابه الذين يثقون به، ويظنّون أنّه على صواب والواقع خلاف ذلك.

١- المصادر:١- دعاة على أبواب جهنم :آل الغماري- أنموذجا(منتديات كل السلفين).

KULALSALAFIYEEN.COM

٢- عبدالعزيزين الصديق الغامدى يتهم الصحابة بالتقاعس والخيانة لله والرسول- شبكة الدفاع عن السنة.{ **عبد العزيز بن الصديق الغماري الطنجي الشيعي الرافضي يتهم الصحابة رضي الله عنهم بالتقاعس والخيانة لله والرسول، وأنهم تقهقروا وانشغلوا بالتجارة واهتموا بالمال والفروج.هذه هي الصورة الحقيقية للغماريين بمدينة طنجة وما يجري الآن في هذه المدينة إلا من نتاج أعمالهم الخبيثة اسمع الشريط:}**

٣-محدث الغمارية عبدالعزيز بن الصديق يرقص!! شاهد رقص محدث الصوفية والطريقة.

WWW.YOUTUBE.COM فديو{ شاهد رقص محدث الصوفية والطريقة الصديقية بطنجة مع المريدين داخل الزاوية الكل يشطح ويقفز تحت مسمي ذكر الله تعالي عما يقول الضالمون علوا كبيرا }

٤-الشيخ عبدالعزيزين الصديق والشيخ حمزة البودشيشى فديو

٥-الشيخ حمزة البوتشيشى يلهب جماهيرالرجاء البيضاوى** اضحك مع اذاعة النشاط السياسى... فديو

سەرچاوە (اهل السنه والمجماعه)– الاحباش

شایەتی هەردوو (عبدالعزیز و عبدالله الغماری) لەسەر (الالبانی)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ومن والاه وبعد....

شایەتی هەردوو (حافظ) عبدالعزیز و عبدالله الغماری لە (الالبانی) دا : ئەوەی کە شێخی تازەگەر نوسیویەتی (سید عبدالعزیز الغماری) دەخەینە ڕو کە لە (الجهبذ) محمد ناصر الدین الالبانی ه وە لە کتێبە کەیدا (بیان نکث الناکث المتعدی) ل ٦ : (ئەلبانی پیاوەکانی نە ناسیوە, وە نە چۆتە قولایی تانەگرتن لە دەستەواژەکانی (اهل الجرح) بەڵکو کارەکەی

تـــەنها بریتـــی بـــووە لـــە کۆکردنـــەوەی ڕێگاکـــانی فـــەرمودە , وە جگـــە لـــە دیـــاریکردنی ژمـــارەی ئـــەو لاپەڕەیـــەی کـــە فەرمودەکـــەی تیایـــە هیچـــی تـــر نیـــە, پشـــت بەســـتنەکەی (الســـند) بڕواپێکردنـــی تیایـــە یـــان لاوازە, بـــەلاّم تانـــە لێـــدانی پیـــاوان نـــە, قســـەکە لەســـەر لێکدانـــەوەی فـــەرمودە شـــاراوەکانە –کـــە بریتیـــە لـــە گـــرنگترین زانســـتەکانی فـــەرمودە – ئـــەو هیچـــی لێ نازانێـــت وە درکـــی پـــێ نـــەکردووە, وە هـــیچ کـــارێکی بەســـەریانەوە نیـــە لـــە وتەکانیـــدا لـــەبارەی ئســـنادەکانیانەوە – هـــەروەك لـــە کتێـــب و لێدوانـــەکانیا دەردەکـــەوێت – دەبیـــنین ئەوانـــەی (موضـــوع)ن بـــە (صـــەحیح) دایـــان دەنێـــت و هەنـــدێك لەوانـــەی (صـــحیح)ن دەکاتـــە (ضـــعیف) وە فـــەرمان دەدات بەوەســـتاندنی ئـــەوەی (مرفـــوع)ە , بـــەلاّم هـــەلی قۆســـتۆتەوە, بـــۆی دەر کـــەوتووە کـــە وولاّت چـــۆلّە لەوانـــەی کـــە بـــە شـــێوازی ڕاســـت ســـەرقالّن بـــە فـــەرمودەوە, وە هـــیچ کەســـێکی لـــە (اهـــل العلـــم) نەهاتۆتـــە ڕێـــی تـــا دەســـت بـــەتالّ بێـــت بـــۆ دەرخســـتنی پوچـــی خەیالّـــەکانی و هەلّـــەو بـــەلا ڕێدابردنـــەکانی, هیـــوادارم خـــوای گـــەورە مۆلّـــەت بـــدات

بــۆ خســتنه ڕوویــان تــا قوتابیــەکان بــزانن کــە ئــەو تــازە گەری کاغەزو پەڕەکانە .

– وە لەهەمان کتێب لاپەڕە ٥٢ دەڵێت : (وە هەندێك ڕێوشوێن دێنێتە کایەوە بەپێی ئەوەی خۆی بۆی دەردەکەوێت و دەیەوێت تێیبگات, لەبەر ئەوە لەوتەکانیا لەبارەی فەرمودەکانەوە دەبینین کە هەندێ بە (صەحیح) و هەندێك بە (ضعیف– لاواز) وهەندێکیان (تثبیت – جێگیر) دەکات و هەندێك بە (باطل– پوچەڵ) دادەنێت, کە هەندێك جار پێچەوانەی خۆشیەتی گەر چاویان پیا بخشێنێتەوە, یان مشتو مڕی لەسەر بکرێت یان بەربەرەکانی بکرێت, چونکە ڕێوشوێنێکی پەرش و بلاّوە و نە سەر بە (اهل الحدیث)ە و نە (اهل الاصول) و نە (فقهاء), وە مەبەستیشی لەمە ڕاکردنە لە کەوتنە داوی ئەوانەی ڕووبەڕووی دەبنەوە :

ئەگەر چاوبگێڕین بە قسە نا بەجێ و پوچەکانیا کە زوری تیایە وە گەر مرۆڤ بەدواداچوون بکات بۆیان دەتوانرێت کتێبێکی بە سوودی لێدەر بهێنرێت لەسەر گاڵتەوە گەپ بۆ کاتی پشوەکانی دوای کارێکی گران, وە دەکرێت بکرێتە پاشکۆیەك بۆ کتێبی (دەنگوباسی بێ مێشك و بێ ئاگاکان) تایبەت بە (ابن الجوزی) ڕەحمەتی خوای لێبێت. .

(نوێگەر – المحدث) عبدالله الغماری ڕەحمەتی خوای لێبێت لە کتێبەکەیدا بەشێك هەیە بۆ وەلأمدانەوەی (الالبانی) ئەو لە بارەی شیخ (الالبانی) خاوەن (غرض وهوى) لە هەوڵەکانیدا دەڵێت گەر ئەو (فەرمودە)یەك یان (أثر)ێکی بینیبێت کە لەگەڵ ئارەزووە کانیدا نەگونجابێت, بە هەڵەی لە قەڵەم داوە و بەڵکو هەڵەو فێڵی تیا کردووە و بە شێوەیەك لاوازی کردووە وە فێڵێکی وای تیاکردووە کە خوێنەرەکانی وا هەڵخەڵەتێنێت کە ئەو ڕاستەو بڕوای پێ بکەن کە ئەو لەسەر حەقە لەگەڵ ئەوەی کە ڕاستیەکە پێچەوانەی ئەوەیە وە شێوازەی زۆرێك لەو هاوەڵانەی کە بڕوایان پێیەتی تووشی بەلاڕێدابردن کردووە.

سەرچاوەکان

١ – دعاة على ابواب جهنم : ال الغامدى – نمذجا (منتديات كل السلفيين)

٢ – عبدالعزيز بن الصديق الغامدى يتهم الصحابة بالتقاعس والخيانة للة والرسول – شبكة الدفاع عن السنة.

٣ – محدث الغمار بن عبدالعزيز بن الصديق يرقص !!شاهد رقص محدث الصوفية والطريقة .... فديو WWW.YOUTUBE.COM)

٤ – الشيخ عبدالعزيز بن الصديق والشيخ حمزة البودشيشى (فديو)

٥ – الشيخ حمزة البوتشيشى يهب جماهير الرجاء البيضاوى

** اضحك مع اذاعة النشاط السياسى.

بەئینسافەوە پاش خوێندنەوە و بینینمان بۆ ئەم زانیاریانە ئەمە کەسێکە بە زانا دانرێت ! چ جا ! بە فەرمودەناس ؟

بیست : لاپەڕە ٦٩ قسەی ئەلبانی خوای لێی خۆشبێ ئیجتهادە !وە بەڵگە نییە. دەپێکێت یان نا, قسەی کەس موافقی دەلیل نەبێت وەرناگیرێت .

قال شيخ علامة أبي إسحاق الحويني:

{ مَنْ دارَ على كُلِ ذَلةِ (أي الرّخصَة) عالِمٍ قد جَمَعَ شرَّ كُلَهَ }

بیست ویەك– لاپەڕە ٨٥ نەپێکانێکی گەورە کە **پێغەمبەر** صل الله عليه وسلم ڕیشی کورت کردبێتەوە, بێ بەڵگە (قال الرسول ﷺ

فمن كذب علي متعمدا فليتبؤا مقعده من النار. سنن الترمذي (٢٩٥).

بیست و دوو– لاپەڕە (٨١ تا ٩٦) قەولی کەس ناکریت بەحجە بێ بەڵگەی قورئان و فەرمودە: وە / د.مستفی زەڵمی خۆم چاوپێکەوتنیکی TVیم لەگەڵ NRT دا کە ووتی هیچ فەرمودەیەك نییە بۆ ڕیش تە نها عادەتی قریش و ئەو سەردەمە بووە, با ئیستا لە کوێیە بەرپرسیارێتی ئەوقسانە هەڵگرێ وەڵام بداتەوە. مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

(ق-١٨) {هەر قسەیەکی لەدەم دەردەچێت خێرا چاودێرێکی ئامادە، تۆماری دەکات .}

بیست و سێ – لاپەڕە (٩٧ تا کۆتا) هەموو بەڵگەی عەقڵین, بێ حجەی قورئان و فەرمودە هەموویان نادروستن. .كل يُؤخذ من كلامه ويُرد إلا صاحب هذا القبرﷺ.

سألنا الشيخ محمد عبدالمقصود .

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته
حياك الله شيخنا نشر مؤخرا عندنا في كردستان العراق كتاب (لأمام مسجد)عن حكم حلق اللحية في الاسلام باختصار يقول حكم حلق اللحية الكراهة وليست التحريم كما يدعون اتباع السلفية!! الاخ يأخذ كلام الشيخ عبد العزيز بن الصديق الغماري في كتاب إفادة ذوي الأفهام بأن حلق اللحية مكروه وليس بحرام قرأت عن هذا الشيخ في بعض المواقع يقال بان عقيدته أشعري صوفي وهو يقول بانه محدث فماذا تقولون شيخنا الفاضل بارك الله فيكم. يطعن في الحديث الذي رواه مسلم في صحيحه عن عائشة قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عشر من الفطرة قص الشارب وإعفاء اللحية والسواك واستنشاق الماء وقص الأظفار

وغسل البراجم ونتف الإبط وحلق العانة وانتقاص الماء قال زكرياء قال مصعب ونسيت العاشرة إلا أن تكون المضمضة . يقول ان جمهور النقاد عل تعليله في سنده مصعب بن شيبة يقول انه منكر الحديث أو ضعيف. وجزاكم الله خيرا

پرسیاران کردله شێخ محمد عبدالمقصود:

سـلاو و ڕەحمـەت وبەرەکـەتی خواتـان لێبێـت

بەڕێز شێخ محمد, لەم دواییانەدا لای ئێمە لە کوردستانی عیراق کتێبێك بلاو کراوەتەوە لە بارەی حوکمی تاشینی ڕیش لە ئیسلام دا بە کورتی دەڵێت حوکمی ڕیش تاشین کەراهەتی هەیە و حەرام نیە وەك ئەوەی پەیڕەوانی سەلەفی دەیڵێن ! ئەم برایەمان قسەکانی شێخ عبدالعزیز کوڕی الصدیق الغماری لە کتێبی (افادة ذوي الافهام) ی وەرگرتووە کە تیایدا دەڵێت تاشینی ڕیش کەراهەتی هەیە و حەرام نیە. لە هەندێك لە ماڵپەڕەکاندا لە بارەی ئەم شێخەوە شتم خوێندۆتەوە دەوترێت کە باوەڕەکەی (اشعری صوفی) یە وەخۆشی دەڵێت کە ئەو نوێگەرە ,

ئێـوه لـەم بارەیـەوه چـی دەڵـێن شـێخ محمـد. تانـه لـەو فەرمودەیـه دەدات کـه مسـلم لـه (صـحیحه) کەیـدا لـه عائشـه وه پێغەمبـەری خـوا (د.خ) فەرموویـەتی ده شـت هەیـه کـه (فیترەتـی) پێـوه بگـرن (کـورت کردنـەوەی سمێـڵ وهێشـتنەوەی ڕیـش و سـیواك و هەڵمـژینی ئـاو بـەلووت و نینـۆك کـردن و شـتنی بەشـەکانی پەنجـه و کردنـی بـن باخـەڵ و تاشـینی مـووی خـوار سـك خواردنـەوەی ئـاو بـه قـوم قـوم (زەکـەریا) وتویـەتی (مصـعب) وتویـەتی وه ده هـەمیانی بـیر چـۆتەوه کـه لـەوه دەچـێت (المضمصـة) بێـت, دەڵێـت: سـەرجەمی ڕەخنـه گـران لەسـەر ئـەو لێکدانەوەیـەن کـه (سـەنەدەکە)ی دەگەڕێتـەوه بـۆ (مصـعب کـوڕی شـیبه) دەڵێـت : کـه ئـەو فەرمودەکـەی بـه (منکـر) یـان (ضـعیف) داناوه و خوا پاداشتی خێرتان بداتەوه.

الجواب

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال الرسول ﷺ :(جزوا الشوارب و أعفوا اللحى خالفوا المجوس) رواه مسلم و عن ابن عمر رضي الله عنهما قال (قال الرسول ﷺ: خالفوا المشركين أحفوا الشوارب و أرخوا اللحى) رواه البخاري و مسلم و قال ابن حزم في مراتب الإجماع : و اتفقوا على أن حلق اللحية و إزالتها بالكلية مثلة لا تجوز. و أقره على ذلك شيخ الإسلام ابن تيمية في نقده لمراتب الإجماع فلا تلتفت إلى هذه الترهات.

وەڵامەكەی

لە (ابی هریرە) ەوە خوالێی ڕازیبێت وتویەتی پێغەمبەری خوا (د.خ) فەرمویەتی (سمێڵ کورت بکەنەوە و ڕیش بهێڵنەوە لەمەدا پێچەوانەی مەجوسیەکان بن) مسلم لە (ابن عمر)ەوە گێڕاویەتیەوە (ڕەزای خوایان لێبێت) وتویەتی (پێغەمبەری خوا(د.خ) فەرمویەتی پێچەوانەی مشرکەکان بن و سمێڵ کورت بکەنەوە و ڕیش بەربدەنەوە) بوخاری و مسلم گیراویانەتەوە (ابن حزم) وتویەتی لە پایەکانی

(اجماع) دا:- لە سەر ئەوە کۆك بوون کە ڕیش تاشین و لابردنی بە تەواوی (مثلة) یە دروست نیە وەشێخی ئیسلام (ابن تیمیە) بڕیاری لەسەر ئەوە داوە لەو تانەیەیدا کە لە سەر (مراتب الاجماع) نوسیویەتی کە ئاوڕلەو جۆرە توڕەهاتانە نەدەینەوە.

قال الرسول ﷺ

(أنصر أخاك ظالما أو مظلوما . فقال رجل يا رسول الله أنصره إذا كان مظلوما افرأيت إذا كان ظالما كيف أنصره ؟ قال تحجزه, أو تمنعه, من الظلم فإن ذالك نصره) البخاري/ ٦٩٥٢

وقال/ألبانى ندور حيث دار الدليل ولا نتعصب للأشخاص

وطالب الحق يكفيه دليل واحد وصاحب الهوى لا يكفيه ألف دليل

وما كتبته الا لنصرتك

فما أصبت فمن الله، وما أخطأت فمن نفسي والشيطان، وأسأل الله سبحانه وتعالى أن يجعلنا وإياكم من أهل العروة الوثقى المتمسكين بالسنة والحريصين على طلب العلم ويجعلنا هداة مهتدين غير ضالين ولا مضلين . والله أعلم، وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

سەرچاوەکان

القرآن

مشروع المصحف الإلكتروني بجامعة الملك سعود - HOLY QURAN - القرآن الكريم - آيـات

الترجمة / برهان محمد أمين .

صحيح البخاري

صحيح مسلم

سنن النسائي

سنن الترمذي

سنن ابي داود

سنن إبن ماجة

مسند امام احمد

صحيح الجامع

تفسير الطبري

فتح الباري

كتاب إقامة الحجة على تارك المحجة

شبكة سحاب

شبكة أهل السنة والجماعة – ألأحباش

قاموس معجم المعاني

الآثار ل(إمام أبي حنيفة)

الموطأه و التمهيد ل(إمام المالك)

كتاب (اختلاف الأمام المالك والشافعي)

مواهب الجليل

كتاب صفة صلاة النبي (ﷺ) لألباني

كتاب (الأم) ل الشافعي

كتاب (الاعلام) ل ابن الملقن

كتاب الترجل من كتاب الجامع

كتاب (مسائل ابن هانئ)

كتاب(**شرح العمدة**) و (**الفروع**) و (الاختيارات) و(مراتب الأجماع) ل ابن التيمية

كتاب (الميسر علي خليل وابن عبدالبر)

كتاب (الدار المختار)

كتاب لة (غذاء الالباب) ل السفاريني

كتاب (المحلى) ل ابن الحزم

كتاب (افهام ذوى الافهام ووثبة الظافر)

كتاب [بيان نكث الناكث المتعدي]

دعاة على أبواب جهنم :آل الغامدى- أنموذجا(منتديات كل السلفين)KULALSALAFIYEEN.COM

عبدالعزيزبن الصديق الغامدى يتهم الصحابة بالتقاعس والخيانة لله والرسول- شبكة الدفاع عن السنة.

محدث الغمارية عبدالعزيز بن الصديق يرقص!! شاهد رقص محدث الصوفية والطريقة.... فديو WWW.YOUTUBE.COM

١٤٤٠ كۆچی ٢٠١٩ زایینی

awatimndjalal@gmail.com